

DÜN BUGÜN YARIN

TÜRKİYE'DE

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ

RAPOR (1995 - 2015)



Yıl 1995:
Savcının kapısı önünde
gönüllü suçlular.

Demirtaş Ceyhan, Zihni Anadol, Erdal Öz,
Adalet Ağaoğlu, Atad Behramoğlu,
Orhan Pamuk, Arif Damar, Burçak Evren....



DÜN BUGÜN YARIN

1995 - 2015



Türkiye'de Düşünce Özgürlüğü'nün son 20 yılı

-Rapor-



Kocaman bir teşekkür

Bu raporun hazırlanması için emeği geçen herkese...

... hazırlık ekibimiz Elvan Öğ, Sıla Kayhan, Fezile Osum, Lara Vural'a, teknik hazırlığı ve illüstrasyonları üstlenen Emrah Eşki'ye, logolarımızı hazırlayan Kamil Masaracı'ya, önce ilk kitabın kapağı olarak, sonra da hemen her kitabımızın bir köşesinde yer alan çizimi için Selçuk Demirel'e,

... girişimin ilk gününden bu yana -içeriğinden bağımsız olarak, katılıp katılmadığına bakmaksızın- düşünce suçu(!?) sayılan görüşleri tekrar yayınlıyarak kendilerini savcılara ihbar eden böylece ellerini taşın altına sokan 80 bine yakın katılımcımıza,

... öyküsünü özetlediğimiz sivil itaatsizlik çalışmaları boyunca, bunları severek yayınlıyan habercilere, köşe yazarlarına, TV program yapımcılarına, ne yapmak istediğimizi anlayarak bize saygı duyan, destek ve yardımcı olan yargıçlara, savcılara, mübaşirlere, DGM koruma polislerine, çaycılara,

... çalışmamızın ilk gününden itibaren hep yanımızda olan ulusal ve uluslararası kuruluşlara, Af Örgütü, İnsan Hakları İzleme, Uluslararası PEN ve şubeleri, 19. Madde, Sansür Endeksi, Özgürlük Evi, Sınır tanımayan Gazeteciler, Gazetecileri Koruma örgütü, bu konudaki uluslararası çatı örgütü IFEX'e, ama özellikle de üç kişiye, sevgili Eugene Schoulgin'a, Jonathan Sugden'a ve Prof. Noam Chomsky'ye ...

... "teşekkür ederiz" desek gene bir garip olacak. Kocaman ve ortak bir sorunun birer ucundan tutmaya çalışıyoruz hepimiz. Galiba teşekkür yerine "kutlanız" demek daha doğru.



Katkıları için İsviçre ve Norveç Büyükelçiliklerine
teşekkürler.



...ve koskocaman bir saygı



İfade özgürlüğü için çağlar boyu canı pahasına mücadele etmiş yürekli insanları temsilen...

... Sokrates'i, Galile'yi, Hallac Mansur'u, Bruno'yu, Voltaire'i, Mahatma Gandhi'yi, Martin Luther King'i, Nelson Mandela'yı...

... ve bu 20 yıl boyunca aramızdan ayrılan, boşluklarını kalbimizde hep hissettiğimiz sevgili suç ortaklarımızı... ,

... Hrant Dink'i, Aziz Nesin'i, Erdal Öz'ü, Bülent Tanör'ü, Demirtaş Ceyhun'u, Cenk Koray'ı, Metin Özek'i, Uğur Cankoçak'ı, Zihni Anadol'u, Arif Damar'ı, Atıf Yılmaz'ı, Şaban Dayanan'ı, İlhan Selçuk'u, İsmail Gülgeç'i, Hüseyin Baş'ı, M. Tali Öngören'i, M. Ali Birand'ı, Ömer Kavur'u, Hüseyin Sağnıç'ı, Abdülmelik Fırat'ı, Noyan Özkan'ı, Süleyman Üstün'ü, Toktamış Ateş'i, Yusuf Kurçenli'yi, Mina Urgan'ı, Onur Yurdatapan'ı, Sacit Kayasu'yu...

... ve yurt dışından bize katılan şu anda bu dünyada olmayan Arthur Miller'i, Harold Pinter'i, Susan Sontag'ı, Alexander Tkachenko'yu, Kalevi Haikara'yı ve tabii ölümünden 71 yıl sonra Türkiye'de tekrar yargılatığımız Franz Kafka'yı...

... hasretle anıyoruz.



Merhaba

Zaman ne kadar da çabuk geçiyor. Oysa daha dün gibi.

Sevgili Yaşar Kemal'in Der Spiegel'de yayınlanan bir makalesi nedeniyle DGM savcısı tarafından sorgulanmaya davet edildiği gün Beşiktaş DGM avlusunu doldurmuştuk.

O gün, orada başlayan sivil itaatsizlik yıllarca sürdü. Zaman zaman yöntemler değişiyor, ama ruhu da yaşıyor, varlığı da. Girişimin 20. yılı dolarken bu sürecin değerlendirmesini yapmayı görev bilerek bu kitabın hazırlığına giriştik.

Bu 20 yıl boyunca hükümetler, başbakanlar, bakanlar değişti. Peki siyasetin düşünce özgürlüğüne yaklaşımında ne değişti?

Bu 20 yıl boyunca Anayasa kaç kez değiştirildi, yasalar tepeden tırnağa değişti. Peki uygulamalarda bu açıdan ne değişti?

Türkiye'deki tutucu uygulamaların temelinde yüzyılların mirası toplumsal bir olgunun, 'İtaat Kültürü'nün yattığını biliyoruz. Ama bu olgu hiç mi değişmiyor? Yaşamımıza önce Sinema, Radyo ve Televizyon girdi, sonra da İnternet ve Sosyal Medya. Bunlar ifade özgürlüğü konusundaki toplumsal algımızı hiç mi değiştirmede?

20 yıl boyunca yaşadıklarımızı, bugün yaşamakta olduklarımızı ve yarın yaşayacaklarımızı doğru olarak değerlendirebilmek için bu konuyu çok boyutlu olarak incelemek ve tartışmak gerektiğini düşünerek yola çıktık. Bu kitap, bu amaca hizmet edecek bir adım olursa ne mutlu.

Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim, Ocak 2015

23 Ocak 1995, İstanbul DGM avlusunda



23 Ocak 2015, aynı yerde



21. yıl olmaz olsun



diyerek üfledik 20 yılı...

İÇİNDEKİLER

Giriş yazıları	4
İçindekiler	8
Son 20 yılın dökümü	22

Birinci Bölüm:

POLİTİKADA NELER DEĞİŞTİ?	61
Son 20 Yıla Genel Bakış (<i>Baskın Oran</i>)	62
Az gittik, uz gittik (<i>Gülçin Avcı</i>)	67

Görüşler, yorumlar:

Mehmet Altan	70
Ali Bayramoğlu	72
Nadire Mater	73
Abdurrahman Dilipak	74
Haluk Gerger	76
Erol Katırcıoğlu	78
Doğan Özgüden – İnci Tuğsavul	80
Bekir Berat Özipek	82
Atilla Yayla	84

İkinci Bölüm:

HUKUKTA NELER DEĞİŞTİ?	87
Hukuksal değişimler kronolojisi	88
Son 20 Yıla Genel Bakış (<i>İbrahim Kaboğlu</i>)	97

Görüşler, yorumlar:

Yaman Akdeniz	102
Kerem Altıparmak	104
Akın Atalay	106
Ali Arif Cangı	108
Aydın Engin	110
Eren Keskin	112

Ömer Madra	114
Hüsnü Öndül	116
Öztürk Türkoğlu	118
Ergin Cinmen	120

Cezasızlık	122
------------	-----

Üçüncü Bölüm:

TOPLUMSAL ALGIDA NELER DEĞİŞTİ?	125
Genel Bakış - 20 yıldan da öncesi	126
Genel Bakış - Son 20 yıl	128

Görüşler, yorumlar:

Fikret Başkaya	132
Oya Baydar	134
Murat Belge	136
Ali Buluç	138
Fatma Gök	140
Ferhat Kentel	142
Semra Somersan	144
Sibel Özbudun	146

Girişimin Çalışmaları	148
Sonsöz	150

EKLER:

Ana sitemiz:

www.dusun-think.net (www.antenna-tr.org)

Müze:

www.dusuncesuclarimuzesi.net (www.museum-tr.net)

ÇTL: Düşünce suçları çetelesi (Database)

www.ctl.org



DÜNDEN BUGÜNE BİR SİVİL İTAATSİZLİK ÖYKÜSÜ

23 Ocak 1995'te Yaşar Kemal'in "Der Spiegel" dergisinde yayınlanan bir yazısı nedeniyle DGM'ye çağrılmasına tepki olarak başlayan imza kampanyası, bir sivil itaatsizlik eylemine dönüşmüş, 1080 aydın, "Düşünceye Özgürlük" adlı kitapta toplanan ve yazarlarını mahkemelerde ve hapislerde sürdüren 10 makaleyi tekrar yayınlayarak TCK 162. maddesine göre "YENİ BİR SUÇ!?" işlemişlerdi.



*DGM savcısının kapısı
önünde aydın kuyruğu,
1995*

Kendilerini DGM savcılığına ihbar ederek açtırdıkları davanın "kimlik tespiti ve ilk sorgu" dönemi bile 2,5 yıl sürdü. Sonunda, Mesut Yılmaz hükümetinin yaptığı basit bir yasal makyajla dava 3 yıl için askıya alındı.

Bunun üzerine direniş taktik değiştirdi: "Bir tek büyük, sansasyonel ve çok sanıklı" dava yerine, küçük grupçuklar halinde (1-5 sanıklı) ama çok sayıda dava açtırmak ve çabuk çabuk sonuçlandırmak!

Önce her hafta, sonra -yasal takip yükü çoğalınca- ayda bir olmak üzere küçük kitapçıklar yayınlayarak "Düşünce Suçluları"nın suç(!?)larına ortak olundu.

Ama bir nokta, hayli kafa karıştırıyordu:

Gerek yazıları yeniden yayınlanarak suç(!?)larına katılan, gerekse bu kitapçıklara yayıncı olmayı kabul eden yüzlerce kişi içinde her tür düşüncede ve kimlikte insanlar yan yanaydı. Kürtler hakkındaki düşüncelerinden dolayı suçlananlar da vardı, bu konuya sıcak yaklaşmayan Atatürkçüler de. Dini kesimden insanlar da vardı, ateistler de. Şarkı da vardı, karikatür de. Bu nasıl bir çorbaydı böyle?

Bu sorunun yanıtı, ilk hareketin başladığı imza kampanyasından bu yana hiç değiştirilmeyen imza metninde yatıyor. Daha doğrusu, Fransız devriminin öncülerinden Voltaire'in 250 yıl önce söylediklerinde:



“ Görüşlerinizin hiçbirine katılmıyorum. Ama bunları açıklayabilme özgürlüğünüz için sonuna kadar yanınızda olacağım. ”



1997'de PEN heyeti'nin İstanbul Üniversitesi'ne girişi engellendi.

ULUSLARARASI DAYANIŞMA

Uluslararası PEN (Dünya Yazarlar Birliği gibi düşünebiliriz) güzel bir sürprizle, DGM'deki ilk duruşmaya dünyanın dört köşesinden tam 99 yazarın imzasını taşıyan “Bu suç ise biz de suçluyuz” anlamında bir mesajla destek oldu. Aralarında Arthur Miller, Harold Pinter, Susan Sontag, Paul Auster gibi dünyaca ünlü yazarların da bulunduğu bu kişiler, **Düşünceye Özgürlük-CÜK** (İlk kitabın özeti, kısa adı **CÜK**) adını taşıyan bir kitapçığın yayıncısı olarak kendilerini ihbar ettiler. Gerçi savcı onlar yerine kitapçıyı kendisine getiren arkadaşımız hakkında dava açıp sonra da beraatini istedi(!!!???) ama bu destekçilerden bir kısmı 2007 yılında İstanbul'a geldiğinde onlardan kaçmayı tercih etti. Bu gelişme o günden beri sürdürülen uluslararası bir toplantı dizisinin başlamasına vesile oldu. (Düşünce Özgürlüğü için İstanbul Buluşmaları)

2000 yılına gelindiğinde toplam 43 kitapçıya toplam 1278 kişi yayıncı olmuş, 9 kitapçık hakkında takipsizlik verilirken, 6 kitapçık için dava açılmış, ikisi mahkumiyetle bitmiş, biri de Yargıtayca onaylanarak kesinleşmişti. Diğer kitapçıklar soruşturulurken 28 Eylül 1999'da çıkarılan 4454 sayılı yasayla cezalar da, davalar da, soruşturmalar da 3 yıl için ertelendi. Buyrun başlangıç noktasına.



BU ŞARKI BÖYLE BİTMEZ...



Erteleme yasası, "Aynı suçu 3 yıl boyunca tekrarlamamak" kaydını taşıyordu. Bu işi, "Yasalarda gereken değişiklikleri yapmak yerine tozları halının altına süpürmek" olarak nitelendiren girişimciler, daha 7 ay dolmadan aynı yazıları bir daha ve topluca yayınladılar.

Yayıncılar:

İHD (İnsan Hakları Derneği) Bşk. Hüsnü Öndül,
MAZLUMDER Bşk. Yılmaz Ensaroğlu,
TİHV (İnsan Hakları Vakfı) Bşk. Yavuz Önen,
DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konf. Bşk.) Vahdettin Karabay,
HAK-İŞ Konfederasyonu Bşk. Salim Uslu,
KESK (Kamu Emekçileri Sendikası) Bşk. Siyami Erdem,
Türkiye Yazarlar Sendikası Bşk. Cengiz Bektaş,
Türkiye Yazarlar Birliği Bşk. Atilla Maraş,
Açık Radyo Gen. Yay. Yönetmeni Ömer Madra,
Bilgi Üniversitesi Matematik Bölümü Prof. Ali Nesin,
Gazeteci Etyen Mahcupyan,
Oyuncu Lale Mansur,
Oyuncu Zuhâl Olcay,
Yayıncı Erdal Öz,
Düşünce Suçu(!)na Karşı Girişim - Şanar Yurdatapan

"Düşünceye Özgürlük – 2000" adını taşıyan kitap yasaklandı, 15 sanık hakkında dört ayrı mahkemede açılan dört ayrı davadan DGM'deinde beraat kararı çıktı. Ama kararı hem savcı, hem de bazı sanıklar temyiz ettiler. Yargıtay bozdu, sonuçtan birşey çıkmadı.

İçlerinde en gülüncü, Askeri Mahkeme'nin beraat kararıydı. Çünkü bu mahkeme, bu kitapta tekrar yayınlanan gene bu iki yazı yüzünden (D.Ö. 16 ve D.Ö.38 kitapçıklarının yayıncısı olarak) Şanar Yurdatapan'ı iki kez mahkum etmiş, bunlardan ilki erteleme yasası kapsamına girmiş, öteki ise kesinleşmiş ve verilen ceza infaz edilmişti. Bu kez aynı yazıyı başka 14 ünlü kişiyle birlikte yayınladığında ötekilere 2'şer ay, Yurdatapan'a ise en az iki katı ceza vermeleri gerekirdi, yasa böyle diyordu. Üstelik duruşma boyunca tüm sanıklar ifade vermeyi, hatta savunma yapmayı reddetmiş, böyle bir mahkemede "Adil Yargı" hakkının çiğnendiğini tekrarlamışlardı. Ama karar beraat!

Haa, bu arada, D.Ö. 38 (Vicdani Red'ci Osman Murat Ülke'nin suçuna katılma) davası, "Erteleme Yasası" kapsamına girmedi. Yayıncılar müzisyen Şanar Yurdatapan ve gazeteci Nevzat Onaran, Genelkurmay Askeri Mahkemesi tarafından 2'şer ay hapse mahkum edildiler. Karar, Askeri Yargıtayca onaylandı. 2000 yılı sonlarında cezalarını yatıp çıktılar.

DÜŞÜNCEYE ÖZGÜRLÜK: HERKES İÇİN



Düşünceyi ve düşüneni öğretmek için hazırlanan çarklar bir kez çalışmaya başladı mı, "Dur" emrini falan dinlemiyor. Aynen acemi çırağın masalı gibi. Hani acemi çırak, suyun, sabunun, paspas ve süpürge'nin kendiliğinden harekete geçerek büyücünün şatosunu temizlemesini sağlayan sihirli sözü öğrenip, efendi evde yokken sistemi harekete geçirir. Ama frene basmayı bilmez. Tabii ne sular durur, ne süpürgeler. Her yanı su basar, süpürgeler ve paspaslar etrafı kırar döker. Bu DGM'ler de aynen öyle. Harekete geçiren bir kez geçirmiş de, durduracak sihirli söz unutmuş!

İslami görüşü siyasete taşıyan Refah Partisi'nin yasaklı Genel Başkanı Prof. Necmettin Erbakan da, iktidardayken dokunmadığı yılan tarafından sokuldu, Türk Ceza Yasası'nın 312. maddesinin hışmına uğradı. Hem de işin en komik yanı "Şeriatçılık" değil, "Kürtçülük" suçlamasıyla...

Erbakan'la aynı tehdit altında olan iki parti lideri daha vardı. Merkez sağ YDP başkanı Hasan Celal Güzel ve Kürt muhalefetin temsilcisi HADEP başkanı Murat Bozlak. Bu üç parti liderinin ve hapisteki aydınları temsilen iki ünlü düşünce suçlusunun Akın Birdal ve Eşber Yağmurdereli'nin suç sayılan sözlerini taşıyan "Düşünceye Özgürlük : Herkes İçin" adlı bir kitap, iki aylık bir imza kampanyası sonunda 77.663 kişi tarafından yayınlandı. Müslümanlar Erbakan, Kürtler Bozlak için imza toplarken her iki taraf da şaşkınlığa düşüyordu: Tamam, ben kendi liderim için elimi taşın altına sokayım ama diğerinin suçuna neden katılayım ki?

- Murat Bozlak bölücü vatan haini değil miydi?

- Erbakan bizim vekillerimizi hapse attırmadı mı?

Kitabın arka kapağında gene Voltaire'in sözleri:

“ Görüşlerinizin hiçbirine katılmıyorum. Ama bunları açıklayabilme özgürlüğünüz için sonuna kadar yanınızda olacağım. ”





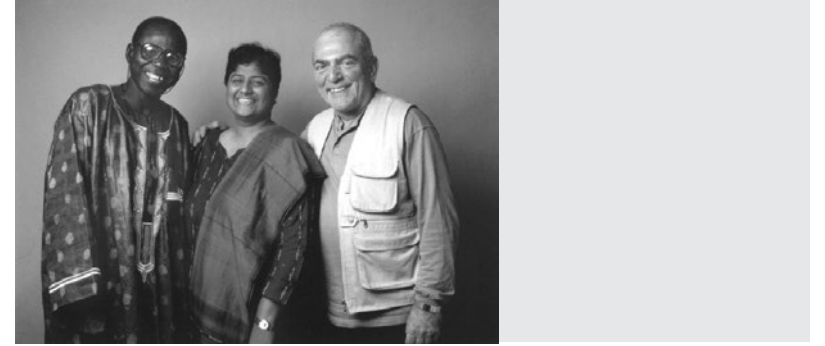
NOAM CHOMSKY DGM'DE...

2001 yılında, ünlü dilbilimci Prof. Noam Chomsky de DGM'nin oltasına takıldı. (Ya da tam tersi) ARAM Yayıncılık tarafından "Amerikan Müdahaleciliği" adıyla yayınlanan kitap hakkında dava açıldı. Savcı -Chomsky'nin adını önceden duymuş muydu bilmiyorum- davayı yalnız yayıncı Fatih Taş hakkında açmıştı. (Basın Kanunu'nun 16. maddesine göre YAZAR ve YAYINCI ilk derecede sorumlu sayılıyordu) Chomsky bu durumu ve 7 yıldır sürdürülen sivil itaatsizliği öğrenince Türkiye'ye gelmeyi kabul etti. Üstelik daha geldiği gün DGM'ye dilekçe vererek yazısının sorumluluğunu kabul ettiğini, yargılanmak istediğini belirtti. Ertesi gün, hayatımızda gördüğümüz en hızlı duruşmalardan birini izledik. Chomsky sanık kafesine alınmadığı gibi, Fatih Taş da aklanıverdi. (Aynı anda, yan salonda gazeteci Neşe Düzel yargılanıyor ve beraat filan etmiyordu.)

"DÜŞÜNCEYE ÖZGÜRLÜK 2002" ve SONRASI...

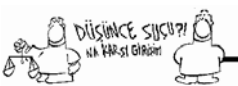
Bir gelenek oluştu kendiliğinden. Her yıl, o yılın özetini oluşturan bir kitap yayınlanıyor.

Ama savcılar 3 maymunu oynuyor, yasal zorunluluğa rağmen dava açmıyor. Takipsizlik kararlarına karşı mahkemelere ve HSYK (Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu)'na yaptığımız itirazlar da sonuç vermiyor. Aynen hakkımızda verilen beraat (aklanma) kararlarına Yargıtay'da açtığımız temyiz davaları gibi. YARGI el ve ağız birliğiyle üç maymunu oynuyor.



Ödüller

Düşünce Suçu(!?)'na Karşı Girişim; İnsan Hakları Derneği ve MAZLUMDER'in "Düşünce Özgürlüğü" ödüllerine, Human Rights Watch - 'İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün 2002 yılındaki Global Human Rights Defender (Küresel İnsan Hakları Savunucusu) ödülüne ve INDEX On Censorship - Sansür Endeksi kurumunun "2002 Best Circumvention of Censorship" (Sansürün tekerine en iyi çomak sokma) ödülüne layık görüldü.





DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ İÇİN İSTANBUL BULUŞMALARI

Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim ve sivil itaatsizlik eylemi, kendi gelişmesi boyunca, farklı ve özel alanlarda başka girişimlerin de doğmasına yolaçtı. Bunlardan en önemlisi Düşünce Özgürlüğü için İstanbul Buluşmaları.

Buluşmaların ilki 10-12 Mart 1997'de yapıldı. Uluslararası PEN'in çabasıyla dünyanın her yanından, ünlü yazarların imzaları toplanmış, bu yazarlar "Düşünceye ÖzgürlükCÜK" adlı bir kitapçığın yayıncısı olarak suç(!?)a katılmışlardı. Savcı bu kişileri getirip yargılayamayacağı gerekçesiyle haklarında dava açmayı reddedince; yazarlar ve PEN yöneticilerinden oluşan 21 kişilik bir heyet İstanbul'a geldi. Gerçi savcı onlarla görüşmekten kaçtı ama konuk yazarlar hazır gelmişken İstanbul'daki meslektaşlarıyla tanışılar. Bu buluşma, sonradan her iki yılda bir tekrarlanan uluslararası bir foruma dönüştü. 10. İstanbul Buluşması 2016 Mayıs sonunda yapılacak.

KISSADAN HİSSE?

1995'te Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim oluşturulup ilk sivil itaatsizlik başlatıldığında hedefimiz o zamanki Terörle Mücadele Kanunu'nun 8. Maddesiydi. Bu madde yıprandı, davalar TCK'nun 312. Maddesinden açılmaya başlandı. (Bölücülük) O da yıpranınca zamanın Adalet Bakanı H. Sami Türk'ün direktifiyle 169. Madde kullanılmaya başlandı (*Teröriste yardım-yataklık suçu*). Yazı yazmak ve söz söylemekle yardım-yataklık kavramı bağdaşmayınca yeni bir yorum: "Propaganda yoluyla teröriste yardım ve yataklık".

Yola çıktığımızda amacımız, devleti antidemokratik yasaları demokratikleştirmek veya çok sayıda ünlü kişiyi hapse tıkmak arasında bir seçim yapmaya zorlamaktı. Ama bu mantık, var olan yasaların uygulandığı bir ülkede geçerli. Ya Devlet, kendi yaptığı kanunları camının istediği zaman ve istediği kimseye uygulayıp istemediklerine uygulamıyorsa? Ya savcılar ve hakimler, kanun yerine gizlice kulaklarına fısıldanan direktifleri uyguluyorsa? Hatta buna iyice alışıp emre filan da gerek kalmadan kendilerine "durumdan vazife" çıkarıyorsa? Yani herşey "keyfi" ise?

Maalesef durum aynen böyle ve hükümetler değişiyor, yapı değişmiyor. Kral değişiyor ama yeni gelen kral da bir önceki kadar çıplak. Türkiye Cumhuriyeti, bırakın demokratik hukuk devleti olmayı, hala bir kanun devleti bile değil. Herşey keyfi ve hepimiz, "Neyin suç olup olmadığının belli olmadığı" bir ülkede yaşamak cezasına çarptırılmışız.

Daha da acıklısı, suçuna iştirak edilen 300'e yakın kişi içinde biri vardı ki -tekrar yayınlar nedeniyle- tam 5 kez ona destek olmuş ve kendimizi yargılatmıştık. Sonra içerden çıktı, Başbakan oldu, Cumhurbaşkanı oldu ve bize zahmet olmasın diye kendisini eleştirenlere dava açıp yargılatıyor.

Gene de karamsar değilim. Bu durum kader değil ve toplumumuz bu kalıbı parçalayacak potansiyeli taşıyor.

Şamar Yurdatapan



SON 20 YILIN DÖKÜMÜ

Yıl yıl, ay ay, gün gün

20 yıl önce 1995'te Dünya nüfusu 5,7 milyar, Türkiye nüfusu 62,1 milyon kişi idi.

Şimdi, 2015 başında, Dünya nüfusu 7,3 milyar Türkiye nüfusu 75,8 milyon.

Dünyadaki her 100 kişiden yaklaşık olarak 1'i T.C. yurttaşı.

Türkiye Avrupa Birliği üyeliği için 1959'da başvurdu, 1963'te anlaşma imzalandı. Araya 1980 askeri darbesi girdi. 1987'de başvuru yenilendi, Türkiye 1995'te Gümrük Birliği'ne katıldı, 1996'da geçiş dönemi tamamlandı, tam üyelik müzakereleri 2005'te başladı ama hala kapıda bekletiliyor.

2002'de iktidara gelen Ak Parti başlangıçta çıkardığı -özellikle temel hak ve özgürlüklerin sağlanması ve genişletilmesine yönelik- uyum yasaları ile Avrupa Birliği yolunda adımlar attıysa da zamanla bunların çoğunu geri aldı. Yaşadığımız günlerde ise, tam tersine, devletin en üst makamlarından Avrupa'ya "Size muhtaç değiliz, bize akıl öğretmeyin, kendi işinize bakın" şeklinde sesler yükseliyor.

Şimdi gelişmeleri yıl yıl inceleyelim.
Bu incelemede şu sorulara yanıt arayacağız:

Siyasette, hukukta ve toplumsal algıda bu 20 yılda neler değişti, nereden nereye geldik, nereye gidiyoruz?

1995



1 Ocak - PKK'nın köy ve karakol baskınları yılın ilk günü başladı, yıl boyu sürdü. 20 Mart'ta TSK 35.000 askerle Irak'a girdi. Genelkurmay 2245 PKK'lının öldürüldüğünü açıkladı.

16 Ocak - Bir Milyon liralık banknotlar piyasaya sürüldü.

6 Şubat - Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Gümrük Birliği antlaşması imzalandı. Anlaşma 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girecek.

18 Şubat - Cumhuriyet Halk Partisi ile Sosyaldemokrat Halkçı Parti, CHP çatısı altında birleşti. Hikmet Çetin genel başkanlığa getirildi.

11 Nisan - GAP Projesinin bir parçası olan Şanlıurfa - Harran su kanallarına, ilk su verildi.

11 Temmuz - Ratko Mladić komutasındaki Sırp ordusu, Bosna-Hersek Srebrenitza Bölgesi'nde, yaklaşık 8.000 Boşnağı öldürdü. NATO 30 Ağustos'ta Sırlara karşı hava harekati başlattı.

25 Temmuz - İstanbul Altın Borsası açıldı.

1 Ekim - Afyonkarahisar'ın Dinar ilçesinde meydana gelen 6.0 şiddetindeki depremde 90 kişi öldü, 212 kişi yaralandı.

8 Aralık - KESK, memur sendikaları konfederasyonu kuruldu.

13 Aralık - Avrupa Parlamentosu, Türkiye ile yapılan Gümrük Birliği anlaşmasını onayladı.

14 Aralık - Paris'te Sırp, Boşnak ve Hırvatlar arasında imzalanan Dayton Barış Antlaşması'yla 3.5 yıldır devam eden Bosna Savaşı sona erdi.

25 Aralık - **GENEL SEÇİMLER** Erbakan'ın Refah Partisi 158, Tansu Çiller'in Doğruyol Partisi 135, Mesut Yılmaz'ın Anavatan Partisi 132, Ecevit'in partisi DSP 76, Baykal'ın CHP'si 49 koltuk kazandı.



1996



15 Ocak – Şırnak’a bağlı Güçlükonak (Basa) kırsalında bir minibüs tarandı ve roketle yakıldı. 11 kişi öldü. Devlet bu işi PKK’nın yaptığını ileri sürdüyse de oraya giden “Barış İçin Bir Araya” heyeti katliamın askerler tarafından yapıldığını kanıtladı. Yapılan suç duyuruları yanıtsız kalırken suç duyurusunu yapanlar Genelkurmay’ın şikayeti üzerine yargılanıp 10 ay hapse mahkum edildiler. Ama Yargıtay cezaı bozarak rezaletin büyümesini önledi.

29 Ocak - Yunanlılar Ege Denizi’ndeki Kardak kayalıklarına Yunan bayrağı çekti. Bu olay az kalsın Türkiye ile Yunanistan’ı savaşa sokuyordu.

6 Mart - 2 aylık hükümet krizi, Mesut Yılmaz başkanlığında ANAP-DYP arasında ANAYOL Hükümeti’nin kurulmasıyla sonuçlandı.

20 Mart – Salgına dönüşen “Deli Dana Hastalığı”na karşı tüm dünyada önlemler alındı.

3 Nisan - Burundi’de Tutsilerin Hutulara karşı giriştiği katliamda 450 kişi öldürüldü.

26 Nisan - “Şanghay Beşlisi” olarak bilinen Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan arasında bir bölgesel güvenlik antlaşması imzalandı.

3 Haziran - Birleşmiş Milletler himayesinde düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı, Habitat II Kent Zirvesi İstanbul’da toplandı.

28 Haziran – ANAP - Doğruyol koalisyonu olan Anayol hükümeti yerine Necmettin Erbakan ile Tansu Çiller Refahyol Hükümetini kurdu.

19 Temmuz - Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi tarafından savaş suçlusu ilan edilen Karadzic tüm görevlerinden çekildi.

21 Ağustos - Güney Afrika Cumhuriyeti eski devlet başkanı F. W. de Klerk Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu’nda Apartheid döneminde işlenen suçlar için resmen özür diledi.

10 Eylül - Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşması Birleşmiş Milletlerce onaylandı.

15 Eylül - Kuzey Irak’ta Kürdistan Demokratik Partisi ve Kürdistan Yurtseverler Birliği arasındaki iktidar mücadelesi, uluslararası bir kriz haline geldi. Talabani’yi destekleyen İran ordusu, 2 bin askerle Kuzey Irak’a girdi. Barzani de Saddam Hüseyin ile ittifak kurup Kuzey Irak’ın büyük bölümünde kontrolü ele geçirdi.

27 Eylül - Şubat 1995’te Afganistan’ın güney illerinin yarısını, 1996 başında da kuzey bölgesi dışında Afganistan’ın çoğunu ele geçiren Taliban güçleri, başkent Kabil’e girdi yeni bir yönetim oluşturdu.

1 Kasım - İlk DVD Oynatıcılar piyasaya sürüldü.

5 Kasım - Bill Clinton ABD başkanlık seçimlerini kazanarak ikinci kez başkan seçildi.



1997



9 Ocak - Başbakanlık Kriz Yönetimi Merkezi'nin yeni yönetmeliğine göre kriz hallerinde kimi yürütme yetkilerini MGK üstlenecek.

15 Ocak - Basında 'promosyon' adı altında hediye dağıtımı yasaklandı.

1 Şubat - Sürekli Aydınlık İçin Bir Dakika Karanlık Eylemi başladı ve hızla yayıldı. Her gece saat 20.00'de insanlar ışıklarını 1 dakikalığına söndürerek devletin kirli cinayetlerini protesto ediyordu. Eylem biçimi kısa sürede kap-acak çalmaya, ve sokağa çıkıp halay çekmeye dönüştü.

2 Şubat - Ankara Sincan'da Refah Partili belediyenin düzenlediği "Kudüs Gecesi" tepkilere yol açtı. 4 Şubat'ta Sincan sokaklarında tanklar yürüdü. Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Çevik Bir bunun "Demokrasiye Balans Ayarı" olduğunu söyledi. Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız İçişleri Bakanlığı'nca görevden alındı ve tutuklandı.

Eski Başbakan Tansu Çiller, hakkındaki TEDAŞ ve TOFAŞ'la ilgili yolsuzluk iddialarından RP ve DYP oylarıyla aklandı.

23 Şubat - Dolly adlı koyunun, İskoçya'daki Roslin Enstitüsü'nde Genetik kopyalama yöntemiyle klonlandığı açıklandı. Vatikan bu çalışmaları insan klonlamaya yol açacağı görüşüyle yasakladı.

28 Şubat - 9 saat süren Milli Güvenlik Kurulu toplantısında laiklik karşıtı hareketlerin arttığına dikkat çekilerek Refahiyol Hükümetine bir dizi önlem önerildi. Başbakan Necmettin bu kararları 5 gün sonra imzaladı. (2014'te ise, aslında hiç imzalamadığı ama öyle açıklandığı iddia ediliyor)

10, 11 Haziran - Genelkurmay yargı mensuplarına ve gazete-

cilere iki brifing verdi, askerin hükümete karşı lüzumunda silah kullanacağını ilan etti. Adalet Bakanı Şevket Kazan, hâkim ve savcılara bu brifinge katılma izni vermedi. Ancak yüksek yargı kurumları neredeyse tam kadro brifinge katıldı. Brifinge katılmalardan Sayıştay Başkanı Vecdi Gönül, daha sonraları kurulan üç Ak Parti hükümetinde Savunma Bakanı oldu.

14 Mayıs - Türk Silahlı Kuvvetleri Kuzey Irak'a yönelik en büyük sınır ötesi harekâtı başlattı. KDP lideri Mesut Barzani'nin çağrısıyla 50 bin asker ve köy korucusu Kuzey Irak'a girdi. "Balyoz Harekâtı" adlı operasyonda 113 güvenlik mensubu ve 2811 PKK militanının öldüğü ilan edildi.

20 Mayıs - Danıştay, Bergama köylülerinin siyanürle altın aramaya son verilmesi talebini haklı buldu.

18 Haziran - Başbakan Necmettin Erbakan koalisyon protokolüne göre görevini Tansu Çiller'e devretmek için istifa etti. Ama Cumhurbaşkanı Demirel hükümeti kurmakla ANAP lideri Mesut Yılmaz'ı görevlendirdi.

30 Haziran - Anavatan Partisi, Demokratik Sol Parti ve Demokrat Türkiye Partisi'nin oluşturduğu, bağımsızlarla Cumhuriyet Halk Partisi'nin de destek verdiği Mesut Yılmaz başkanlığındaki ANASOL-D Hükümeti kuruldu.

15 Temmuz - Avrupa Birliği Türkiye'yi üyeliğe aday ülkeler arasına almadı.

16 Ağustos - Sekiz yıllık kesintisiz eğitim yasa tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi.

28 Kasım - 2 Temmuz 1993'te Sivas'taki Madımak Oteli'nde, 35 aydının yakılması davasında yargılanan 99 sanıktan 33'ü ölüm cezasına çarptırıldı.



1998



1 Ocak - Avrupa Merkez Bankası kuruldu.

16 Ocak - Anayasa Mahkemesi Refah Partisi'ni kapattı. Genel Başkan Necmettin Erbakan ile bazı yöneticilere 5 yıl siyaset yapmama cezası verildi.

13 Nisan - PKK terör örgütünün iki numaralı adamı Şemdin Sakık ile kardeşi Arif Sakık, yakalanıp Türkiye'ye getirildi. Şemdin Sakık'ın birçok tanınmış kişiyi "destekçilerimiz" olarak ifşa ettiği haberi yayıldı. *(Ancak Sakık daha sonra mahkemeye çıktığında, böyle bir şey söylemediğini açıklayacaktı)*

12 Mayıs - Sakık'ın itiraflarına dayanarak medyada PKK destekçisi olarak ilan edilen İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Başkanı Akın Birdal Ankara'da silahlı saldırıya uğradı, ölümden döndü.

27 Haziran - Adana ve Ceyhan'da meydana gelen deprem 145 kişinin ölümüne, 1.500 kişinin yaralanmasına ve binlerce kişinin evsiz kalmasına yol açtı.

9 Temmuz - İstanbul'da tarihi Mısır Çarşısı'nda meydana gelen patlamada 7 kişi ölü. Patlamanın nedeni önce tüp patlaması olarak açıklandı ama bir süre sonra PKK'nın terör eylemi olduğu ilan edildi. Olayın faili olduğu iddia edilen sosyolog Pınar Selek mahkemede 4 kez aklandı, Yargıtay her defasında bozdu. Olayda bir bomba yok, ama Türkiye'nin Dreyfus davası hala sürüyor.

25 Kasım - Mesut Yılmaz başkanlığındaki ANASOL-D Hükümeti bir gensoru ile düşürüldü.

1999



1 Ocak - Avrupa para birimi Euro yürürlüğe girdi.

17 Ocak - Bülent Ecevit'in DSP azınlık hükümeti güvenoyu aldı.

5 Şubat - Özdemir Sabancı cinayeti itirafçısı Mustafa Duyar Afyon Cezaevi'nde esrarlı bir cinayete kurban gitti. Karagümrük çetesi lideri Nuri Ergin, 8 yıl sonra, bu cinayeti Gen. Veli Küçük'ün isteğiyle işlediklerini söyledi ama herhangi bir işlem yapılmadı.

16 Şubat - PKK lideri Öcalan, Nairobi'de yakalanarak Türkiye'ye getirildi.

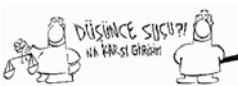
24 Mart - NATO, Kosova'daki çatışmalar üzerine, Yugoslavya'ya karşı hava harekâtı başlattı. Kosova Sırbistan'dan ayrıldı.

19 Mart - Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığı, Fethullah Gülen hakkında, laik devlet düzenini yıkararak teokratik devlete geçmek için faaliyet gösterdiği iddiasıyla soruşturma açtı.

25 Mart - Yugoslavya, NATO'ya savaş ilan edince, NATO üyesi Türkiye de bu ülkeyle resmen savaşa girmiş oldu.

18 Nisan - **GENEL VE YEREL SEÇİMLER** aynı tarihte yapıldı; DSP 136, MHP 129, FP 111, ANAP 86 ve DYP 85 milletvekili kazandı. CHP ilk defa meclis dışında kaldı. Deniz Baykal CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etti.

2 Mayıs - İstanbul Milletvekili Merve Kavakçı'nın TBMM'deki yemin törenine başında türbanla gelmesi krize neden oldu. Ecevit, kürsüden **"Bu kadına haddini bildirin"** diye bağırdı. Kavakçı meclisi terk etmek zorunda kaldı. Daha sonra milletvekili düşürüldü, T.C. yurttaşlığından çıkarıldı.



22 Mayıs - CHP 9. Olağanüstü Kurultayı'nda Altan Öymen Genel Başkan. Seçildi.

28 Mayıs - Ecevit başkanlığında, DSP-MHP-ANAP koalisyonu kuruldu.

31 Mayıs - PKK'nın lideri Abdullah Öcalan idama mahkûm edildi.

13 Ağustos - 15 sendikanın oluşturduğu Emek Platformu, Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı ve Tahkim Yasası'nı protesto etmek için -genel grev yasağını delerek- bir günlük iş bırakma eylemi yaptı, günlük hayatı önemli ölçüde durdurdu.

14 Ağustos - **Anayasa Değişikliği:** Devletleştirme ile ilgili 47'nci, idarenin işlemlerine karşı yargı denetimini düzenleyen 125'inci ve Danıştay'la ilgili 155'inci maddeleri değiştirilerek 'Uluslararası tahkim'in önü açıldı.

17 Ağustos - Merkezi Kocaeli'nin Gölcük ilçesi olan 7.5 büyüklüğündeki Marmara Depremi'nde 18.000'den fazla insan öldü, 49.000 kişi yaralandı.

26 Eylül - Ankara Ulucanlar Cezaevi'nde sol örgüt üyelerinin bulunduğu koğuşlara operasyon yapıldı. 10 hükümlü öldü, 5'i asker 24 kişi yaralandı.

21 Ekim - Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı, Ankara'da otomobiline konulan bombanın patlaması sonucu yaşamını yitirdi.

12 Kasım - Düzce Depremi; Merkez üssü Düzce olan 7.2 şiddetindeki depremde ölü sayısı 845, yaralı sayısı 4.948.

10 Aralık - Avrupa Birliği (AB) Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye Kıbrıs ve Ege koşuluyla adaylık statüsü tanındı.

23 Aralık - IMF, 18'inci stand-by kapsamında Türkiye'ye üç yıl için yaklaşık 4 milyar ABD Doları mali destek sağlanmasını onayladı.

2000



12 Ocak - Koalisyonu oluşturan partilerin genel başkanları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM), idama mahkûm edilen Abdullah Öcalan hakkında verdiği ihtiyati tedbir kararına uyulmasını kararlaştırdılar.

17 Ocak - İstanbul, Beykoz'da yapılan operasyonda Hizbullah örgütün lideri Hüseyin Velioğlu öldürüldü.

5 Nisan - TBMM Genel Kurulu'nda, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in yeniden cumhurbaşkanı seçilmesine olanak sağlayacak Anayasa'nın 101. maddesine ilişkin değişiklik 303 oyla reddedildi.

5 Mayıs - Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Necdet Sezer 3. tur sonunda Türkiye'nin 10. cumhurbaşkanı seçildi.

17 Mayıs - Galatasaray 2000 UEFA Kupası Finali'ni kazandı.

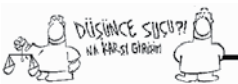
28 Eylül - Ariel Sharon'un 100 kadar israilli güvenlik görevlisiyle Harem-i Şerif'i ziyaret etmesinden sonra çıkan çatışmaların sonucu olarak 2. İntifada başladı.

5 Ekim - Yugoslavya Federal Cumhuriyeti lideri Miloseviç yaygın gösterilerden sonra istifa etti.

16 Eylül - İstanbul Metrosu, Taksim-1. Levent hattı hizmete girdi.

22 Ekim - Sokağa çıkma yasağın uygulanan son genel nüfus sayımı yapıldı.

16 Kasım - Kürtçe albüm yapacağını söylediği için saldırılara uğrayan ve Paris'te yaşamak zorunda kalan şarkıcı Ahmet Kaya sürgünde öldü.



19-22 Aralık - Cezaevlerindeki durumu değiştirmeyi ve siyasi tutukluları izolasyon uygulanan F tipi cezaevlerine nakletmek için başlatılan -ironik adıyla- "Hayata Dönüş" operasyonunda Türkiye'de 20 hapisaneye eş zamanlı operasyonlar düzenlendi. Zehirli gazların ve kimyasal maddelerin de kullanıldığı saldırılarda 28 mahkûm öldürüldü.

2001



8 Ocak - İstanbul Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı açıldı.

15 Ocak - Wikipedia kuruldu.

20 Ocak - George W. Bush Amerika'nın 43. başkanı oldu.

24 Ocak - Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan'la 4 koruması ve şoförü, silahlı saldırıda çapraz ateşe tutularak öldürüldü.

19 Şubat - MGK aylık olağan toplantısında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in Başbakan Bülent Ecevit'in önüne Anayasa kitapçığı fırlatmasıyla patlak veren siyasi gerginlik piyasalarda deprem etkisi yarattı. Birkaç saat içinde Merkez Bankası'ndan yaklaşık 5 milyar dolar çekildi.

3 Mart - Başbakan Bülent Ecevit'in görüşmek üzere davet ettiği Dünya Bankası Başkan Yardımcısı Kemal Derviş, Devlet Bakanlığı'na atandı. Dervişin hazırladığı ekonomik plan, IMF ve Dünya Bankasıyla anlaşmalar sonucu ekonomi çarkları yavaş yavaş dönmeye başladı. Krizin açtığı sosyal yaralar ise ölçülemedi.

1 Nisan - Hollanda'da eşcinsel evlilik yasallaştırılarak Dünya üzerinde eşcinsel evlilik ilk defa yasal bir hüküm kazandı.

22 Haziran - Anayasa Mahkemesi, laik cumhuriyet ilkesine aykırı eylemleri nedeniyle Fazilet Partisinin kapatılmasına karar verdi. FP üyesi Nazlı Ilıcak ile Bekir Sobacı'nın milletvekillikleri düşürüldü.

14 Ağustos - Refah/Fazilet Partisi içinden çıkan bir kısım politikacı tarafından Adalet ve Kalkınma Partisi kuruldu.

25 Ağustos - İşadamı Üzeyir Garih, Eyüp Mezarlığı'nda bıçaklanarak öldürüldü. Katil zanlısı Yener Yermes yakalandı.

11 Eylül - New York'daki Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kuleleri, intihar pilotları tarafından ele geçirilen iki yolcu uçağı tarafından vurularak yıkıldı. Üçüncü bir uçak da Pentagon'u hedef aldı ama başaramadı. Saldırını El Kaide örgütünün elebaşı Usame bin Ladin'in örgütlediği açıklandı. Bu saldırının yarattığı şok, önce ABD'de sonra diğer batı ülkelerinde "Güvenlik" endişelerinin öne çıkarılarak temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması için gerekçe olarak kullanıldı.

7 Ekim - Amerika Birleşik Devletleri ve İngiliz kuvvetleri 11 Eylül olaylarından sonra Taliban ve El Kaide'ye karşı Afganistan'da saldırıya geçti.

5 Kasım - 20 milyon liralık banknotlar tedavüle çıktı.

9 Kasım - ABD ve İngiliz kuvvetlerinin başlattığı hava saldırıları sonucunda Afganistan'daki Taliban iktidarı devrildi. (Ancak yok olmadı, varlığını sürdürdü).



2002



1 Ocak - Hollanda'da ötenaziyi yasallaştıran karar yürürlüğe girdi. Hollanda, ölümcül durumdaki hastalara hayatlarını sona erdirmeye hakkı veren ilk ülke oldu.

Avrupa Birliği'nin yeni para birimi EURO kullanıma girdi.

1 Ocak - Türk aile hukukunda önemli bir değişiklik: Koca, "evin reisliğini" kaybetti, evlilik birliğinin yönetiminde kadın ve erkeğe eşit söz hakkı tanındı.

31 Mayıs - 29 Haziran - FIFA Futbol Dünya Kupasında Türkiye dünya üçüncüsü oldu.

8 Temmuz - Aralarında Başbakan yardımcısı ve Devlet bakanı Hüsamettin Özkan ve Dışişleri bakanı İsmail Cem'in de bulunduğu 7 bakan ve 63 milletvekili DSP'den istifa etti.

11 Ağustos - Almanya'da düzenlenen 18. Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda, kadınlar 1500 metrede Süreyya Ayhan, altın madalya kazandı. (Ancak doping yaptığı sonradan anlaşıldığından unvanı geri alındı)

3 Kasım - 2002 **GENEL SEÇİMLER**: Adalet ve Kalkınma Partisi %34,29 oyla 363 koltuk kazanarak iktidar oldu. Ancak Parti başkanı Erdoğan yasaklı olduğu için Abdullah Gül başbakan oldu. %19,38 oyla 178 koltuk kazanan CHP dışında hiçbir parti %10 barajını aşamadığı için oyların %46'sından fazlası boşa gitti. 13 ilde en çok oyu alan (Kürtlerin temsilcisi) DEHAP meclis dışında kaldı.

2 Aralık - Yüksek Seçim Kurulu, 3 Kasım 2002'de Siirt'te yapılan milletvekili seçimini iptal etti. (Erdoğan daha sonra bu boşluktan yararlanarak Siirt'ten milletvekili seçilerek Parlamente'ya girdi).

2003



2 Ocak - Kopenhag kriterleri ile Anayasa'ya uyum çerçevesinde bazı yasalarda değişiklik yapıldı. Siyasi partilerin kapatılması zorlaştı. İşkence ve kötü muamele suçlarından verilen cezalar para cezasına çevrilemeyecek. Cemaat vakıfları mülk edinebilecek. Gazeteciler haber kaynaklarını açıklamaya zorlanamayacak.

13 Şubat - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi, 1998 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan Refah Partisi yöneticilerinin temyiz için yaptıkları başvuruyu reddetti.

1 Mart - TSK'nın yabancı ülkelere gönderilmesine, yabancı silahlı kuvvetler unsurlarının 6 ay süreyle Türkiye'de bulunmasına izin verilmesine ilişkin Başbakanlık Tezkeresi, mecliste yapılan kapalı oturumda onaylanmadı, Türkiye, Irak'a saldırmaya hazırlanan koalisyon'a katılmadı. ABD donanması Basra körfezine Süveyş kanalı üstünden gitmek zorunda kaldı.

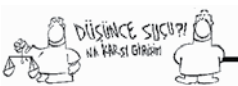
9 Mart - Siirt'te milletvekilli yenileme seçimi yapıldı. AKP'nin 3 milletvekilinin 3'ünü de aldığı seçimde, AKP Genel Başkanı Erdoğan TBMM'ye girdi. Gül hükümeti istifa etti, yeni hükümeti Erdoğan kurdu.

13 Mart - Anayasa Mahkemesi, HADEP'i kapattı.

16 Mart - ABD'li barış ve yardım gönüllüsü Rachel Corrie, İsrail askerleri tarafından buldozerle ezilerek öldürüldü.

20 Mart - ABD Kuvvetleri Bağdat'ı bombalamaya başladı. 9 Nisan'da Baas rejimi devrildi.

5 Mayıs - Rahşan Affı diye adlandırılan yasa'yı yürürlüğe girdi. 3 ayı geçmeyen hapis cezaları para cezalarına çevrildi.



24 Mayıs - 2003 Eurovision Şarkı Yarışması'nı Everyway That I Can adlı şarkısı ile Sertab Erener kazanırken Nuri Bilge Ceylan'ın Uzak adlı filmi, Cannes Film Festivali'nde en iyi film ödülünü paylaştı.

22 Haziran - Askerlik 15, Yedek subaylık 13, kısa dönem ise 6 aya indirildi.

4 Temmuz - Irak, Süleymaniye'deki Türk Özel Timi Bürosu'nu basan ABD askerleri, 3'ü subay, 8 astsubay 11 Türk askerini gözaltına aldı, başlarına çuval geçirilmesi bir onur sorunu oldu.

5 Ağustos - Terör örgütü mensuplarının topluma yeniden kazandırılmasını amaçlayan yasa onaylandı.

7 Ekim - Irak'a asker gönderilmesine ilişkin tezkere, TBMM Genel Kurulu'nun kapalı oturumunda kabul edildi.

15 Kasım - İstanbul Beyoğlu, Karaköy'deki Neve Şalom ile Şişli'deki Beth İsrail sinagoglarına bomba yüklü kamyonetlerle yapılan saldırılarda 25 kişi öldü, 262 kişi yaralandı.

20 Kasım - İstanbul Levent'teki HSBC Bankası ve Beyoğlu'ndaki İngiltere Başkonsolosluğu'na saldırıldı. Başkonsolos Roger Short ile Sanatçı Kerem Yılmaz'ın de aralarında bulunduğu 33 kişi öldü, 450 kişi yaralandı.

13 Aralık - Devrik Irak devlet başkanı Saddam Hüseyin yakalandı. Daha sonra yargılandı, idam edildi.

Genetik harita tamamlandı. DNA ünitelerinin sırrı çözüldü.

2004



4 Şubat - Mark Zuckerberg tarafından Facebook kuruldu.

14 Şubat - Almanya'da doğan ve büyüyen yönetmen Fatih Akın'ın son filmi "Gegen die Wand" (Duvara Karşı), Berlin Film Festivali'nde en iyi film oldu, "Altın Ayı" ödülünü aldı.

19 Şubat - SSK'ya bağlı 145 hastane, 212 dispanser, 11 ağız dış sağlığı merkezi ile 2 özel dal merkezi olmak üzere toplam 370 sağlık tesisi Sağlık Bakanlığı'na geçti.

28 Mart - **YEREL SEÇİMLER:** AKP % 41.76, CHP 18.27, MHP 10.1, DYP 9.95, SHP5.1, diğerleri ve bağımsızlar % 14.82 oy aldı.

1 Mayıs - Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya, Slovenya AB'ye katıldı.

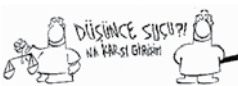
21 Mayıs - Anayasa değişikliğiyle Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırıldı ama yerlerine Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri kuruldu. Sadece tabelalar değişti, hakimler, savcılar, mübaşirler işlerine aynen devam etti.

7 Haziran - TRT Radyo-1 ve TRT-3'ten Boşnakça, Arapça, Kürtçe, Çerkezce, Zazaca yayınlar başladı.

28 Haziran - 26 ülkenin devlet veya hükümet başkanının katıldığı NATO Zirvesi İstanbul'da yapıldı.

22 Temmuz - Gerekli teknik önlemler tamamlanmadan başlatıldığı eleştirilen İstanbul - Ankara Yüksek Hızlı Tren hattındaki kazada bir trenin 4 vagonu raydan çıktı, 37 kişi öldü.

17 Aralık - Avrupa Birliği, Türkiye ile tam üyeli müzakerelerine 3 Ekim 2005'de başlama kararı aldı.



2005



1 Ocak - Türk Lirası'ndan 6 sıfır atıldı. Yeni Türk Lirası (YTL) tedavüle girdi.

15 Şubat - Video paylaşım sitesi YouTube kuruldu.

17 Mart - "öğrenci affı" olarak bilinen ve üniversitelerle ilişkisi kesilen öğrencilere yeni haklar getiren kanun onaylandı.

6 Mayıs - Birleşik Krallık'taki genel seçimlerde Tony Blair seçimi üst üste üçüncü kez kazanmayı başaran ilk İşçi Partisi lideri oldu.

1 Haziran - Yeni Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girdi.

7 Temmuz - Londra'da metroda patlayan bombalar 50'den fazla insanın ölümüne neden oldu.

13 Temmuz - Telsiz Kanununda değişiklik yapılarak cep telefonlarının kayıt altına alınması sağlandı.

3 Ekim - Türkiye ile AB arasında katılım müzakereleri başladı.

7 Kasım - Fransa'da en iyi yabancı romana verilen Le Prix Medicis Etranger Ödülü'nü "Kar" adlı romanıyla Orhan Pamuk aldı.

9 Kasım - Hakkari'nin Şemdinli İlçesi'nde Umut Kitabevi'ne bomba atıldı, 2 kişi öldü. Halk, bombayı atanları suçüstü yakalayıp polise teslim etti. Bu kişilerin üzerinde askeri kimlik, araçlarında kroki ve silahlar bulundu. Aracın Hakkari Jandarma Komutanlığı'na ait olduğu belirlendi. Olayın ardından açıklama yapan Kara Kuvvetleri Komutanı Yaşar Büyükanıt (sonradan Genelkurmay Başkanı) failler için "Tanırım, iyi çocuklardır" demiş ve sanıklar tahliye edilmişti. 2009'da yapılan bir yasal değişiklikle askerlerin

doğal mahkemelerde yargılanma yolu açılınca tekrar yargılanarak 39'ar yıl hapse mahkum oldular.

17 Kasım - Mavi Akım Projesi'nin resmi açılış töreni Samsun'da yapıldı. Açılışa Putin, Berlusconi ve Başbakan Erdoğan katıldı.

13 Aralık - TMSF'nin satışa çıkardığı Telsim'i, 4 milyar 550 milyon dolarla dünyanın en büyük operatörlerinden olan Vodafone firması satın aldı.

2006



1 Ocak - Rusya, fiyat uyuşmazlığı nedeniyle Ukrayna'nın doğal gazını kesti.

12 Ocak - Abdi İpekçi'nin katili ve Papa suikastı hükümlüsü Mehmet Ali Ağca tahliye edildi. Ancak Yargıtay bu kararı bozdu. Ağca en az dört yıl daha hapis yatacak.

27 Ocak - Filistin seçimlerinde Hamas 76 sandalye kazanarak iktidar oldu.

1 Şubat - Danimarka'da bir gazetede Hazret-i Muhammed'in karikatürlerinin basılmasıyla başlayan kriz dünya çapında gösterilere ve şiddetli tepkilere yol açtı.

5 Şubat - Trabzon'daki Santa Maria Kilisesi'nin Katolik rahibi Andrea Santoro silahlı bir saldırı sonucu öldürüldü. Olaydan 3 gün sonra Trabzon'da yakalanan 16 yaşındaki tetikçi Oğuzhan Akdin'e 18 yıl 10 gün hapis cezası verildi. Ancak azmettiriciler karanlıkta kaldı.

17 Mayıs - Danıştay İkinci Dairesi'nde düzenlenen silahlı saldırıda, daire üyesi Mustafa Yücel Özbilgin yaşamını yitirdi.



Aralarında Daire Başkanı Mustafa Birden'in de bulunduğu dört kişi yaralandı.

26 Haziran - Türkiye'de yargıç ve savcılarının ilk meslek örgütü olarak Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV), 501 kurucu üye tarafından Ankara'da kuruldu.

3 Eylül - İstanbul İsmailağa Camiinde emekli imam Bayram Ali Öztürk sabah namazından sonraki sohbet sırasında Mustafa Erdal tarafından bıçaklanarak öldürüldü.

12 Ekim - Orhan Pamuk, Nobel Edebiyat Ödülünü aldı

5 Kasım - Bülent Ecevit hayatını kaybetti.

5 Kasım - Irak'ın eski lideri Saddam Hüseyin, idama mahkûm edildi ve ceza 30 Aralık'ta infaz edildi.

2007



1 Ocak - Bulgaristan ve Romanya, resmen AB üyesi oldular. Slovenya Euro bölgesine dahil oldu.

19 Ocak - Agos Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, Ogün Samast adlı bir genç tarafından gazete binasının önünde tabancayla öldürüldü. Olay, Türkiye'de derin devlet ve milliyetçilik olgularını gündeme taşıdı. Dink'in cenazesinde on binlerce kişi cinayete tepki olarak "Hepimiz Hrant'ız, hepimiz Ermeniyiz" sloganı attı.

18 - 28 Nisan tarihleri arasında Irak'ın çeşitli bölgelerinde yapılan saldırılarda 269 kişi öldü, 415 kişi yaralandı. Direniş durmuyor.

4 Nisan - Yeni İnternet yasası ile bu ortamda işlenebilen suçlar tanımlandı, erişimin engellenmesine yol açıldı.

7 Nisan - Karadeniz Sahil Yolu hizmete girdi.

18 Nisan - Malatya'da Hristiyanlık konulu kitaplar basan Zirve Yayınevi'nde çalışan 3 kişi, boğazları kesilerek, işkence ile öldürüldü.

27 Nisan - Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turu yapıldı. Abdullah Gül, ilk turda seçilmek için gerekli 2/3 çoğunluğu sağlayamadı. O gece Genelkurmay Başkanlığı web sitesinde, kamuoyunda e-muhtıra olarak nitelendirilen bir bildiri yayınladı. Açıklamada seçimlerde laikliğin tartışma konusu yapıldığı ve Genelkurmayın bu konuda taraf olduğu söylendi. Ancak Hükümet bu tehdide karşı geri adım atmadı.

6 Mart - YouTube internet sitesine erişim mahkeme kararıyla engellendi.

1 Mayıs - Anayasa Mahkemesi, CHP'nin yaptığı başvuru sonucunda, Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunu, Anayasaya aykırı bularak iptal etti. İtirazın temelini Cumharbaşkanlığı ilk iki turunda seçilebilmek için gereken 2/3 çoğunluk, yani 367 oydan hareketle, ilk toplantının da en az bu kadar katılımı yapılması gerektiği şeklindeki yorum oluşturunuyordu.

13 Mayıs - CHP, erken seçime gidilmesi ve cumhurbaşkanının şu anki meclis tarafından seçilmemesi çağrısı yaptı.. Atatürkçü Düşünce Derneği ve kimi sivil toplum örgütlerince 14 Nisan'da Ankara, 29 Nisan'da İstanbul ve 13 Mayıs'ta İzmir'de düzenlenen Cumhuriyet mitinglerinin sonuncusuna, emniyete göre 600 bin, düzenleme komitesine göre 2.5 milyon kişi katıldı. Ama bu görüntüler seçim sandıklarına yansımadı.

22 Temmuz - **GENEL SEÇİMLER:** Ak Parti % 47 oyla tekrar iktidar oldu. Ak Parti 341, CHP 112 ve MHP 71 koltuk kazandı. Seçimlere bağımsız adaylarla giren (Kürtlerin temsilcisi) DTP ilk kez 22 milletvekili ile mecliste grup kurabildi.



1 Ağustos – İrlanda’da barış. İngiltere, askerlerini çekti.

28 Ağustos - Abdullah Gül, 339 oy alarak Cumhurbaşkanı seçildi.

21 Ekim - PKK , Irak sınırına 4 kilometre uzaklıktaki Dağlıca Komando Taburu’na ağır silahlarla saldırdı. Genelkurmay Başkanlığı, saldırı sonucunu 12 ölü ve 10 kayıp olarak açıkladı. Taraf Gazetesi, baskınının yerin ve zamanının 12 gün önce komuta kademesine bildirildiğini iddia etti. Genelkurmay yalanlamadı.

21 Ekim - **ANAYASA REFERANDUMU:** Türkiye’de, genel seçimlerin dört yılda bir yapılması, Cumhurbaşkanının halkoyuyla seçilmesi ve bazı yasal değişiklikler içeren bir paket referanduma sunuldu. Sonuç: %69 evet, %31’i hayır oyu çıktı.

8 Aralık - Dünya çapında 78 ülkede küresel ısınma ve iklim değişikliklerine karşı eş zamanlı mitinglere Türkiye de katıldı. İstanbul, Kadıköy’de düzenlenen mitingde Kyoto Protokolü’nün imzalanması istendi.

27 Aralık - Pakistan Başbakanı Benazir Butto bir suikast sonucu öldürüldü.

2008



17 Şubat - Kosova bağımsızlığını ilan etti, Avrupa’nın 49. bağımsız ülkesi oldu.

14 Mart - Yargıtay Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya, Adalet ve Kalkınma Partisi’nin kapatılması için Anayasa Mahkemesi’nde dava açtı. Ancak Mahkeme 30 Temmuz’da bu talebi reddetti.

3 Nisan - Lefkoşa’yı ve Kıbrıs’ı 45 yıldır ikiye bölen Yeşil Hat’taki Lokmacı Sınır Kapısı açıldı.

1 Mayıs - Hükümetin 1 Mayıs İşçi Bayramı’nın Taksim’de kutlanmasını engellemek istemesi ve sendikaların direnmesi sonucu olaylar çıktı. Polis yolları kesti, DİSK binasını ablukaya aldı, işçilerin Taksim’e yürümesini engelledi.

7 Mayıs - Dimitri Medvedev, Vladimir Putin’le yer değiştirerek Rusya’nın yeni devlet başkanı oldu. Uyum içinde çalışan Putin ve Medvedev, Devlet Başkanlığı ve Başbakanlık görevlerini aralarında paslaşarak koruyorlar.

19 Mayıs - Türkiye’de toplu yerlerde Sigara İçme Yasağı resmen uygulanmaya başladı.

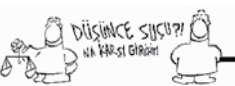
5 Haziran - Anayasa Mahkemesi, üniversitelerde başörtüsüne serbestlik getirecek anayasa değişikliğini 2’ye karşı 9 oyla iptal etti.

16 Ağustos - Rusya Federasyonu ile Gürcistan arasında Güney Osetya Savaşı nedeni ile ateşkes imzalandı. Çatışmalar son buldu.

10 Ekim - Kara cuma: Amerika’da mortgage (Taksitle ev alma işlemlerine açılan) kredilerinin batması nedeniyle başlayan ekonomik kriz daha sonra Avrupa’yı ve Türkiye’yi de etkiledi. Hükümetin ‘Bize teğet geçecek’ şeklindeki açıklamaları doğru çıktı, Türkiye bu krizi en az zararla atlatabilen ülkelerden biri oldu.

20 Ekim - Ordu içinde hükümet darbesi hazırlamak için Ergenekon adlı bir gizli örgüt kurulduğu suçlamasıyla açılan dava başladı. Zamanın üst düzey komutanları bu suçlama ile yargılandı.

4 Kasım - ABD’de başkanlık seçimlerinde Demokrat Partinin adayı Barack Obama ABD’nin ilk siyahi başkanı oldu.



2009



1 Ocak - YTL'nin Y'si atıldı. Türk lirasının ismi TL oldu.

Tamamen Kürtçe yayın yapan TRT 6 adlı kanal açıldı.

3 Ocak - İsrail Gazze'yi karadan işgal etti. 22 günlük saldırıların ardından, İsrail tek taraflı ateşkes kararı aldı.

7 Ocak - Rusya, Ukrayna üzerinden Avrupa'ya giden doğal gazı tamamen kesti.

10 Ocak - Nazım Hikmet'in yeniden Türk vatandaşlığına kabul edilmesine dair Bakanlar Kurulu kararı yürürlüğe girdi.

29 Ocak - İsviçre'nin Davos şehrinde yapılan Dünya Ekonomik Forumu'nda "Gazze: Ortadoğu'da Barış Modeli" konulu oturuma katılan başbakan Recep Tayyip Erdoğan kendisine yeterince söz hakkı verilmediği gerekçesiyle oturumu terk etti. Kamuoyunda "one minute" adıyla bilinen olay sonrası Erdoğan, bir daha Davos toplantılarına katılmayacağını açıkladı. Bu olay Türkiye ile İsrail ve dolayısı ile ABD arasındaki ilişkileri ciddi şekilde etkiledi.

5 Şubat - TBMM'de onaylanan yasa ile Türkiye Kyoto Protokolü'ne taraf oldu.

11 Şubat - Johanna Sigurdardottir, İzlanda'nın ve dünyanın 'eşcinsel olduğunu açıklayan' ilk hükümet başkanı oldu.

24 Şubat - Demokratik Toplum Partisi genel başkanı Ahmet Türk ve Selahattin Demirtaş partinin grup toplantısında kürsüden Kürtçe konuştu. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nca soruşturma açıldı. Soruşturma 15 Nisan'da takipsizlik kararı ile sonuçlandı.

22 Mart - Dünya Su Forumu İstanbul'da toplandı.

25 Mart - Büyük Birlik Partisi genel başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ve 5 kişiyi taşıyan helikopter Kahramanmaraş'ta kırsal kesimde düştü. Kazada kurtulan olmadı. Helikopterin enkazına 27 Mart'ta ulaşıldı. Olayın sabotaj olduğu konusunda ciddi şüpheler hala sürüyor.

29 Mart - **YEREL SEÇİMLER:** Ak Parti %38.6 oy ile 1442, CHP %24.7 oy ile 503, MHP 16.50 oy ile 483 ve DTP %5.16 ile 96 belediye başkanlığını kazandı.

6 Nisan - İstanbul'da "Medeniyetler İttifakı 2. Forumu" gerçekleşti. Foruma Birleşmiş Milletler genel sekreteri Ban Ki-moon da katıldı.

14 Nisan - 13 ilde 90 adrese yapılan operasyonlarla, aralarında belediye başkanlarının da bulunduğu 55 kişi, PKK'nin şehir örgütü KCK üyesi olmakla suçlanarak gözaltına alındı. Daha sonra dalga dalga genişletilen tutuklamalar, aralarına seçimde milletvekili seçilen kişileri, de kapsayarak 98'i tutuklu 175 sanıklı bir davaya dönüştü. Yıllarca hapiste kalan sanıklar daha sonra gruplar halinde tahliye edildi.

19 Nisan - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan milletvekili seçimlerinde Ulusal Birlik Partisi %44 oyla 26 milletvekili çıkararak iktidar oldu. Oyların %29'unu alan Cumhuriyetçi Türk Partisi 15 milletvekili çıkardı.

22 Nisan - 1 Mayıs "Emek ve Dayanışma Günü" adıyla resmi tatil olarak ilan edildi. 1978 yılından bu yana 31 yıl sonra Taksim Meydanı'nda ilk kez 1 Mayıs kutlandı. Olay çıkmadı.

4 Haziran - Suriye sınırındaki mayınlı arazilerin temizlenerek tarıma açılmasına dair kanun TBMM'de kabul edildi.

11 Haziran - 5901 sayılı "Türk Vatandaşlığı Kanunu" yürürlüğe girdi. Doğumla başlayan T. C. vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılmış olacak.



13 Temmuz - Hazar Denizi ve Kafkaslar'daki doğalgazı Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşıyacak olan Nabucco Boru Hattı Projesi'nde imzalar Ankara'da atıldı.

30 Temmuz - Cep telefonlarında 3G teknolojisi uygulanıyor.

20 Ekim - 34 PKK üyesi Silopi Sınır Kapısı'na gelerek teslim oldu. Savcılık tarafından sorgulanan PKK üyeleri serbest bırakıldı.

19 Kasım - Taraf gazetesi, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde bir cunta planladığını iddia etti. "Kafes eylem planı" adı verilen plan ile ilgili olarak Poyrazköy davası başladı.

11 Aralık - Anayasa Mahkemesi, DTP'yi oybirliğiyle kapattı. Yerine kurulan BDP zaten hazır, tabelalar bir günde değişti.

2010



1 Ocak - 2010'da İstanbul, bir yıllığına Avrupa Kültür Başkenti oldu.

29 Mart - Moskova Metrosu'nda bombalı saldırı sonucu 40 kişi öldü, 102 kişi yaralandı.

10 Mayıs - Özel yaşamına ait görüntülerin İnternette yayınlanması üzerine Deniz Baykal, CHP genel başkanlığından istifa etti.

22 Mayıs - CHP genel başkanlığına Kemal Kılıçdaroğlu seçildi.

31 Mayıs - İskenderun'da Deniz Kuvvetleri'ne ait birliğe roketatarla saldırı düzenlendi. 6 asker öldü, 3'ü ağır 7 yaralı.

31 Mayıs - İHH İnsani Yardım Vakfı organizasyonu ile Gazze'ye insanî ve tıbbî yardım götürülen Marvi Marmara adlı gemiye uluslararası sularda çıkartma yapan İsrail askerleri 9 kişiyi öldürdü.

5 Ağustos - PKK'nın şehir yapılanması KCK'yi kurdukları iddiasıyla tutuklanan 186 kişinin yargılanmasına başlandı. İlk duruşmada 7 aydır tutuklu bulunan 35 kişi tahliye edildi. Sanıkların Kürtçe savunma yapma isteği mahkeme heyetince reddedildi.

14 Haziran - Demokratik Sol Halk Partisi genel başkanı Rahşan Ecevit partinin kapanma kararı aldığını açıkladı.

28 Temmuz - Milli atletimiz Elvan Abeylegesse, Avrupa Atletizm Şampiyonası'nda altın madalya kazandı.

15 Ağustos - Trabzon Maçka'daki Sümela Manastırında 88 yıl aradan sonra ayin yapıldı.

31 Ağustos - Irak Savaşı resmen bitti.

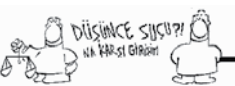
12 Eylül - **ANAYASA REFERANDUMU:** Anayasa değişiklikleri için referandum yapıldı. Bazı demokrat çevrelerin, askeri vesayete son verecek maddeler taşıdığı gerekçesiyle *'Yetmez ama Evet'* diyerek desteklediği referandumda sonuç: %58 evet, %42 hayır

12 Eylül - FIBA Dünya Basketbol Şampiyonası'nda ABD birinci, Türkiye ikinci oldu.

14 Eylül - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Hrant Dink suikastı ile ilgili ailesinin açtığı davada Türkiye'yi suçlu buldu ve Dink ailesine 133 bin Euro ödenmesine karar verdi.

4 Ekim - Yüksek Öğretim Kurumu, İstanbul Üniversitesi'nde başörtülü öğrencilerin dersten çıkarılmasını yasakladı.

26 Ekim - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kıbrıslı Rumların açtığı 19 davada Türkiye'yi suçlu buldu. Türkiye'nin davacılara maddi ve manevi tazminat olarak 15 milyon Euro, mahkeme masrafları olarak da 160 bin Euro ödenmesine karar verildi.



2011



11 Şubat - Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek, görevinden istifa ederek yetkilerini orduya devrettiğini açıkladı.

27 Şubat - Siyasi İslam hareketinin kurucusu sayılan Saadet Partisi Genel Başkanı -eski Başbakan- Prof. Necmettin Erbakan hayatını kaybetti.

6 Mart - Gazeteci Nedim Şener ve Ahmet Şık, Ergenekon terör örgütüne üye olmak suçlamasıyla tutuklandı. İki gazeteci bir yıldan fazla hapisle kaldıktan sonra 13 Mart 2012'de tahliye edildi.

15 Mart - Suriye'de iç savaş başladı.

19 Mart - Libya'da Kaddafi rejimini yıkmak amacıyla ilk saldırıyı Fransız jetleri başlattı.

23 Mart - Ergenekon soruşturması kapsamında tutuklanan Ahmet Şık tarafından yazılan "İmamın Ordusu" adlı kitabın taslağı yasaklandı. Savcılık taslağın nüshalarını bulundurma suç sayılabileceğini açıklayınca taslak İnternette yayınlandı ve binlerce kişi "Bende de var, ben de suçluyum" diye kendini ihbar etti. Savcı hiçbir şey yapamadı.

27 Nisan - Başbakan Erdoğan, Kanal İstanbul projesini tanıttı. Buna göre, İstanbul'un batısında, Boğaza paralel ikinci bir kanal açılarak Karadeniz ile Marmara birbirine bağlanacak ikinci bir İstanbul oluşturulacak.

2 Mayıs - El Kaide lideri Usame bin Ladin, bir baskında öldürüldü.

12 Haziran - **GENEL SEÇİMLER** sonucunda Ak Parti % 49,93 oy alarak iktidarda kaldı. Ak Parti 326, CHP 135, MHP 53, BDP ise

-bağımsız olarak girdiği seçim sonucu- 36 koltuk kazandı.

22 Temmuz - Norveç'in başkenti Oslo'da başbakanlık binasının bulunduğu bölgeye bombalı saldırı yapıldı. 7 ölü, 15 yaralı. Aynı gün Oslo yakınlarında bir adada bulunan gençlik kampını basan Breivik adlı psikopat, 85 genci katletti. 6 kişi kayboldu.

22 Ağustos - Muammer Kaddafi devrildi ve 20 Ekim'de yakalanarak linç edildi. Ama Libya durulmadı.

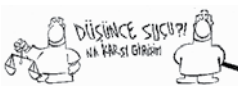
16 Eylül - İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi, Taksim Meydanı'nın tamamının yayalaştırılmasını kabul etti.

19 Ekim - Hakkâri Çukurca'da 200 PKK'lı ilçe merkezindeki polis ve jandarma binalarıyla güvenlik noktalarına ağır silahlarla saldırdı. 24 asker öldü ve 24 PKK'lı öldürüldü, 18 asker yaralandı.

23 Ekim - 9 Kasım Van'da ardarda iki deprem meydana geldi. Richter ölçeğine göre 7,2 büyüklüğündeki deprem, Anadolu'da meydana gelen en büyük depremlerden biriydi. Toplam olarak 644 kişi hayatını kaybetti, 1.966 kişi yaralandı, 252 kişi ise enkazdan sağ olarak kurtarıldı.

15 Aralık - Amerika çekildi, Irak Savaşı resmen bitti.

28 Aralık - Şırnak'ın ROBOSKİ (Uludere) ilçesinde F-16 uçakları Irak sınırında kaçakçılık yapan bir grubu bombaladı. Grupta 38 erkek ve çocukla petrol ve sigara taşıyan 50 katır bulunuyordu. Ölen 34 kişiden 19'u 18 yaşının altında çocuklardı. Olayın, ABD'den iletilen istihbarat nedeniyle gerçekleştiği belirtilse de, daha sonra yapılan açıklamalarda bu bilgi yalanlandı. İnsan hakları heyetleri, Roboski olayını toplu katliam olarak nitelendiriyor.



2012



6 Ocak - Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 26. Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ Ergenekon davası sanığı olarak tutuklandı.

10 Ocak - 12 Eylül Darbesi ile ilgili dava açıldı. İddianamede dönemin askeri yetkililerinden sağ kalan cunta lideri (sonra Cumhurbaşkanı) Kenan Evren ve Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya sanık olarak yer aldı.

21 Ocak - Türkiye'de ilk yüz nakli ameliyatı Antalya Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde gerçekleştirildi.

7 Şubat - MİT (Milli İstihbarat Teşkilatı) müsteşarı Hakan Fidan, KCK operasyonu kapsamında şüpheli sıfatıyla ifadeye çağrıldı. Hükümet buna karşılık alelacele, *'MİT mensupları hakkında soruşturma açılabilmesi için başbakanın iznini gerektiren'* bir yasa değişikliği yaptı. Ardından dosya, Başsavcı Sarıkaya'dan alındı.

20 Şubat - Hrant Dink suikastı hakkında Devlet Denetleme Kurulu soruşturması tamamlandı. Açıklanan rapora göre suikastın önlenememesi "ağır kamu hizmeti kusuru" olarak tanımlandı.

8 Mart - CHP İstanbul Milletvekili Şafak Pavey, ABD Dışişleri Bakanlığının "2012 Uluslararası Cesur Kadınlar" ödülüne layık görüldü. Pavey'e ödülünü Dışişleri Bakanı Hillary Clinton verdi.

8 Mart - Çıplak eylemleriyle tanınan Ukraynalı FEMEN grubu, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde İstanbul Sultanahmet'te bir eylem yaptı. Kadınlar o anda gözaltına alındı.

13 Mart - Sivas'ta 2 Temmuz 1993'te Madımak Oteli'nin yakılması ile ilgili dava zaman aşımına uğradı ve düştü. Sivas dışından gelen 1.000 kişilik bir kalabalığın tahrik ettiği ama binlerce kişinin

katıldığı davada son olarak 5 kişi yargılanıyordu.

15 Mart - Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye gelenlerin sayısı 14.700'e ulaştı. Gelen Suriyeliler Hatay ve Gaziantep'te kurulan çadır kentlerde barınıyor. Bu sayı daha ilerde 2 milyona yaklaştı.

30 Mart - Kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen ve zorunlu eğitimi kademeli olarak 12 yıla çıkaran kanun TBMM'de kabul edildi.

1 Nisan - İstanbul'da 80'den fazla ülke ve gözlemcinin katıldığı, Suriye'deki olayların konuşulduğu Suriye Halkının Dostları Grubu toplantısı yapıldı.

8 Nisan - Başbakan Erdoğan, 27 yıl aradan sonra Çin Halk Cumhuriyeti'ni ziyaret eden ilk Başbakan oldu. Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ni de ziyaret etti.

19 Nisan - Kamuoyunda 2B arazisi olarak bilinen Orman vasfını kaybetmiş hazine arazilerinin satışını öngören yasa TBMM'de kabul edildi.

22 Haziran - Türk Hava Kuvvetlerine ait bir F-4 Keşif uçağı Suriye karasularının 1 mil açığında Suriye tarafından düşürüldü.

25 Haziran - Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan yaptığı açıklamada Suriye sınırı ile ilgili olan Angajman kurallarının değiştirildiğini ve sınıra yaklaşan her unsurun askeri hedef muamelesini göreceğini açıkladı. Askeri birlikler Suriye sınırına doğru kayındı, Gaziantep Havalimanı'na füzeler yerleştirildi.

13 Ağustos - CHP Milletvekili Hüseyin Aygün, Tunceli'de PKK tarafından kaçırıldı ama iki gün sonra serbest bırakıldı.

27 Ağustos - CHP Milletvekilleri Hurşit Güneş ve Süleyman



Çelebi, Antakya Yeşilpınar'da, içinde Suriye'den kaçan asker ve subayların bulunduğu -asında eğitim amaçlı olarak kullanıldığı söylenen- 'Apaydın' kampına sokulmadı. 3 gün sonra kapılar açıldı, ama kamp başka yere taşınmıştı.

6 Eylül - Afyonkarahisar'da Türk Kara Kuvvetleri Lojistik Komutanlığı'na bağlı Mühimmat Depo Komutanlığı'nda, el bombalarının depolandığı cephanelikte patlama yaşanması sonucu 25 asker öldü, 4 asker de yaralandı.

21 Eylül - 250'si tutuklu 365 sanığın yargılandığı Balyoz Davası'nın kararı açıklandı. Hava Kuvvetleri eski Komutanı İbrahim Fırtına, eski Deniz Kuvvetleri eski komutanı Özden Örnek ve eski 1. Ordu eski komutanı Çetin Doğan 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı. 34 sanık beraat etti.

3 Ekim - Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesine Suriye tarafından düşen top mermileri sonucunda 3'ü çocuk, 2'si kadın olmak üzere toplam 5 kişi hayatını kaybetti. Karşılık olarak Türk birlikleri Suriye'deki askeri hedefleri top ateşi altına aldı. Türk Ordusu'nun top ateşleri sonucunda 14 Suriye askeri hayatını kaybetti, 25 Suriye askeri de yaralandı.

4 Ekim - TBMM Suriye gündemiyle olağanüstü toplandı. Hükümete Suriye'ye askeri operasyon yetkisi verildi.

7 Ekim - Venezuela'da yapılan devlet başkanlığı seçimini, oyların %54'ünü alan Hugo Chavez kazandı. Dördüncü kez seçilen Chavez, sosyalizm yolunda liderlik yapmaya devam edeceğini söyledi.

31 Ekim - Taksim Yayalaştırma Projesi inşaatı başladı.

28 Aralık - Başbakan Erdoğan, kalıcı bir barışa gidilmesi amacıyla İmralı'da Öcalan'la görüşmeler yapıldığını açıkladı. 'Barış süreci' böyle başladı.

2013



3 Ocak - Bir BDP heyeti, İmralı'ya giderek Öcalan'ı ziyaret etti.

9 Ocak - PKK kurucularından Sakişne Cansız ve iki arkadaşı, Paris'te esrarengiz bir cinayete kurban gitti.

24 Ocak - Lozan anlaşmasının açık hükmüne rağmen sürekli çiğnenen "Mahkemelerde anadilde savunma hakkı", yasalaştı.

13 Mart - İstifa eden Papa 16. Benedikt'in yerine Arjantinli Kardinal Jorge Mario Bergoglio seçildi, "Francis" adını aldı .

21 Mart - Abdullah Öcalan, Newroz kutlamalarına gönderdiği mesajda PKK'ya 'çekilin' çağrısı yaptı.

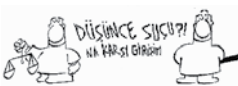
11 Mayıs - Hatay'ın Reyhanlı ilçesindeki intihar saldırısında 52 kişi öldü, 25'i ağır 146 kişi yaralandı.

28 Mayıs - Taksim'in yayalaştırılması projesi kapsamında ağaçların sökülmesine engel olmak isteyen çevreci gençlerin çadırları sabaha karşı düzenlenen bir operasyonla yakıldı-yıkıldı. Bu olay günlerce sürecektir "GEZİ PARKI" eylemlerinin başlangıcı oldu. Hızla Türkiye'ye yayılan ve 81 kentin 79'unda yaklaşık 2,5 milyon insanın katıldığı eylemlere copla, tomalarla, biber gazıyla, basınçlı suyla, önce plastik sonra gerçek mermilerle yapılan müdahaleler sonunda 8 kişi doğrudan, 6 kişi dolaylı olarak yaşamını yitirdi. 4.000'e yakın eylemci, 600'den fazla polis yaralandı, 4.900 kişi şüpheli olarak gözaltına alındı. Erdoğan tepkileri Ak Parti'ye karşı uluslararası bir komplo olarak algıladı.

11 Haziran - Sibel Siber, KKTC'nin ilk kadın başbakanı oldu

1 Temmuz - Hırvatistan, Avrupa Birliği'nin 28. üyesi oldu.

3 Temmuz - Mısır'da kitlesel protestolar devam ederken Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi askerî darbe ile devrildi. Darbe



lideri General Sissi, Müslüman Kardeşleri yasadışı ilan etti. Bu darbeye en net tepki Erdoğan'dan geldi. Mısır rejimi ile ilişkiler donduruldu.

5 Ağustos - Ergenekon Davaları'nda karar: Genelkurmay eski Başkanı Başgöbuğ müebbet, milletvekili Hebaral 12,5 yıl, gazeteci Balbay 34 yıl 8 ay hapis cezasına hüküm giydi. 21 sanık amlandı.

10 Ağustos - THY'de görev yapan 2 Türk pilot, Beyrut'ta kaçırıldı. Olayı "İmam Rıza'nın Ziyaretçileri" üstlendi. Pilotlar 71 gün sonra serbest bırakılarak Türkiye'ye getirildi.

30 Eylül - Başbakan Erdoğan, demokratikleşme paketini açıkladı. Başörtüsü yasağı ve her sabah ilkokullarda okunan 'Andımız' kaldırıldı.

29 Ekim - Asya ile Avrupa'yı İstanbul Boğazının altından birbirine bağlayan metro hattı "Marmaray" açıldı.

5 Aralık - Nelson Mandela 95 yaşında hayata gözlerini yumdu. Mandela 1992 yılında kendisine verilen Atatürk Barış Ödülü'nü Kürtlere karşı uygulanan ayrımcı politika nedeniyle reddetmişti.

16 Kasım - Kürt şarkıcı Şivan Perver 37 yıl aradan sonra yurduna dönebildi. Kürdistan Demokratik Partisi KDP Başkanı Mesud Barzani ile birlikte Diyarbakır'a gelen Şivan, onuruna düzenlenen törende İbrahim Tatlıses ile elele vererek birlikte şarkı söyledi.

17 Aralık - İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, aralarında bakan çocukları ve ünlü işadamlarının da bulunduğu kişiler hakkında yolsuzluk ve rüşvet suçlamasıyla operasyon ve gözaltılar başlatıldı. Bu kapsamda gözaltına alınan, İçişleri Bakanı Muammer Güler'in oğlu Barış Güler, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'ın oğlu Kaan Çağlayan, Halk Bankası Genel Müdürü Süleyman Aslan, inşaatçı Ali Ağaoğlu ve iş adamı Reza Zarrab gözaltına alındı. Ama operasyona katılan emniyet müdürleri aynı gün görevlerinden alındı. Ardından emniyetteki daire başkanları değiştirildi.

25 Aralık - Başlatılan yolsuzluk ve rüşvet operasyonunda isimleri İçişleri Bakanı Muammer Güler, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan ve Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar görevlerinden istifa etti. Erdoğan ise olayı Ak Parti'ye yönelik bir darbe teşebbüsü olarak ilan etti.

Bu olaylar, Ak Parti ile onu en başından beri destekleyen Fethullah Gülen Cemaati (Hizmet Hareketi) arasında Mavi Marmara gemisi olayıyla başlayan, hükümetin Kürt Açılımı ile giderek derinleşen, daha sonra Özel Dershanelerin kapatılması kararıyla iyice su yüzüne çıkan ayrışmanın koptuğu nokta oldu. Erdoğan, Hizmet Hareketi'nin güvenlik ve yargı içinde "Paralel Devlet" olarak adlandırdığı yapılanmasına savaş açtı. Çok sayıda polis, savcı ve yargıç ya görevden alındı, ya etkisiz hale getirildi. HSYK'nın (Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu) yapısı değiştirildi. Bu çatışma, kimi zaman alenen, kimi zaman sessizce, ama devamlı olarak sürüyor.

R. TAYYIP ERDOĞAN	:EVDEMİSİN OĞLUM
N. BİLAL ERDOĞAN	:EVET BABACIĞIM
R. TAYYIP ERDOĞAN	:SABAH ŞEYLER OPERASYON YAPILAR, BU ALİ AGAOĞLU, REZA ZERRAB, İŞTE BİZİM ERDOĞAN'IN OĞLU, ZAFERİN OĞLU, MUAMMERİN OĞLU FILAN, BUNLARIN ŞU AN EVLERİNDE ARAMA YAPIYORLAR
N. BİLAL ERDOĞAN	:BİR DAHA SÖYLESENE BABACIĞIM
R. TAYYIP ERDOĞAN	:DİYORUM Kİ MUAMMER BEYİN OĞLU, ZAFERİN OĞLU, ERDOĞANIN OĞLU, ALİ AGAOĞLU REZA ZERRAB GİBİ FILAN 18 KİŞİ ŞU ANDA BÜYÜK YOLSUZLUK OPERASYONU ŞEYİLE EVLERİNDE ARAMA YAPIYORLAR FILAN FALAN
N. BİLAL ERDOĞAN	:EVET
R. TAYYIP ERDOĞAN	:TAMAM MI, ŞİMDİ DİYORUM Kİ, SENİN EVİNDE NE VAR NE YOK. SEN BUNLARI BİR ÇIKAR. TAMAM MI
N. BİLAL ERDOĞAN	: BEN DE NE OLABİLİR BABA SENİN PARA VAR KASADA

Bu ses kayıtlarını herkes dinledi.

Erdoğan 'Montaj' diye geçiştirmeye çalışıyor ama olanaksız. TUBİTAK'tan "Hece hece monte edilmiş" şeklinde daha beter imkansız bir şeyi iddia eden rapor, sadece bu kurumun ne hale getirildiğini gösterdi. Bantlar montaj falan değil. Özel konuşmaların dinlenmesi suçtur. Suçu bu suçun cezasını ödesin. Ama ortaya çıkan yolsuzluk suçları? Onlar ne olacak, yok mu sayılacak?



2014



21 Şubat - Yine bir torba yasa çıkarıldı. Yasada; Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 91. maddesinde yer alan "işlediğini düşündüre-bilecek emarelerin" ibaresi "işlediği şüphesini gösteren somut delillerin" şeklinde değiştirildi. Aynı şekilde 100., 116. ve 128. maddelerdeki "makul şüphe" kavramı "somut deliller" olarak değiştirildi.

14 Şubat - Türksat 4A uydusu uzaya fırlatıldı.

11 Mart - Gezi Parkı protestoları sonrasında başına aldığı darbe ile komaya giren 15 yaşındaki Berkin Elvan 269 gün sonra hayatını kaybetti. Berkin Elvan'ın cenazesi sonrası çıkan olaylarda 22 yaşındaki Burak Can Karamanoğlu hayatını kaybetti.

30 Mart - 2014 **YEREL SEÇİMLER**: . Büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde AK Parti yüzde 45, CHP yüzde 31, MHP yüzde 14 civarında oy aldı. Belediye başkanlığı seçimlerinde AK Parti yüzde 43, CHP yüzde 26, MHP yüzde 18,(Kürtlerin temsilcisi) BDP %4,2 oy aldı.

13 Mayıs - Manisa'nın Soma ilçesinde kömür ocağında meydana gelen yangın sonucunda 301 maden işçisi hayatını kaybetti, millî yas ilan edildi.

11 Haziran - Musul'u ele geçiren IŞİD, T.C. Başkonsolosluğunu basıp, aralarında Başkonsolos Öztürk Yılmaz'ın da bulunduğu 49 kişiyi rehin aldı. IŞİD'in elinde 101 gün rehin kalanlar diplomatik çabalar ve takas sonucu 20 Eylül'de kurtarıldı.

10 Ağustos - **CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ** Türkiye'de ilk kez bir Cumhurbaşkanı halk oyuyla seçildi. Erdoğan, CHP ve MHP'nin ortak adayı Ekmeleddin İhsanoğlu'nu geçerek ilk turda %52 oy

oraniyla Cumhurbaşkanı seçildi. Üçüncü aday olan BDP Başkanı Selahattin Demirtaş, oyların neredeyse %10'unu almayı başardı.

18 Eylül - İskoçya, bağımsızlık için yapılan referandumda 'Hayır' diyerek Birleşik Krallığa bağlı kalmaya devam etti.

23 Eylül - ABD, Irak ve Suriye'deki IŞİD hedeflerine havadan saldırılar başlattı.

6 - 7 Ekim - Doğu ve Güneydoğu, İstanbul, İzmir başta olmak üzere bazı il ve ilçelerde BDP'nin çağrısıyla ve IŞİD'in Kobani'ye saldırması nedeniyle başlayan gösteriler kanlı çatışmalara dönüştü. Olaylarda 37 kişi öldü, binalar ve araçlar tahrip edildi.

12 Kasım - İlk kez Rosetta isimli Uzay aracının modülü Philae, 67P isimli kuyruklu yıldıza iniş yapmayı başardı.

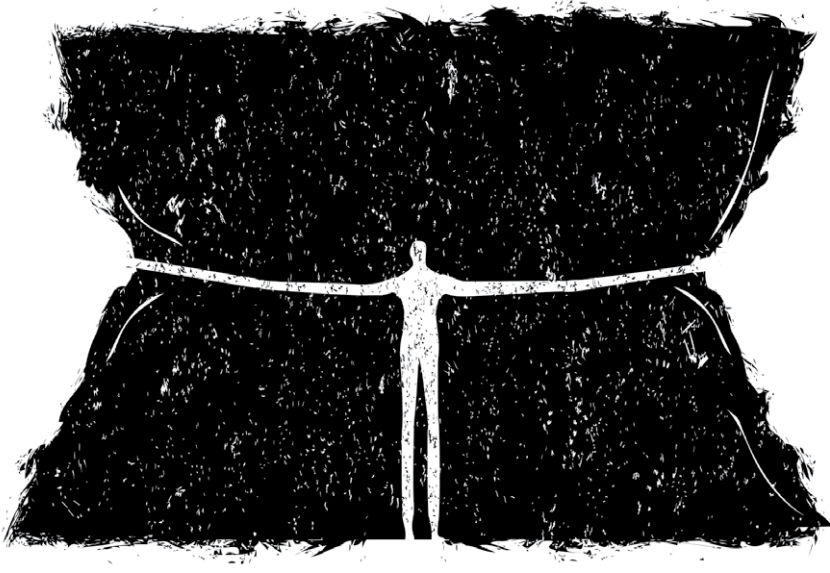
25 Kasım - ABD'nin Ferguson kentinde Michael Brown adlı silahsız bir siyahi genci öldüren polis suçsuz bulununca göstericiler binaları ateşe verdi.

14 Aralık - İstanbul başta olmak üzere birçok ilde yapılan ve "Paralel Devlet" yapılanmasını hedef aldığı söylenen eşzamanlı operasyonlarda Zaman Gazetesi Genel Yayın Müdürü Ekrem Dumanlı, Samanyolu Yayın Grubu Başkanı Hidayet Karaca ile Terörle Mücadele Şubesi'nin eski yetkililerinin de aralarında bulunduğu 31 kişi gözaltına alındı. Dumanlı serbest bırakıldı, Karaca ve üç emniyet mensubu tutuklandı.

16 Aralık - Pakistan'ın Peşaver kentinde bir okulda Taliban militanları 500 kişiyi rehin aldı. Militanlar 141 kişiyi öldürdü.

26 Aralık - Cizre'de PKK ile HÜDAPAR üyeleri arasında çatışma çıktı. 2 kişi öldü. 3 kişi yaralandı.





ARTIK HİÇBİR ŞEY...

Zaman zaman öyle olaylar yaşanır ki, yaşarken farketmesek bile, toplumsal yapımızın Bam teline dokunmuş, hatta koparmıştır o pas tutmuş teli. Bu dönem, bu nitelikte üç büyük değişim yaşadık.

İlki askeri vesayetin kırılmasıydı. Merkezinde askerin (Seyfiye) oturduğu, etrafında tüm kurumların en tepesinin, YÖK ile Üniversitelerin (İlmiye), Yüksek Yargı organları, diğer devlet kurumları (Mülkiye), sivil toplumu resmileştiren klasik yapılar Odalar, sendikalar (Loncalar) ve sonradan geliştirilen RTÜK, TİB gibi algı yönetimi mekanizmalarıyla (Osmanlıca adı yok, çünkü yeni şeyler) toplumun kontrol altında tutulduğu yapı önce çatırdadı ve sonra da hızla çöktü.

Yerine demokratik bir yapı gelebilir miydi? Neden olmasın? Ama olmadı. Yukarıda saydığımız kurumlar, 'Kral öldü, yaşasın Kral' misali yeni güce biat ettiler, şimdi onun borusunu öttürüyorlar.

İkinci dönüşüm, sevgili Hrant Dink'in canıyla, kanıyla ödediği bedelle kazanıldı. Devletin İttihat ve Terakki'den devraldığı iki büyük ayıptan biri, Ermeni Tabusu çöktü. Binlerce insan, toplumda hala yerleşik korkuları ve ön yargıları karşısına alacaklarını bile bile 'Hepimiz Ermeniyiz' diyerek yanyana geldi. Sabiha Gökçen'le açılan tartışma, Dersim'i de aydınlattı.

Ve herşeyi değiştiren son olay, Gezi Direnişi.

Toplumun her kesiminin sınır tellerini germeyi başarılı politika sayan iktidar, bu kesimleri kendi eliyle, kendisine karşı nasıl yanyana getirdiğinin hala farkında değil, dış mihraklar, paralel devlet teorileriyle kendini aldatıyor. Ya da aldatamıyor ama daha beteri, durum gereği bile bile lades. Oysa Padişah çırılçıplak!

Toplum bir kez çatırdadı ya, artık hiçbir şey...

...ESKİSİ GİBİ OLMAYACAK!



Birinci Bölüm

POLİTİKA



1995 - 2015 arasındaki 20 yılda
birçok hükümet değişti.

Politikada neler değişti, nasıl değişti?

1995 - 2015

GELİŞMELERE GENEL BAKIŞ

1990'lardaki kaos ortamında faili meçhul cinayetler ve askerî baskı patlamış, bunun da sonucu olarak on yılın ortasına gelindiğinde PKK faaliyetleri azalırken özgürlükler çok kötü biçimde zedelenmişti.

12 Eylül cuntasının Türk-İslam Sentezi'yle İslam'ı toplumsal tutkal olarak kullanmaya girişmesi ve toplumdaki fakirleşmenin etkisiyle, 90'ların ikinci yarısında İslam yükselmişti. Refah Partisi 1995'te yüzde 21,3'le birinci parti olmuştu, 1996'da koalisyon hükümetinde büyük ortak haline gelmişti.

Yine 12 Eylül cuntasının cezaevlerinde yaptırdığı işkenceler, Türkçü ve İslamcı şartlanmalarla birleşince, PKK doğuda güçlendi. Bu, bir Sevr (parçalanma) Sendromu yarattı.

İslam'ın yükselmesi ve Sevr Sendromu'nun etkisiyle TSK harekete geçti. Çiller ve Erbakan bir manevrayla düşürüldü, yerine Mesut Yılmaz geçti. Dinci vakıflar denetlenmeye, imam-hatiplerin

ortaları kapatılarak İslamcılarının önü kesilmeye çalışıldı. Tabii bu ortamda başörtüsü de yasaklanmış, üniversiteler başörtüsüne kapatılmış, İslamcılara her türlü baskı başlamıştı.

Ticaretin doğuda durduğu, bütün ülkede kısıtlandığı, özgürlüklerin çok baltalandığı bir ortamda büyük burjuvazi bunun böyle gide-meyeceğini gördü. Orta burjuvazinin temsilcisi TOBB'un Ağustos 1995'te Prof. Doğu Ergil'e yazdırdığı ve bölgede yaşayanların "Bir Kürt olarak Türk vatandaşı sayılmak" istediğini söyleyen "Doğu Raporu"nun ardından TUSİAD Ocak 1997'de Prof. Bülent Tanör'e "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri" raporunu hazırlattı. Bu rapor Genelkurmay'ın Savunma Bakanlığı'na bağlanmasını, TMK'nın ifade özgürlüğünü yıpratıcı 8. maddesinin kaldırılmasını, anadilde eğitim hakkının sağlanmasını ve Kürtçe yasaklarının kaldırılmasını, din derslerinin zorunlu olmaktan çıkarılmasını istiyordu.

Orta ve büyük burjuvazi bunları istedi çünkü 2 K (Komünizm ve Kürtçülük) artık tehlike olmaktan çıkmıştı. Ayrıca uluslararası baskı özgürlükler yönünde etkili oluyordu. Mesela TOBB başkanı şöyle diyordu: "Demokratik anayasal değişikliklerin yapılma-sı ticaretin önündeki en büyük engel. AB yardımlarından yararlanamıyoruz. Dış kaynak gelmiyor. Finans kuruluşları kredi açmıyor".

2001 krizinin ağırlaştırdığı bir ortamda, Ecevit hükümeti Kemal Derviş'e ekonomi ve maliye alanında çok önemli yapısal reformlar yaptırdı. Bunu, AB Uyum Paketleri'nin başlaması izledi. Bunlar gerek devletin sınırlanması gerekse bireyin özgürleştirilmesi açısından çok önemliydi.

2002 sonunda iktidara tek başına gelen AKP hem yapısal reform-ları sürdürdü, hem de AB Uyum Paketleri'ni güçlendirerek en azından 2005'e kadar devam ettirdi. Askerî vesayet gerilemeye başladı.

Fakat AKP iktidarına tepki olarak gelişen bir Türk milliyetçiliği ortamında 12 yayınevi birden Hitler'in Kavgam'ını yayınlamış, televizyonlar Metal Fırtına türünden ABD-Türkiye savaşından bahseden dizilere girişmiş, Çılgın Türkler kitabı olağanüstü bir satışa kavuşmuştu. "Kürtlerle alışveriş etmeyin, kız alıp vermeyin" kampanyalarının sürdüğü, Yargı'nın "Alevi" adı taşıyan dernekleri kapattığı, misyonerlerin izlendiği ve öldürüldüğü bir atmosfer patlak verdi.

Bu ortamda Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu için Prof. Baskın Oran'ın yazdığı "Azınlık ve Kültürel Haklar Raporu" Ekim 2004'te yayınlandı ve bir taraftan basın toplantısında saldırıya uğrayarak yırtılırken, bir yandan da Hükümet Sözcüsü Cemil Çiçek'in "Entel çaba ürünü, entel fitne, Hergele Meydanı'nda açıkladılar, Türkiye'nin ek yerine jilet attılar" gibi hücumlarına maruz kaldı.

Genelkurmay 2005 Nevruz kutlamalarında Kürtleri "Sözde Vatandaş" ilan etti. TCK Md. 301'in Orhan Pamuk gibi yazarlara terör estirdiği bir ortamda Hrant Dink önce mahkum edildi, sonra Ocak 2007'de katledildi.

Bu sırada dünya 9/11 şokunu atlattmış ve demokratikleşme ortamına girmişti. Ama TSK, AKP'nin başarılarını bir alarm işareti olarak görmüş ve 2007'de İslamcı bir cumhurbaşkanı seçtirmemek için CHP'yle birlikte hareket ederek 367 skandalını bile göze almıştı. Ardından, Taraf gazetesinin ortaya çıkardığı darbe teşebbüsleri öğrenildi. 27 Nisan 2007'de Genelkurmay "e-muhtıra"yı yayınladı.

Ama, diğer askerî müdahalelerin aksine bu muhtıra kamuoyunda herhangi bir korku veya destek yaratmadı. Alayla karşılandı. Üstelik AKP Temmuz 2007 seçimlerinde oy oranını yüzde 34'ten 47'ye çıkardı. Çünkü Komünizm heyulası bitmişti. PKK çok yavaşlamıştı. Dünya 2008 krizi bile Derviş reformları sayesinde

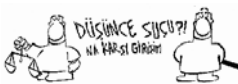
çok hafif atlatılmış, IMF programlarının titizlikle uygulanmasıyla birlikte enflasyonun önüne geçilmiş, yüksek hızlı büyüme halk kitlelerinin durumunu düzeltmeye başlamış, uluslararası likidite bolluğunun da büyük yardımıyla ekonomi düzelmeye yönelmişti.

Olumlu gidişin etkileri dış politikada da görüldü. Davutoğlu'nun "Komşularla sıfır sorun" ve "Yumuşak güç" ilkeleri özellikle Arap ülkeleriyle ilişkileri çok yumuşattı ve geliştirdi.

Bu ortamda askerî vesayet, açılan darbe davalarının da etkisiyle azalmaya başladı.

Fakat bu sefer de bir "yargı vesayeti" sorun oldu. Mahkemeler Anayasa 90/5 ve Lozan 39/4 ve 5'i görmezden geliyordu. Yasama organının kaldırdığı kimi antidemokratik maddelerin yerine Yargı erki ifade özgürlüğünü özellikle TMK üzerinden devam ettiriyordu. "Her şehit için 5 DTP'li öldürülsün" diye yazan gazetecilerin bu nefret söylemleri ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilerek takipsizlik aldı. Yargıçlar, özellikle Kürt meselesi hakkında ifade özgürlüğü kullananlara cezaları hep üst sınırdan veriyor, cinsiyete ilişkin suç işleyenlere ise en alt sınırdan ceza verip erteliyordu. İfade özgürlüğünü kullananlara çeşitli yollarla ölüm tehdidi yollayanlar ise hiçbir biçimde cezalandırılmıyordu.

Bu ortamda AKP hükümeti, 2010 sonundan başlayarak, hem iç hem dış politikada son birkaç yılda izlediği düzgün tutumdan tamamen saptı. Dış politikada bütün komşularla, özellikle de Suriye'yle çatışma başladı. Bu ülkedeki İslamcılara MİT tırları vasıtasıyla silah ve mühimmat yollandı ve sonunda IŞİD belası ortaya çıktı. Suriye'ye silah ve mühimmat taşıyan Tırlar yolda polis ve askerler tarafından yakalanınca, yakalayanlar hapse atıldı ve haklarında davalar açıldı. Bu duruşmalar hakkında da gizlilik kararı çıkarıldı.



Bundan ötesi, AKP iktidarının çok gözükara biçimde otoriterlikten totaliterliğe yürüdüğü bir ortam oldu. Eğitim’de 4+4+4 uygulaması din derslerinin ilkokula kadar indirilmesine yol açarken, mizah dergilerine üstüste davalar açılırken, 2011 seçimlerinde tekrar kazanmanın da etkisiyle iktidar artık doludizgin gitmeye başladı.

Bu arada PKK’yla başlatılan Barış Süreci sırasında hiçbir ciddi reform yapılmadı, sadece PKK’dan silahsızlanması istendi. Sonuç, Kürt toplumunun 6-7 Ekim 2014’te 40 kişinin ölümüne yol açan bir patlamasına sebebiyet vermiş bulunuyordu.

Başbakan, bakan ve bakan çocuklarının suistimallere kanıştığı iddialarını tapelerle ortaya atan Fethullahçılara “Paralel” bahanesiyle yürütülen kampanya hukuk dışına fazlasıyla taşı. Başbakan Erdoğan’ı eleştiren gazeteciler, gazete sahiplerine veya yöneticilerine edilen bir telefonla işten atıldı. Ülkeye bir çekingenlik, hatta korku ortamı hakim oldu.

Dönem sonunda, bütün yetkiler, başbakanlıktan cumhurbaşkanlığına sıçrayan Erdoğan’ın elinde toplanmış, Erdoğan fiilen kullanmaya başladığı başbakanlık yetkilerini anayasayı 2015 seçimlerinde başkanlık sistemine dönüştürerek kanunlaştırma sürecine girişmişti.

15.12.2014

Prof. Dr. Baskın Oran

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi

AZ GİTTİK, UZ GİTTİK...

(Kürt sorunundaki kazanımlara genel bir bakış)

Kurtuluş Savaşı (1919 – 1922) boyunca Türk ve Kürtlerin ortak devleti olduğunu açıklayan Ankara, Cumhuriyet ilanı sonrası adım adım üniter bir ulus devletine dönüştü. Tek millet, tek ırk, tek tarih, tek dil... Bu politika, geleneksel yaşamlarını sürdürmek isteyen Kürtlere karşı şiddet kullanmakta sakınca görmedi. Yer yer kanla bastırılan direnişler sonunda Kürtlerin kültürü, dili hatta varlıkları da inkar edilir hale geldi. 1984 yılında PKK silahlı direnişi başladı ve kullanılan şiddet yöntemlerine rağmen yok edilemedi. Aziz Nesin, 1995’te DGM’de ‘Kürt’ kelimesini kullandığı için yargılanıyordu. Savaşın toplam can kaybının 40.000 civarında olduğu tahmin ediliyor. Bunlar asimilasyon politikasının acı bilançosu. Biz bir de bu mücadelenin, bunca çile karşılığı adım adım elde edilen kazanımlarına göz atalım.

- 2002 yılında Avrupa Birliği uyum yasaları kapsamında farklı dil ve lehçelerde yayınların önü açıldı. Bu gelişmeyi, 2004 yılında TRT 3 kanalında yarım saatlik yayın izledi. 2008 yılında ise TRT 6 kurularak tam zamanlı olarak Kürtçe yayın yapmaya başladı. TRT 6’nın ismi, 10 Ocak 2015 günü TRT Kurdî olarak değiştirildi.

- 2003 yılında Türkçe dışındaki dil ve lehçelerin öğrenilebilmesi için özel dil kurslarının açılmasına olanak tanındı.

- Yine 2003 yılında vatandaşların, çocuklarına Türkçe dışındaki dillerde isim verilebilmesinin yolu açıldı.

- 2009 yılında cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerin telefonla görüşme haklarını, farklı dil ve lehçelerde yapabilmesi sağlandı. Daha sonrasında ziyaret günlerinde yaptıkları görüşlerde de Türkçe zorunluluğu sona erdi.



- 2009 Mardin Artuklu Üniversitesinde Kürt Dili ve Kültürü Anabilim Dalı, Arap Dili ve Kültürü Anabilim Dalı, Süryani Dili ve Kültürü Anabilim Dalı, Kürt Dili ve Kültürü Yüksek Lisans Programı, Süryani Dili ve Kültürü Yüksek Lisans Programından oluşan "Türkiye'de Yaşayan Diller Enstitüsü" kuruldu. Aynı zamanda Edebiyat Fakültesinde Kürt Dili ve Edebiyatı bölümü açıldı. Bunu diğer üniversiteler de izledi.

- 2010'da Seçim çalışmalarında Türkçe dışındaki dillerde propaganda yapma yasağı kaldırıldı.

- 2012 yılında ilköğretim okullarında seçmeli ders olarak talep halinde başta Kürtçe olmak üzere diğer dil ve lehçelerin yer alması sağlandı.

- 2012'de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde "Mele" olarak bilinen "yerel din adamları" Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından istihdam edildi.

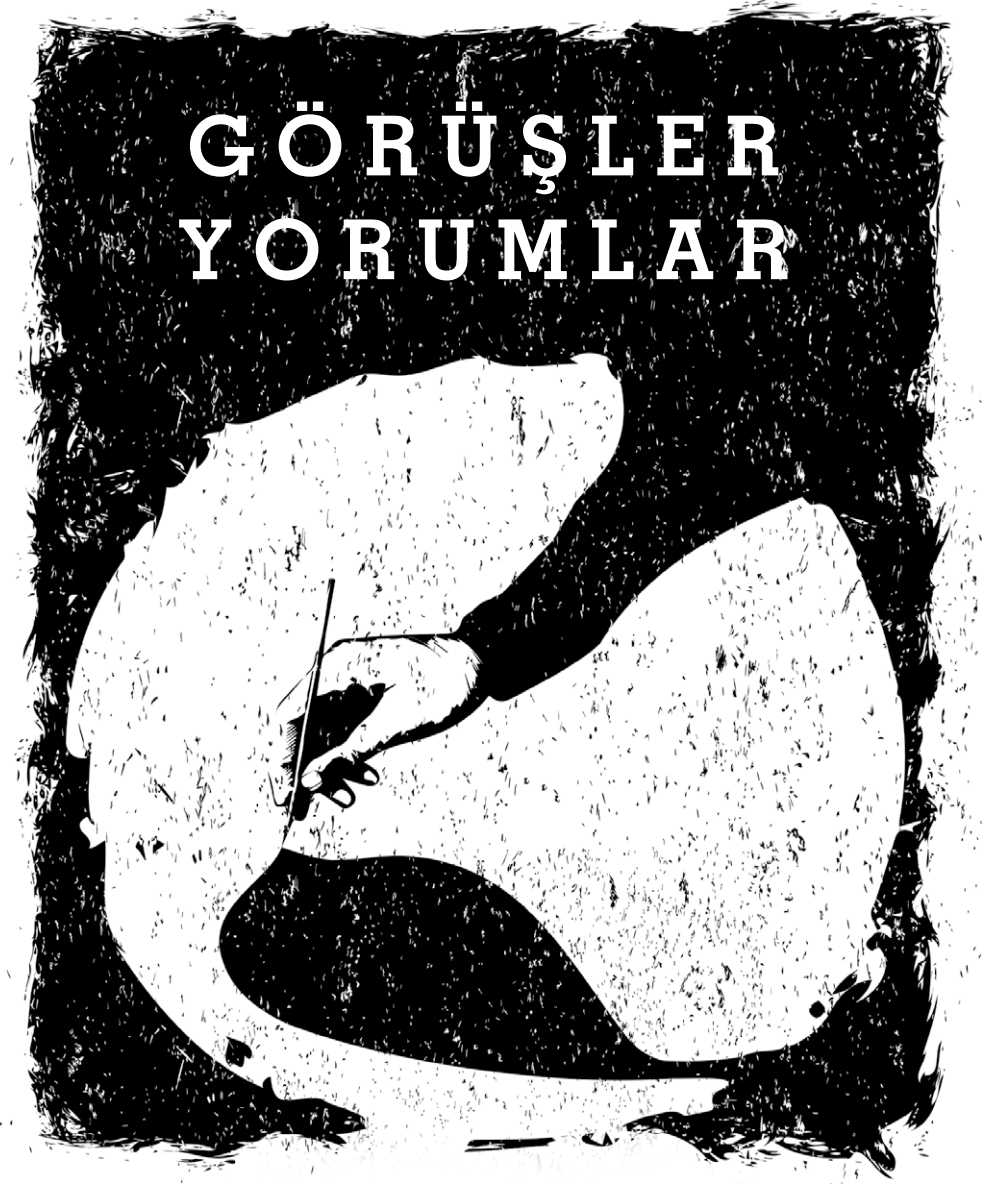
- 2012'de kamuda Kürtçe bilen tercümanların istihdamı sağlandı ve bazı valiliklerin bünyesinde Kürtçe çağrı merkezleri kuruldu.

- 2013 yılında sanıkların kendisini hangi dilde ifade etmek istiyorsa o dilde savunma yapabilmesi için yasal düzenleme (anadilde savunma hakkı) yapıldı.

-2013 yılında ilkokullarda okutulan Ant kaldırıldı.

- Ayrılmış fikirlerin dile getirilmesi kolaylaştığı gibi 2006 yılında HAK-PAR tüzüğünde federasyon talebini belirtti. 2014 yılında ise isminde "Kürdistan" geçen bir parti (Türkiye Kürdistan Demokrat Parti) İçişleri Bakanlığı tarafından onaylandı.

Özetleyen: Av. Gülçin Avşar



1995 - 2015
Politikada neler değişti?
Nereden nereye geldik?
Nereye gidiyoruz?

HANDYSIDE MAYMUN DEMOKRATLARA KARŞI...

Prof. Dr. Mehmet Altan

Türkiye'nin hak ve özgürlükler konusunda boy fotoğrafını çekip önümüze koyan Avrupa Birliği 2014 İlerleme Raporu'nda ifade özgürlüğü bölümleri hiç de iç açıcı değil

Anayasa'nın 14. maddesinin kısıtlayıcı yorumunun milletvekilleri üstündeki baskısı, muhalif gazetecilere karşı açılan davalar ve medyada yaygın otosansür ve işten çıkarmalar, toplanma ve gösteri hakkının kullanımını olanaksız hale getiren uygulamalar, kimlik kartlarında din hanesinin bulunması, vicdani ret hakkının reddi, Cemevlerinin tanınmasının sürüncemede bırakılması, örgütlenme hakkına ilişkin Türk mevzuatının Avrupa standartlarından çok uzak oluşu, sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı parasal, yasal ve idari engeller, cezaevindeki gazeteci sayısı en fazla olan ülkeler arasında yer almamız, İnternet dâhil ifade özgürlüğünü daha da kısıtlayan mevzuat değişiklikleri, Twitter ve YouTube'a erişimin yasaklanması... Liste uzayıp gidiyor.

Bu saatten sonra faydası olur mu bilmem ama bundan neredeyse 40 yıl önce alınmış Handyside Kararı'nın içeriğini birebir yazayım da bizim de nerede durduğumuz belli olsun:

"Bu değerlendirmeler, toplumun bir bölümünü rahatsız edici nitelikte olabilir. Ancak unutulmaması gerekir ki ifade özgürlüğü, çoğunluk gibi düşünmeme, kurulu düzeni sorgulama, hatta eleştirme hakkını da kapsar. Dahası, sarsıcı nitelik taşıyan, toplumun çoğunluğunu kızdıran ve tartışmaya yönelten fikirler de ifade özgürlüğünün koruması altındadır"...

Kendisini "özgürlükçü, demokrat" ilan edenin pusulası Handyside Kararı olmak durumunda. Bu, düşünce özgürlüğünün hukuksal tanımı çünkü...

Ancak ne var ki Türkiye'de nutuk atmaya gelince herkes "özgürlüklerden" yana olsa da genellikle "özgürlük" anlayışı bireyin ya da kurumun kendi duruşu veya söylemi ile sınırlıdır. Bireyin, yazarın, çizerin, düşünürün farklı bir yaklaşımına en ufak bir hoşgörü yoktur. Eğer bireyler "düşünme" özgürlüklerini hayata geçirirlerse, bu hemen "hançerleme, ihanet, suikast" olarak nitelendirilir.

"Suçlanmamak" içinse "suçlayan" gibi düşünmek ve onun sınırlarında durmak tek seçenektir.

Türkiye'nin dünya standartlarını kabul ediyormuş gibi yapıp, "ileri demokrasi" nutukları atıp, ardından da babadan kalma yasakları tekrarlaması, doğrusu ya, elektrik geçiren iletken bir platformdaki maymun ile yavrusunun durumunu anımsatıyor...

Zemine biraz elektrik verilince anne maymun önce yavrusunu kucağına alıyor. Eğer elektrik dozu artarsa bu kez yavrusunu kucağından indirip yere koyarak üzerine çıkıyor.

Türkiye'de de "demokratlık" palavrasının sınırı, özgürlükleri gerçekten kullanmaya kalkınca son buluyor. Anne maymun derhal yavrusunun üzerine çıkıyor...

Durum bu nedenle "maymun demokratiği" ile özdeşleşiyor. En başta yönetenler "maymun demokratiği"ni bırakmadan, toplum da bu ülkede "Handyside Kararı" düzeyinde bir demokrasi, bir fikir özgürlüğü talep etmedikçe özlediğimiz ülkü ve ülke gerçekleşmeyecek...



20 YIL NASIL GEÇTİ?

Prof. Dr. Ali Bayramoğlu

Nelere tanıklık ettik? Neyin mücadelesini verdik?

Önce olumlu kefe:

Kopenhag kriterlerinin yerleşmesi ve bu istikametteki tüm yasal değişiklikler... Devlet düzenindeki askeri vesayet kısılcının kırılması, MGK yönetmeliği ve kanununun değişmesi... DGM'lerdeki, özerk idari kurullardaki askeri üyeliklerin kaldırılması... İç Hizmetler Kanunu'nun değişmesi, darbe girişimlerinin sivil yargıda soruşturmasının mümkün kılınması, temel hak ve özgürlükler alanının genişlemesi ve bu istikametteki anayasa paketleri, Ayışığı, Sarıkoz, Balyoz gibi darbe planlarına soruşturmalar, davalar, başörtüsü yasağının ve Kürtçenin önündeki engellerin kalkması ve barış süreci...

Olumsuz kefe:

367 rezaleti... Kaosa el kalktı manşetleri... Cumhuriyet mitinglerinde meydanları izne çıkarılan askerlerle doldurup darbe zemini aranması... 27 Nisan muhtırası... Parti kapatma davası... Savaş gemisi üzerinde yapılan meydan okumalar... Andıçlar, Roboski, Gezi şiddeti...

Önümüzde neler var?

TMY'nin kabul edilmez hükümleri, KCK davalarının aşırılıkları, Erdoğan'ın ataerkil dilini, siyasi iktidarın zina meselesinden özel evlere müdahale meselesine ve idam özelemlerine uzanan tavırlarını, şahsileşme ve otoriterleşme eğilimleri, basın özgürlüğünün boğulması, katılımcı demokrasi taleplerinin susturulması, polis şiddeti, temizlik davalarındaki hukuksuzluklar, keyfi tutuklamalar. Bir yanda sivilleşme, meşruiyet ve demokratikleşme, öte yanda otoriterleşme ve hukuk gaspı anları...

20 yıl böyle geçti...

GERİ Mİ DÖNÜYORUZ?

Nadire Mater (Gazeteci, Yazar, Bianet kurucusu)

Bütün iktidar alanlarında kadınlar, LGBTİ bireyler, çocuklar, işçiler, engelliler, öğrenciler, hastalar... Türkiye özelinde, Türk, Müslüman ve Sunni olmayan herkes "ifade özgürlüğü" kullanımında ikili ilişkilerden başlayarak hayatın tüm alanlarında sorun yaşıyor.

Bu "sorunlu kullanımı/susturulmayı" tartışmak gerektiğini düşünüyorum.

Özellikle bir kadın olarak, sözü edilen 20 yılda kadınların toplumdaki algı ve pratiği değiştirmek için verdikleri onca mücadeleye rağmen seslerini duyurmakta yaşadıkları zorlukları düşününce ne diyebileceğimi bilemiyorum. Bu durum, ne yazık ki, hep birlikte mücadele ettiğimiz özgürlükçü, eşitlikçi çevrelerde de pek farklı seyretmediği için insanın/kadının umutsuzluğa düşmesi çok mümkün. Neyse ki, bu tuzağa düşmeyen kadınlar evde, işte, sokakta, her yerde ses vermeye devam ediyor.

Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim bu mücadelede başı çeken hareketlerden biri. 20 yıldır, omzumuzun üzerinden arkamıza bir göz attığımızda hep orada bir yerlerdedir. 20 yıldır pes etmeden yürütülen bu girişim, hayatta tanıdıklarımın eğer en inatçısı değilse bile, en inatçılarından biri. Mücadele inatsız olmaz. Her mücadelede birilerinin çekiştirmesi, dürtüklemesi, planlaması, programlaması bunları yaparken yorulmaması ama "yorması", bıkmaması ama "bıktırması" gerekiyor. İfade özgürlüğü alanında her durumdan kendine vazife çıkaran bu girişime içten teşekkürler.



GELİŞMELER DOĞRU YÖNDE, 'İLERİ DOĞRU' DA YETMEZ AMA EVET!

Abdurrahman Dilipak (Gazeteci, Yazar)

1995'ten bu güne çok şey değişti Ama değişmesi gereken daha çok şey var. O günden bu güne **Türkiye** değişirken, dünya da değişti. **Sovyetler dağıldı, AB kuruldu. İnternet yayıldı, GENOM** icad oldu, **artık bilgi, para, emek, insan, mal ve hizmetin serbest dolaşıma** açıldığı bir dünyada yaşıyoruz. Hala **savaşlar, terör, yoksulluk**, tek kutuplu dünya **soğuk savaş** kadar can almaya devam ediyor. **Katılımcı, çoğulcu, şeffaf, insan haklarına saygılı bir hukuk devleti** olmayı tam olarak başaramadık.

"Hür dünya"nın, kendi çıkarları söz konusu olduğunda ilkelerini ayaklar altına alabildiğini gördük. **Mısır'da, Suriye'de. Darbeye darbe, darbeciye darbeci** bile diyemediler. **Nobel barış ödülü** verdikleri bir bilim adamını bir darbeciye müşavir yapan bir batı var artık. Batı kamuoyu dünyaya **demokrasi** dersi verirken kendi içinde **islamifobia** ile mücadele edemiyor.

Son 20 yılda birçok hükümet değişti. **1990** öncesi **Özal**'ın açtığı bir kapı vardı ama **12 Eylül**'ün generalleri solu ezerek sağı ve **İslamı** yeniden biçimlendirme çabasına girdiler. Akıllarınca "**TSE** damgalı bir İslam" icad edeceklerdi. **90'lı** yıllarda "**ılımlı İslam**" adı altında "**Amerikano İslam**" diye tanımlanan "**Paralel din**", nev-i şahsına münhasır bir "**Demokrasi ile uyumlu islam**" örgütlenecekti. Olmadı. Ama öte yandan **TBMM**'de **İnsan Hakları Komisyonu** var. İl ve ilçelerde **İnsan Hakları, tüketici kurulları** var. **Ombudsmanlık / Kamu hakemliği** hayata geçirildi. **Başbakanlıkta bir İnsan Hakları Başkanlığı** var.

Kamu yönetimine katılım ve sivil denetim konusunda, **yasama, yürütme ve yargı** aşamasında **basın** ve **STK** akreditasyonu konusunda önemli ilerlemeler oldu. **Bilgi edinme** konusunda bugün çok daha ileri bir noktadayız. Sonuçta hala darbe

anayasası ile yönetilen bir ülkede yaşıyoruz. Yerleşik zihniyet, **katılımcı, çoğulcu, şeffaf, insan haklarına saygılı bir hukuk devleti** anlayışını "**eski köye yeni adet getirme**" olarak algılıyor. **Resmi ideoloji** gibi, hala askeri vesayet bir parça geriletilse de varlığını koruyor. **Faili meçhul cinayetler** hala sorgulanamıyor. Gelişmeler **doğru yönde, ileri doğru** da olsa, henüz süreç tam olarak rayına oturmuş değil.

19. yy sonunda savaş yıllarında, **Kapitalizmin, Komünizmin, Faşizmin** gölgesinde oluşan kavram ve kurumlarla **21.yy**'ı açıklamak mümkün değil. Bilginin, para, emek ve insanın, malın serbest dolaşıma açıldığı bir zamanda yaşıyoruz. **FOREX** var artık.. **Sosyal Media** var. **Global köyden** söz ediyoruz.. **Asimetrik** bir değerler karmaşası içinde geleceğe doğru yol alıyoruz. **Cyber city**'ler, siber savaş, siber güvenlik, siber istihbarattan söz ediyoruz. Farklı kültür, gelenek, düşünce akımları içiçe. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak ve bu sürecin geri dönüşü de yok. **Multi disiplinler** bir dünya kuruluyor. Klasik yönetimler ve egemenlik tanımları da çökecek. **Bu süreçte "Bilgi toplumu"** derken **Bilgi guruları, bilgi aristokrasisi, bilgi işçileri, bilgi baronları** da sahne alabilir. **Bilgi toplumunda, teknoloji ve bilgi** üreten ve yönetenlerin ön alacağı bir dünya gerçekleşiyor. Şimdi **bilim, sanat, felsefe** alanında yeni çabalar gerekiyor. **Adaletten, barıştan, özgürlükten** yana yeni bir dünyanın inşası için adalet, barış ve özgürlükleri önceleyen yeni toplumsal aktörlere, örgütlere ihtiyacımız var. Bu sorun sadece devletin sorunu değil. Bu çabaları sadece kendi din kardeşlerimiz, ırkımıza mensup insanlarla değil, yeryüzündeki tüm erdemli, insanlarla birlikte, farklılıklarımıza rağmen barış içinde bir arada yaşama iradesine sahip insanlarla birlikte başarmak zorundayız. Yeni bir dünya mümkün...

Selam ve dua ile.



20 YIL ÖNCE

Dr. Haluk Gerger

20 yıl önce Türkiye bütünüyle Kirli Savaş'a tutsak alınmıştı. Bütün temel insan haklarının ve bu arada hakların anası yaşam hakkının en kaba biçimde ayaklar altına alınması, "devlet rutini"nin parçası olmuştu. Militarizmin ve şovenizmin cenderesinde rejimin kendisi de debeleniyor, istikrarsızlık içinde çürüyordu. Derin bir bunalım devleti ve toplumu sarıp sarmalamıştı. Bu karabasan çerçevesi içinde, insan hakları mücadelesiyle barış mücadelesi içiçe geçmiş, organik bir bütün oluşturmuştu.

Eski rejim çok boyutlu krizlerinin üstesinden gelememi, hayatın her alanında giderek daha fazla şiddete sığınması da işe yaramadı ve sonunda çöktü.

İktidarı devralan AKP yönetimi, toplumun bazı kesimlerine umut veren geçiş dönemi içinde bir yandan krizi ve çöküşü yönetti, bir yandan da eskinin enkazı üzerinde yeni bir rejimin inşasına girişti.

Yeni Türkiye, yasal düzenlemeler, olupbittiler, kıyıcı iktidar mücadelesi sonunda, devlet zoruyla ve eskiden müşteki toplumsal kesimlerin desteğiyle, kendi rejimini kuruyor. "Başkanlık Sistemi" diye tanımlanan bu yeni rejim, eskinin tekçi ideolojisine, tek adam sultanının emir-komuta zinciri içinde eritilen kuvvetler-kurumlar birliğiyle sağlam bir zemin hazırlıyor, sistemi su geçirmez, düzeni nefes alınmaz hale getiriyor.

Böylesi bir rejim, dünyanın her yerinde ve fakat özellikle Türkiye gibi ülkelerde, kaçınılmaz olarak, denetimsiz kaprislerin anaforunda maceralara sürüklenen "Ulu Önder" diktatoryası üretir. Hitler'in iktidara gelişinin ve sonrasının incelenmesi, bize, bugünümüzü ve yarınımızı anlamada anlamlı ipuçları verecektir.

Biz "eski"nin mağdurları, kuşkusuz, onun fiili ölümüne yas tutmuyoruz. Ama, "yeni"den korkmamız için de çok nedenimiz var. "Kırk katır mı, kırk satır mı" ikilemi de çoktan aşıldı. Tepemizde sallanan satırlar artık gerçektir ve yapılacak seçimlerde anayasal zeminini de elde ettiğinde, çok boyunlar vurulacaktır.

Toplumsal ve bireysel yaşamın her boyutunun -ekmek unundan zıkkımlanacak içkiye; yapılacak çocuk sayısından giyilecek kıyafete; uygun tedrisattan sokakta edebe uygun yürümeye; anaokulunda hayat tarzı öğrenmekten okunacak mezar taşlarına- bizlerden sorumlu "İmam Babamız"ın ve emrindeki kurumların, vurucu güçlerin, ahlak zabıtalılarının, siyasi polislerin cenderesinde, yeniden tanziminin, Türkiye Cumhuriyeti'nin mayasındaki "Tekçiliği" taçlandıracağı kuşkusuzdur. Böylece "Eski Türkiye"nin ruhu da canlandırılmış olacaktır. "Eski" ile "Yeni" birleşecek, bütünleşecek, sentezlenecektir...



SIYASET VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ: NERDEYİZ?

Prof. Dr. Erol Katırcıoğlu

Son yirmi yılda ifade özgürlüğünün üzerindeki sınırlamalarda genel bir çözülme, genel bir yumuşama olduğunu söyleyebiliriz. Tabii Türkiye’den konuşuyoruz ve Türkiye’deki yönetimin giderek otoriterleştiği iddialarının yükseldiği bir dönemde ifade özgürlüğünde bir yumuşamanın olduğunu söylemek açıklanmaya muhtaç bir görüş. Ama bu yumuşamanın ifade özgürlüğünü kullanmanın araçlarının da yumuşadığı, isteyenin istediği gibi kendi görüşlerini topluma duyurabilme imkanlarının da genişlediği anlamına gelmiyor. Yani günümüz Türkiye’si, bir yandan, küreselleşmenin tetiklemesiyle ifade özgürlüğünün sınırlarını genişleten gelişmeler yaşıyor, bir yandan da bu özgürlüğün kullanımına yeni engeller üretiyor. İçinde yaşadığımız durumun özeti bu.

İfade özgürlüğünün genişlemesinin ardında Türkiye toplumunun “çok cemaatli”, yani “çok kimlikli” yapısının değişmekte olması var. Osmanlı’nın çöküşüyle tarih sahnesine giren Türkiye, her ne kadar bir ulus devlet olarak kurulmuşsa da hiçbir zaman tek bir ulusa sahip olmamıştı. Tek bir ulusmuş gibi görünmesi ise, “laik, batılı, modernist” cemaatin, askerin desteğiyle siyasi alanı belirleyen tek güç olmasından kaynaklandı. Bu çerçeve içinde, diğer kimlikler, başta İslami cemaat olmak üzere kendilerini “ötekileştirilmiş” hissedip, başlangıçtan beri kurulmuş cumhuriyeti sahiplenmediler.

Küreselleşme, işte bu “yanyana yaşayan” ama bir türlü “biz” olamayan cemaat toplumunda bir değişime neden oldu. 1980’lerde uygulamaya konan politikalar ülkenin dışa açılmasını sağlarken, dışarının içerideki etkisini de arttırdı. Bu dönemde

daha önce konuşulamayan “Kürt sorunu” ve diğer cemaatlerin sorunları da daha geniş topluluklar tarafından konuşulur oldu. Doksanlı yıllara geldiğimizde küreselleşmenin etkisiyle oluşan daha özgürlükçü talepleri taşıyamayan “demokrasimiz” de “ekonomimiz” de batmaya başladı. İktidardaki “laik, batılı, modernist” kesimlerin ülkeyi yönetemez hale gelmesi her zaman olduğu gibi askerin sahneye çıkmasıyla, 28 Şubat Post-modern darbesiyle sonuçlandı. İktidarı elinde bulunduran “laik, batılı, modernist” cemaat kendisinden olmadığını düşündüğü bir başka cemaati (İslami cemaati) yasadışı ilan ederek, bu kesimi ötekileştirip düşmanlaştırdı. Bu tutum aslında bu dönemin de sonu oldu.

Bu çöküşün ardından bu günlere kadar gelen İslami cemaatin iktidarı ise önceleri varolan “laik, batılı, modernist” devlet yapısının ayak sürümeleri karşısında özgürlükçü bir çizgi izlemişse de iktidarı tam olarak teslim aldığı günden başlayarak kendi kimlik dünyasının hayalleri ve beklentileri içinde bir siyasete yönelmiştir. Özetle, kuruluştan beri ülkeyi yöneten bir “cemaat” gitmiş yerine yeni bir cemaat gelmiştir.

İslami cemaatin kimlik siyaseti ifade özgürlüğü üzerinde açık bir sınırlama getirmemişse de gerek toplumun önemli bir kısmını arkasına almış olması ve gerekse ifade özgürlüğünün araçları üzerinde kurduğu egemenlik ve baskı bugün itibarıyla ifade özgürlüğü üzerinde değilse de ifade özgürlüğünün kullanılması üzerinde yeni sınırlamalar üretmiştir.

Son söz olarak bugünün Türkiye’si bir yandan küreselleşmenin tetiklemesiyle ifade özgürlüğünün sınırlarını genişleten gelişmeler yaşıyor, bir yandan da bu özgürlüğün kullanımına yeni engeller üretiyor. Yirmi yılda geldiğimiz nokta bu.



1945'TEN BU YANA

Doğan Özgüden – İnci Tuğsavul (INFO-TÜRK - Brüksel)

Soru “1945’ten bu yana neler değişti, nasıl değişti?” diye sorulsaydı yanıtlamamız daha kolay olurdu. İkinci Dünya Savaşı bittiğinde Saraçoğlu başbakanlığındaki 14. hükümet iş başındaydı ve dıştan gelen baskılarla çok partili demokrasiye geçileceği açıklanmıştı. O zaman birimiz 9 diğeri 5 yaşında olan bizler demokrasiye geçiş ninnileri dinleyerek büyüdük.

Bugüne değin 70 yılda tam 48 hükümet değişti, ama Türkiye’nin dünya çapındaki demokrasi ve özgürlüklere saygı sıralamalarındaki yeri hemen hemen hiç değişmedi. Sevgili ülkemiz hâlâ en alt sıralarda.

Neyse, konumuz son yirmi yıl... Bu yirmi yılın en karanlık dönemi hiç kuşkusuz Türkiye’nin ilk kadın başbakanı Tansu Çiller’in damgasını taşıyan yıllar: Annus horribilis... Kürt halkını ve onunla dayanışmadaki herkesi hedef alan tutuklamalar, tehditler, mahkumiyetler, yargısız infazlar...

Yirmi yılın başlangıcı 1995’e bakıyoruz arşivlerimizde: Yaşar Kemal ve Aziz Nesin hakkında açılan davalar... Ayşe Nur Zarakolu’nun “Ermeni Tabusu” kitabını yayınladığı için mahkumiyeti... İsmail Beşikçi’nin mahkumiyetinin Yargıtay’ca onaylanması... Özgür Ülke Gazetesi’nin sürekli baskılar nedeniyle yayına son vermek zorunda kalması... Ve de Yaşar Kemal’e destek vererek Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim’i başlatan aydınlar hakkında dava açılması...

Unutmayalım : Dönem Çiller dönemi ama başbakan yardımcılar da sırasıyla anlı şanlı sosyal demokrat liderler Erdal İnönü, Murat Karayalçın, Hikmet Çetin ve Deniz Baykal.

Bu dönemde ki, Çiller-Karayalçın düosu, 6 Mart 1995’te Türkiye’nin Avrupa Birliği serüveninde önemli bir kilometre taşı olan Gümrük Birliği Anlaşması’nı imzalamışlardır. Bittabi insan hakları ve özgürlükler konusunda binbir vaatle. Ama birkaç biçimsel değişiklik dışında hiçbir tutulmamıştır.

Mesut Yılmaz’lı ve Necmeddin Erbakan’lı üç yıllık bir parantezin ardından devlet terörü mekanizmasının başında bu kez doğrudan bir başka sosyal demokrat lider vardır. Başbakan Bülent Ecevit, hem de MHP’yi yedeğine alarak...

Ortanın sağı ile solunun ordu destekli sekiz yıllık cürüm ortaklığının ardından AKP’nin “muhafazakâr demokrat” takıyyeli 12 yıllık iktidarı...

Asker tehdidine karşı iktidarının bekasını AB desteğiyle garantiye almak için “hürriyetperver” kesilerek binbir vaadle sadece Avrupa’daki “medeniyetler ittifakı” hayalperestlerinin gözünü boyamakla kalmayıp Türkiye’nin bir kısım sol ve liberal çevrelerini de yedeğine takan Tayyip sultanının ülkemizi nasıl bir obskürantizme sürüklediği artık yalakalar dışında herkesin malumu...

Ve de yirmi yılın son günleri... “Paralel operasyonu” adı altında yeni cadı kazanı... Yatak odalarına kadar sızan islami ahlak zabıtası... Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nden ardarda mahkumiyetler, RSF, HRW, PEN, Freedom House, EFJ-IFJ, IPI’den ardı arkası kesilmeyen protestolar...

20 yılın sonunda değişim nereye doğru gidiyor ?

İslamcı totalitarizme!



İFADE HÜRRİYETİNDE NE DURUMDAYIZ?

Prof. Dr. Bekir Berat Özipek (İstanbul Ticaret Üniversitesi)

Türkiye tarihinde özgürlükler açısından üç önemli sıçrama döneminden söz edilebilir.

Kemalist tek parti döneminin çok boyutlu yasaklarının tasfiyesi bakımından 1950 DP, 1983 ANAP ve 2002 Ak Parti iktidarı tarihleri önemlidir.

1980 darbesi sivil ve siyasi hakları önemli ölçüde budamış, 1990'lar ağır insan hakları ihlallerine sahne olmuştu. Ancak 2002'den sonra ibre olumluya döndü ve AB sürecinin de rüzgarıyla ifade özgürlüğü alanında, hiçbir dönemle kıyaslanamayacak reformlar gerçekleşti.

AB uyum paketleriyle ilk olumlu adımlar atıldı. Devleti eleştirmenin, basın ve örgütlenmenin, barışçı toplantı hakkının sınırı genişletildi. Yayınevlerinin kapatılması, basım araçlarına el konması kaldırıldı. İhlal kaynağı TCK 301 revize edildi; yargı kaynaklı ihlaller göz önüne alınarak bu maddeden soruşturma Adalet Bakanlığı iznine bağlandı.

Türkçenin dışındaki dillerin yayın, reklam ve siyasi propaganda legalleşti. Anadilde savunma ve cezaevinde görüşte dil yasağı kalktı. Seçmeli Kürtçe dersi konuldu, Kürtçe kurslar açıldı, Kürtçe devlet TV'si ve özel yayın mümkün oldu. Üniversitelerde Kürt dili bölümleri, Roman enstitüsü kuruldu, araştırma ve ders mümkün oldu (Ben de üniversitemde "Kürt toplulukları ve Dünya Politikası" dersi veriyorum).

Devletin Türkçe isim verdiği yerlere orijinal tarihi isimlerini iade yolu açıldı, 1 Mayıs resmi bayram olarak tanındı, kapatılan vakıfların yeniden açılması mümkün oldu, okullarda zorla okutulan

Kemalist dönemin totaliter ideolojisini yansıtan "Andımız", başörtüsü yasağı ve parlamentodaki kadın vekillere pantolon yasağı ve etek zorunluluğu kaldırıldı. Akademik özgürlüğün sınırı fiilen genişledi.

Azınlıkların ifade, örgütlenme, din ve vicdan özgürlüğü niteliksel olarak çok daha olumlu hale geldi, Cumhuriyet'le gelen birçok yasak, ihlal içeren uygulama kaldırıldı. Rum Ortodokslar 90 yıl sonra ilk kez Sümela Manastırında, Ermeniler Van Ahtamar Kilisesinde ayin düzenledi. Başbakan Davutoğlu'nun gayrimüslim cemaat temsilcileriyle görüşmesinin ardından Cumhuriyet tarihinde ilk defa yeni kilise yapılmasına karar verildiği belirtildi. Bugün alternatif tarih de çok daha rahat dile getirilebiliyor.

Bugün bütün bunların gerçekleşmesi sürecindeki siyasi aktör iktidarda ve yine ifade özgürlüğü üzerinden eleştiriliyor. Örneğin Twitter yasağı ve internet düzenlemesi çok eleştirildi. Önceki başbakan Erdoğan'ın sözünü geçirebildiği medya patronlarını azarlamaları da. Ama öte yandan basının Türkiye tarihinde en fazla çeşitlendiği dönemde yaşıyoruz ve ben her sabah vapurda "Tayyip yine saçmaladı" türünden manşetli gazeteler görebiliyorum.

Ben de hükümeti birçok konuda eleştiriyorum. Ama iki şeyden eminim: Son 12 yılda özgürlüğün sınırlarını genişletti ve ikincisi alternatifleri onu daha geri bir noktadan eleştiriyor.

Türkiye ifade özgürlüğünde geçmişle kıyaslandığında daha iyi bir noktada. Elbette başımız göğe ermiş değil ama mevcut sıkıntılar geleceğe umutla bakmayı engellemiyor.



20 YILDA NEREDEN NEREYE?

Prof. Dr. Atilla Yayla (İstanbul Ticaret Üniversitesi, Liberal
Düşünce Topluluğu Yönetim Kurulu Başkanı)

Türkiye’de ifade özgürlüğünün önündeki başlıca engeller şunlar: 1982 Anayasası, özellikle Atatürk’ü Koruma Kanunu başta olmak üzere hukukî mevzuat, savcılarının ve yargıçların ifade özgürlüğünden habersizliği ve ifade özgürlüğünü dar yorumlama eğilimi, toplum kesimlerinin kendilerinin hassas olduğu konulardaki eleştirilere karşı müsamahasız tavrı.

Bu yüzden, Türkiye’de ifade özgürlüğü ihlallerinin tek kaynaktan, meselâ Anayasa’dan veya hükümetlerin icraatlarından çıktığını sanmak yanlış. Daraltıcı bir bakış meseleyi yanlış teşhise ve işe yaramaz çarelerin önerilmesine sebep olur. İfade özgürlüğü için uzun vadede en önemli şeyin toplumsal algı olduğuna da dikkat etmek gerekir. Her toplum kesiminin eleştirilemez olduğunu düşündüğü bir toplumda ifade özgürlüğüyle ilgili mevzuat da hukukî ve idarî pratik de anti özgürlükçü istikamette şekillenecektir.

Son yirmi yılda Türkiye’nin ifade özgürlüğünü geliştirme yönünde ilerlediği söylenebilir. Bunda, Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim’in önemli bir payı var. Şüphesiz bu, ideal noktaya ulaşıldığını göstermez, ancak, genel olarak trendin iyiye doğru olduğuna işaret eder. Burada da iki ana çizgiye işaret etmek gerekir. İlki hukuk mevzuatında yapılan değişiklikler. Çeşitli kanunlar revize edilerek ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlamalar ya kaldırıldı ya da hafifletildi. Meselâ, “Türklüğü eleştirmek” suç olmaktan çıkartıldı. Ancak, mevzuat değişikliği toplumsal zihniyete ve hukuk pratiğine aynı çapta ve hızda yansımada. Zira, toplumda ve yargı teşkilâtı mensuplarında zihniyet değişikliği daha zor oluyor ve çok zaman alıyor. Öyle olmasaydı, Anayasa’nın uluslararası sözleşmeleri iç mevzuatın üstünde gören 90. maddesinin daima

uygulanması ve bu sayede birçok ifade özgürlüğü probleminin kolayca çözülmesi gerekirdi. Bunun bir delili Hrant Dink’in başına getirilendir. Dink, önce medya tarafından linç edildi. Sonra, ifade özgürlüğünden habersiz yargı, ifade özgürlüğüne giren sözlerini Türklüğe hakaret olarak değerlendirdi. Ardından, devlet içindeki bir yapılanma bir cinayet mekanizmasını harekete geçirdi.

Türkiye’de son yirmi yılda ifade özgürlüğünün gelişmesi açısından en önemli gelişmelerden biri medyadaki çeşitlenme. 1960 darbecileri tarafından yaratılan ve medyayı devletin uzantısı yapan sistem bir ölçüde değişti. Medyada çoğulluk arttı. Bugünkü Türkiye’de hemen her çizginin sözcüsü sayılabilecek gazeteler var. Medyayı toplu ve merkezî şekilde manipüle etme imkânı ortadan kalktı. Yayın organları karşılıklı olarak birbirini dengeleyebilecek ve denetleyebilecek duruma geldi.

Hiç ilerleme olmayan bir alan 5816 sayılı Atatürk’ü Koruma Kanunu. Bu kanun Türkiye’nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde aldığı ifade özgürlüğü ihlali mahkûmiyetlerinin çoğunun kaynağı. Ne yazık ki, kaldırılması dile bile getirilememekte ve hükümetler böyle bir adım atmaya asla yönel(e)memekte. Bu kanun kaldırılmadan, Türkiye ideal ifade özgürlüğü seviyesine asla ulaşamaz.

Sonuç olarak, Türkiye’de son 20 yılda ifade özgürlüğü bakımından gelişmeler, iyileşmeler oldu. Ancak, bunlar yetersiz ve daha alınması gereken epeyce mesafe var.

İkinci Bölüm

HUKUK



1995 - 2015 arasındaki 20 yılda
Anayasa defalarca değişti, yasalar değişti.

Uygulamada ne değişti, nasıl değişti?

1995 - 2014

HUKUKSAL DEĞİŞİMLER KRONOLOJİSİ

23.07.1995- Anayasa değişikliği yapıldı. Dernekleşme ve sendikal örgütlenme haklarının önündeki birtakım sınırlamalar kaldırıldı, ancak siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin yeni sınırlandırmalar getirildi.

27.10.1995- Terörle Mücadele Kanunu'nun "Devletin bölünmezliği aleyhine propaganda" suçunu cezalandıran 8. maddesi değiştirildi ve hapis cezalarının paraya çevrilmesine olanak sağlandı.

19.03.1996- Demokrasi ve Değişim partisi parti programının Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle kapatıldı.

14.02.1997- Emek Partisi Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatıldı. Parti daha sonra Emeğin Partisi adını aldı. Parti yöneticileri tarafından AİHM'e taşınan ve kazanılan dava sonucunda 2005 yılında yeniden eski adına kavuştu.

28.02.1997- Milli Güvenlik Kurulu daha sonra Türkiye siyasi tarihi açısından birçok değişikliğe neden olan laiklik ile ilgili yasaların uygulanmasını, tarikatların kapatılmasını ve kuran kurslarının denetlenmesi gibi meselelerin de yer aldığı taleplerini hükümete iletti.

16.01.1998- Refah Partisi, Anayasa Mahkemesi'nin kararı ile kapatıldı. Kararın gerekçesinde partinin parti görevlilerinin laiklik karşıtı eylemleri, devletin kurucusuna karşı suçlamaları ve

türbanla ilgili siyaseti de kanıtlar arasında sayıldı.

21.04.1998- İstanbul Belediye Başkanlığını yürüten Recep Tayyip Erdoğan bir konuşması sırasında alıntı yaptığı bir şiir nedeniyle Türk Ceza Kanunu'nun 312/2 maddesinden "Halkı din ve ırk farkı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik etmek" suçunu işlediği gerekçesiyle bir yıl hapis cezasına çarptırıldı. Daha sonra cezası 10 ay hapis cezasına indirildi. Ceza İnfaz Yasası gereği 10 aylık hapis cezası 4 ay olarak uygulandı.

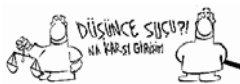
29.2.1999- Demokratik Kitle Partisi "bölücülük" yaptığı gerekçeyle kapatıldı.

12.8.1999- Siyasi Partiler Kanunu'nda değişiklik yapıldı ve parti kapatma işlemi bazı kanıtların varlığına bağlanarak zorlaştırıldı.

22.06.2001- Fazilet Partisi laik cumhuriyet ilkelerine aykırı eylemde bulunması nedeniyle Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatıldı. Nazlı Ilıcak ve Bekir Sobacı'nın milletvekillikleri sona erdirildi ve 5 yıl siyasetten yasaklandılar. Eski milletvekilleri Merve Kavakçı, Ramazan Yenidede ve Mehmet Sila'ya ise 5 yıl siyasetten uzak durma yasağı verildi.

13.03.2003- Kürtlerin siyasetteki temsilcisi Halkın Demokrasi Partisi HADEP Anayasa Mahkemesi kararı ile kapatıldı. Genel Başkan Murat Bozlak da dahil olmak üzere 46 yöneticiye beş yıl siyasetten uzak durma yasağı verildi. Tabelalar değiştirildi, partinin adı DEHAP oldu.

07.05.2004- Anayasa'nın 10 maddesinde değişiklik yapıldı. (Böylelikle 1982 Anayasası 9. Kez değiştirilmiş oldu). Ölüm cezası tamamen kaldırıldı, Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM)'ler kaldırıldı. Uluslararası antlaşma hükümlerinin kanunlarla çatışması halinde, uluslararası sözleşmelerin önceliği (90. maddede zaten vardı) esdaha net belirtildi.



09.06.2004- 5187 sayılı Basın Kanunu kabul edildi. Yayın yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumlu tutulacak, haber kaynağının açıklanması için zorlanma olmayacak, ağır cezalı suçlar hariç, hürriyeti kısıtlayıcı ceza verilmeyecek.

17.07.2004 Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Hakkındaki Kanunla Devlet, terörden zarar gören vatandaşların uğradıkları zararı karşılamayı üstlendi.

30.03.2005 – Kabahatler Kanunu kabul edildi, idari para cezaları ilk defa genel bir düzenleme altında yer aldı. Kabahat kavramı eski Türk Ceza Kanunu altında düzenlenip "hafif hapis, hafif para cezası ve meslek veya ticari faaliyetten men" cezasını gerektiren, bu kanunla "idari yaptırım gerektiren bir eylem" olarak ifade edildi.

29.06.2005 – Türk Ceza Kanunu baştan aşağı yenilendi. Kanunla beraber getirilen bazı değişiklikler:

- TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçuna ilişkin olarak; suçun unsurları yeniden tanımlandı. Suçun kurul kamu görevlilerine karşı işlenmesi ve alenen hakaret ile yapılması gibi belirli hallerde cezaların ağırlaştırılması düzenlemesi yer aldı.
- TCK'nın 221. maddesinin 4. fıkrasında suç sayılan fiillere örgüte üye olmanın yanı sıra üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek de eklendi.
- TCK'nın 269. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükmünün 5. fıkrasında yeralan iftiranın basın yoluyla işlenmesine ilişkin cezalar ağırlaştırıldı.
- TCK'nın 215. Maddesindeki "suçu ve suçluyu övmek" suçunun kapsamı genişletildi.
- TCK'nın 220. maddesinde "suç işleme amacıyla örgüt kurma" suçu düzenlendi.

- 125. maddedeki kabahat suçunun kamu görevlilerine karşı işlenmesi ve alenen hakaret gibi belirli hallerde cezalar ağırlaştırıldı.

- Eski 155. maddedeki "Halkı askerlikten soğutma" suçu yeni 318. maddeye taşındı ve suçun basın yoluyla işlenmesi halinde cezaların yarı oranında artırılması hükmü getirildi.

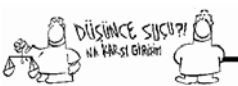
- Eski 159. madde, 301 ve devam eden maddelere taşındı. Devletin organlarına alenen hakaret eskisi gibi cezalandırılırken "Türklük"!? kavramı "Türk Milleti" olarak değiştirildi. Daha sonra –Orhan Pamuk, Hrant Dink ve tanınmış gazetecilere uygulanınca çıkan skandallar sonunda- eleştirilerin bu kapsamda sayılamayacağı şeklinde bir ek yapıldı, sonra bu maddeden soruşturma açılması Adalet Bakanı'nın iznine bağlandı. Bakanlık bu izni vermekte cömert davranmadığı için Hükümet de Dünyaya karşı Türkiye'de ifade özgürlüğünün var olduğunu iddia ediyor.

03.07.2005 - Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu çıkarıldı, denetimli serbestlik bir ceza infaz yöntemi olarak kabul edildi.

07.07.2005 - Engelliler Hakkında Kanun kabul edildi. Kanunun 4. maddesinde "ayrımcılık" bir "Suç" olarak tanımlandı .

09.11.2005 – Kürtlerin siyasi platformda temsilci olan DEHAP da kapatılınca, yerine DTP (Demokratik Toplum Partisi) kuruldu. Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk, siyasi tarihimizde 'Eş Başkanlık' sisteminin ilk örneği oldular.

29.06.2006 - Terörle Mücadele Kanunu'nda değişiklik yapıldı.



- 3. madde ile Ceza Kanunundaki 50 maddede belirlenen suçlar bu kapsamda işlendiğinde cezalar arttırıldı.
- En çok kullanılan 6. ve 7. maddelerle, 'Örgüt üyesi olmadığı halde örgütün amaçlarına hizmet edenler' kavramı çıkarıldı ve ağır cezalar uygulandı.
- Ayrıca aynı eylem bu kanun kapsamında soruşturulduğunda hem cezası artıyor hem de sanığın bir çok hakkı kısıtlanıyordu.
- Sonradan buna 'Gizlilik kararları' da eklenince, sanık ve avukatlar dosyalara ulaşamaz oldular. Yıllarca ne ile suçlandığını bile bilmeden tutuklu kalanlar oldu.

06.12.2006 – Gene 'Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' adını taşıyan bir torba yasa kabul edildi.

Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 102. maddesinde; Ağır Ceza Mahkemeleri'nin görev alanı dışında kalan işlerin tutukluluk süresinin en çok bir yıl, gerekçesi gösterilmesi şartı ile zorunlu hallerde altı ay uzatılabileceği belirlendi.

04.05.2007- Yeni bir İnternet yasası çıkarıldı. Kanunda tanımlara, yükümlülöklere ve erişimin engellenmesine dair hükümlere yer verildi. İnterneti denetlemekle görevli TİB (Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı) oluşturuldu.

02.07.2007- Hrant Dink'in öldürölmesinden 6 ay sonra dava başladı. Cinayetin tetikçisi Ogün Samast 18 yaşından küçük olduğu için önce Çocuk Mahkemesi'ne yollandı. 4 yıl sonra 22 yıl hapis cezasına carptırıldı. Olayda ihmali bulunan, İstanbul ve Trabzon emniyetinde görevli bazı üst düzey emniyet mensupları için soruşturma yapılmasına izin verilmedi. (Ancak yıllar sonra iktidarın Fethullah Gülen ile yolları ayrılınca bu izin çıktı, yargılanmalarına başlandı). 2013 yılında Yargıtay, sanıkların "silahlı terör örgütü" değil, "suç işlemek amacıyla oluşturulan örgüt" üyesi olduklarına hükmetti. Dava, yerel mahkemede

yeniden görölmeğe başlandı. (19.01.2015: Hrant'ın öldürölüşünün 8. Yılında hala sonuç alınabilmiş değil).

25.07.2008- Birinci Ergenekon davası görölmeğe başlandı ve daha sonra 2012'de İkinci Ergenekon Davası ile birleştirildi. Ordunun üst düzey komutanlarının darbecilikle suçlanarak yargılandıkları ve altı yıl iki ay süren davada toplam 321 duruşma yapıldı. Sanıklar 'silahlı terör örgütü kurmak ve yönetmek', 'askeri darbeye teşebbüs etmek' gibi suçlarla itham edildiler. Karar neticesinde Tümgeneral Hıfzı Çubuklu, emekli Korgeneral İsmail Hakkı Pekin, "Balyoz davası" tutuklusu Koramiral Mehmet Otuzbiroğlu, emekli Albay Sedat Özuer, Osman Yıldırım, Mehmet Perinçek ve Ziya Göktas'ın da aralarında bulunduğu 16 kişi tahliye edildi. Eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'a müebbet, CHP'li vekillerden Mehmet Haberal'a 12 yıl 6 ay, Mustafa Balbay'a 34 yıl 8 ay hapis cezası verildi.

01.01.2009- Tamamen Kürtçe dilinde yayın yapan TRT 6 kanalı yayına başladı.

14.04.2009- PKK'nin şehir yapılanması olduğu söylenen KCK/ TM'nin yönetici kadrosu olduğu ileri sürölün kişilere yönelik operasyonda, aralarında kapatılan DTP'nin genel başkan yardımcılarının ve belediye başkanlarının da bulunduğu 52 kişi tutuklandı. Mahkemede sanıklar Kürtçe savunma yapmakta, mahkeme de bunu kabul etmemekte ısrar ettiğı için duruşmalar uzadı. Bu arada tutuklamalar zinciri genişledi. Prof. Büşra Ersanlı, yayıncı Ragıp Zarakolu, Dr. Ayşe Bertay gibi saygın kişiler de KCK'ya yardım etme suçundan tutulandılar. Sanıklar zaman içinde –özellikle de iktidarın Çözüm süreci adını verdiği dönemde- yavaş yavaş tahliye edildiler.

11.12.2009 - Kürtlerin siyasi alandaki temsilcisi DTP, Anayasa Mahkemesi kararı ile kapatıldı. Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk'un milletvekillikleri düşürölldü. Bu olasılığa karşı daha önceden açılan ve hazır tutulan BDP bu boşluğu doldurdu.



19.07.2010- İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 'Balyoz' darbe planı iddianamesi kabul etti. Balyoz darbe planına göre hükümeti devirmek için camilere bombalar atılacak, sabotalar yapılacak, hatta bir askeri jetimiz düşürülecekti. İddianamede 196 askeri personel şüpheli olarak yer aldı ve bu kişilerin 102'si hakkında yakalama emri çıkarıldı. Daha sonra sanıkların sayısı artırıldı ve mahkeme 21 Eylül 2012'de aralarında emekli generaller Çetin Doğan, Özden Örnek ve İbrahim Fırtına'nın da bulunduğu 365 sanıktan 325'ini önce ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum etti, sonra cezada "eksik teşebbüs" nedeniyle çeşitli indirimler yapıldı. Ancak daha sonra *-Anayasa Mahkemesine yapılan bazı başvurularda olumu sonuç alınınca-* başta generaller olmak üzere tahliyeler başladı.

24.08.2010- Terörle Mücadele Kanununda değişiklikler yapıldı. Çocuklar artık özel yetkili mahkemelerde yargılanamayacak. (Gösterilerde polisler taş atan çocuklara verilen ağır cezalara karşı doğan tepkiler sonucu) Terör suçlarından verilen cezaların yüzde 50 arttırılması kuralı çocuklara uygulanamayacak. Cezanın "ertelenmesi", "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" ve "paraya çevrilmesi" gibi bazı uygulamalar artık çocuklar için de geçerli olacak.

12.09.2010- **ANAYASA REFERANDUMU:** 26 maddelik değişiklik paketi referanduma sunuldu. %57.88 evet ve %42.12 hayır oyu çıktı. Çok değişik konularda değişikliklerin tek bir EVET veya HAYIR'a bağlanmasının uluslararası hukuk ilkeleriyle bağdaşmadığı eleştirilerine rağmen Anayasa değişiklikleri kabul edildi. Değişikliklerin temelinde askeri vesayeti kırmaya yönelik önlemler yer alıyordu.

12.01.2011 - Hukuk Muhakemeleri Kanunu da baştan aşağı yenilendi. Kanunun dili sadeleşti ve mahkeme süreçlerinin hızlı yürümesinin önü açıldı.

16.09.2011- İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi, Taksim Yayalaştırma Projesi'ni oy birliğiyle kabul etti. Bu proje kapsamında daha sonradan Gezi Parkı Direnişini başlatacak olan Gezi Parkı'na Topçu Kışlası inşası da bulunuyordu.

13.03.2012- Sivas'ta 2 Temmuz 1993'te Madımak Otel'i'nin yakılması ve 38 kişinin ölümü ile ilgili dava zaman aşımına uğradı ve düştü. Böylelikle davada firari olan 5 sanık da hiç bir ceza almamış oldu.

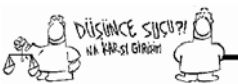
31.05.2012- Bir torba kanun daha. Kanunun 1. maddesinde grev ve lokavtın yasak olduğu mesleklere "havacılık" da eklendi.

04.07.2012- Torba kanunlar artık yasama sürecimizin değişmezi haline geldi. Yeni değişikliklerle Seçim Kanununun 180. maddesindeki seçim suçlarından doğan kamu davaları'nın zaman aşımı süresi iki yıldan altı aya düşürüldü.

05.07.2012 - Bir torba kanun da Yargı hizmetlerinin etkinleştirilmesi gerekçesiyle yapıldı. Kanunun geçici 1. maddesiyle 31 Aralık 2012 tarihine kadar basın yoluyla işlenen suçlar üç yıl süre ile ertelendi.

24.05.2013 - Bir torba kanun daha. Kanunun 2. maddesinde alkollü içkilerin reklam ve tanıtımı ile saat 22.00 ile 06.00 arasında satışı yasaklandı.

31.05.2013- Taksim Gezi Parkı Koruma ve Güzelleştirme Derneği tarafından İstanbul 6.Ceza Dairesinde açılan davada "Topçu Kışlası yerinde bir alışveriş merkezi" yapılmasına olanak tanıdığı öne sürülen kararın iptali ve yürütmenin durdurulması istendi. Mahkeme oy çokluğuyla yürütmeyi durdurdu. 6 gün sonra İstanbul 1. İdare Mahkemesi Gezi Parkı'nda yapılaşmanın önünü açan imar planlarını iptal etti. Bundan bir ay sonra, bakanlığın itirazı ilk önce reddedildi, sonra kabul edildi. Böylece inşaatın önündeki hukuki engel kalkmış oldu!?



08.10.2013 - Demokratikleşme Paketi'nde yer alan düzenleme yasalaştı. Kamuda başörtüsü yasağına ve 'Andımız'ın okullarda okunmasına son verildi.

17.12.2013- İş adamları, bürokratlar, banka müdürleri, çeşitli düzeyde kamu görevlileri ve 61. Türkiye Hükûmeti kabine üyesi 4 bakan ile 3 bakan çocuğunun da aralarında olduğu kişiler hakkında "rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırma ve kaçakçılık" suçlarını işledikleri iddiasıyla soruşturma başlatıldı, şüpheliler gözaltına alındı. Hükümet bu işi de Fethullah Gülen'in Paralel Devlet'inin saldırısı olarak nitelendirdi ve soruşturmayı yürüten savcı ve hakimleri görevden aldı. Yeni görev alan savcılar dosyayı kapattı, eski bakanlar ve ünlü işadamlarının bulunduğu 53 kişi hakkında takipsizlik kararı verildi. Olay meclise de geldi ama soruşturma açılması önerileri Ak Parti oylarıyla reddedildi. (20.01.2015)

21.02.2014 – Bir torba yasa da Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanununda değişiklikler getirdi.

-Ceza Muhakemesi Kanununun 91. maddesinde yer alan "işlediğini düşündürebilecek emarelerin" ibaresi "işlediği şüphesini gösteren somut delillerin" şeklinde değiştirildi. Aynı şekilde 100., 116. Ve 128. maddelerdeki "makul şüphe" kavramı "somut deliller" olarak değiştirildi. Ama Aralık ayında tekrar geri alındı, Makul Şüphe yeterli oldu.

10.12.2014 –1111 Sayılı Askerlik Kanununa eklenen geçici madde ile Bedelli Askerlik getirildi. 28 yaşını doldurmuş mükellefler, 18.000 lira ödeyerek askerliğini yapmış sayılacak.

1995 - 2015

GELİŞMELERE GENEL BAKIŞ

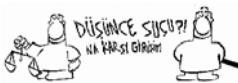
Türkiye'de ifade özgürlüğünün 20 yılı üzerine değerlendirme yapmak, aynı zamanda insan hakları yelpazesinin tümüne ilişkin gözlem yapma anlamına gelmekte: bir yandan, ifade özgürlüğünün temeli olan düşünce özgürlüğü üzerine; öte yandan, düşünce ve ifade özgürlüğü, hak ve özgürlükler bütünü için geçerli bir ölçüt olma özelliğiyle, genel olarak özgürlükler rejimi konusunda fikir verir.

Konuya, anayasal düzlemde yaklaşıldığında, insan hakları rejiminde olduğu gibi, ifade özgürlüğü üzerine kaydedilen ilerlemeler, öncelikle belirtmeli: 1995, 2001, 2004 ve 2010 Anayasa değişiklikleri, kurallar, kurumlar ve başvuru hakları bakımından iyileştirmeler getirdi.

Mesela, 2001'de, "Türkçe dışındaki diller" yasağı kaldırıldı; özgürlük ve hakların kötüye kullanılmasına ilişkin madde, "düşünce suçu" konmasına elverişli madde olmaktan çıkarıldı. "Hakkın özü" ve "ölçülülük" güvenceleri öngörülmedi. 2004'te DGM'ler (Devlet Güvenlik Mahkemeleri) kaldırıldı; 2010'da ise, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru olanağı tanındı.

Öte yandan, Türkiye, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ile '90'lı yıllarda yüzleşmeye başladı. İHAM, 8 Temmuz 1999'da Türkiye'yi İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi madde 10'u ihlalde mahkum ettiği bir dizi kararında, "ölçülülük" ilkesine uyulmadığını gerekçe olarak kullandı. Adı geçen kararlar, DGM kaynaklı idi...

2001 Anayasa değişikliği ve Kopenhag kriterleri gereği yürürlüğe konan uyum yasaları da, doğrudan ve dolaylı olarak ifade özgürlüğünde iyileştirmeler sağladı.



Ne var ki, 2005'ten itibaren düşünce ve ifade özgürlüğü karşıtı bir dalga başladı. Bu dalga öncelikle politika ve hukuk düzleminde kendini gösterdi; giderek, uygulamaya daha yaygın bir şekilde yansıdı. Bunun en belirgin göstergesi, kaldırılan DGM yerine ÖYM (özel yetkili mahkemeler) kurulmuş olması. Sayısal çoğunluğu elinde bulunduran iktidar partisinin "darbe söylemi"ni bir tür "darbe sendromu"na dönüştürmüş olması ve mevzuatta ifade özgürlüğü dahil, hak ve özgürlükleri sınırlayıcı düzenlemelere yönelmesi...

Yargı ise, DGM ve ÖYM zincirinden bağımsız olarak, "düşünce suçu" yaratmaya yatkın içtihadını sürdürdü. Yargıtay'ın Hrant Dink kararı, bunun en tipik göstergesi.

Genel olarak, ifade özgürlüğüne karşı hazırlanan iddianamelerin kabulü, davanın sonucundan bağımsız olarak, toplumdaki genel eğilime uygun düşmeyen düşünce ve fikir sahiplerini, şiddet yanlılarının "hedefi" haline getirmeye yetti.

Bu arada, "düşünce suçu"nun altyapısı olmaya elverişli mevzuatın sürekliliği de belirtilmeli: Basın Kanunu, Terörle Mücadele ve Siyasi Partiler Kanunları, en başta belirtilmeli. Türk Ceza Kanunu yenilendiği halde, düşünce suçu yaratmaya elverişli birçok madde ile bezeli.

KCK, Ergenekon, Balyoz davalarında gözaltına alınan seçilmişler, subaylar, öğretim üyeleri, gazeteciler, avukatlar v.d., ifade ve eylemin birbirine karıştığı (veya karıştırıldığı) "toplumsal siyasal davalar" zincirinde yer almakta.

Bu süreçte, bir kitabın yayımından önce suç sayılması (A. Şık, ÖÖÖ Kitap, 2011), ifade özgürlüğü bir yana, Anayasa'nın hiçbir sınırlama öngörmediği, "Düşünce ve kanaat hürriyeti"nin açık bir ihlali (md.25).

Düşünce suçuna karşı ifade özgürlüğü güvencelerini koyma

yerine; tam aksine, değinilen uygulamaları mevzuat zemininde meşrulaştırmak için, 2011 seçimlerinden sonra "torba kanun" şeklindeki düzenlemelere ivme kazandırıldı.

Sadece sınırlayıcı kurallarla yetinilmedi; bunun kurumsal ayağı da hazırlandı: ÖYM'lerin yerine kurulan Sulh Ceza Hakimliği. Böylece, "paralel yargıyı tasfiye" bahanesiyle, bütün Türkiye'de, "Hükümet yanlısı yargıç" uygulamasına geçildi. TBMM Soruşturma Komisyonu haberlerine sansür bu şekilde kondu. Cumhurbaşkanı'na hakaret ettiği gerekçesiyle 16 yaşındaki çocuğu tutuklamayan Konya hakimi başka yere tayin edildi ve tutuklayacak bir hakim bulunulmadı.

'90'lı yıllara göre ifade özgürlüğünü sınırlayıcı halkaları genişleten yeni bir alan, "sosyal medya" oldu. Sosyal medya yoluyla ifade, yargı sürecinden de önce, idari birimlerin sınırlayabildiği ve yasaklayabildiği alan olarak algılandı.

Gerçi, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru olanağı, ifade özgürlüğüne yönelik sistematik yasaklamaları kısmen engellemiş olsa da; siyasilerin Yüksek Mahkeme'yi lağvetme tehdidinde bulunabilmiş olması bile, 2010'lar Türkiye'sinin ifade özgürlüğü bakımından nereye geldiğinin bir göstergesi.

Türkiye'nin 2014 yılını basına sansür dalgaları ile bitirmiş olması, 13 yıldır çoğunluğu elinde bulunduran AK Parti'nin, yasamanın yürütmeye karşı özerkliğini ortadan kaldırdıktan başka, yargıyı da güdümü altına alması, anayasal fren-denge mekanizmalarını aşamalı bir biçimde en aza indirmesinin bir sonucu olarak görülebilir.

Prof. Dr. İbrahim Özden Kaboğlu

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi,
Anayasa Hukuku Bölümü Başkanı



GÖRÜŞLER YORUMLAR



1995 - 2015
Hukukta neler değişti?
Nereden nereye geldik?
Nereye gidiyoruz?

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ VE İNTERNET

Prof. Dr. Yaman Akdeniz (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

5651 sayılı Kanun'un 2007 yılında yürürlüğe girmesinden itibaren 2015 başı itibariyle yaklaşık 64.000 İnternet sitesine Türkiye'den erişim, mahkeme kararları ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) tarafından re'sen verilen idari tedbir kararlarıyla engellenmiştir. Halihazırda Scribd, Last.fm, Metacafe ve Soundcloud gibi platformlara Türkiye'den uygulanmakta olan erişim engellemeleri Kürt Sorunu ile ilgili olarak haber yapan alternatif haber sitelerinin belirsiz süreli engellemeleri ile beraber devam etmektedir. Yaklaşık 2,5 sene Türkiye'den erişime engellenen YouTube ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 3 farklı başvuru yapılmıştır.

5651 sayılı kanunun erişim engellemeye dair hükümleri AİHM tarafından Aralık 2012 tarihli bir kararda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) aykırı bulunmuş ve Mahkeme Ahmet Yıldırım v. Türkiye kararında Google'a Türkiye'den erişimin engellenmesinin AİHS'nin 10. maddesi ile korunan ifade özgürlüğüne müdahale niteliğinde olduğuna karar vermiştir.

Fakat bu önemli karara rağmen, 17-25 Aralık 2013 operasyonlarından hemen sonra, 5651 Sayılı Kanun'a yapılan değişiklikler sonrasında 2014 yerel seçimleri öncesinde Twitter ve YouTube sosyal medya platformlarına Türkiye'den erişim engellenmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvurular sonrasında, engellemelerin başvuruçuların ifade özgürlüğüne yönelik ağır müdahale niteliğinde olduğu ve engelleme kararlarının hukuki dayanağının olmaması nedeniyle başvuruçuların Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiş ve bu iki önemli platforma erişim tekrardan sağlanmıştır. Bu iki önemli karara rağmen binlerce siteyle ilgili

özellikle TİB tarafından idari tedbir kararları ile erişim engelleme uygulaması devam etmektedir.

İnternette ifade özgürlüğü kısıtlamaları sadece erişim engellemesi şeklinde gerçekleşmemektedir. Birçok kullanıcı sosyal medya platformlarında yaptıkları yorumlar nedeniyle ceza mahkemelerinde yargılanmış; para cezası, hapis cezası veya ertelenen cezalar almışlardır. Özellikle Gezi olayları sonrasında sosyal medya paylaşımları ile ilgili olarak Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi kapsamında "kamu görevlisine karşı görevinden dolayı hakaret" suçu ile ilgili şikayete dayalı olarak çok sayıda ceza soruşturması açıldığı gözlemlenmiştir.

Nihayet, İnternet üzerindeki baskının son halkası 2011 yılında hayata geçirilen filtre uygulamasıdır. Tepkiler üzerine kapsamı daraltılsa da, tercihe dayalı mevcut filtre sistemi 2011 yılında bir düzenleyici işlemle uygulamaya koyulmuştur. Açılan iptal davası Danıştay'da sürüyor.

Görüldüğü gibi hali hazırda, Türkiye'deki İnternet rejimi en az üç halkadan oluşan, hem Anayasaya hem de uluslararası insan haklarına aykırı ve çoğu zaman yasal dayanakları aşan keyfi uygulamaları içeren bir sorun yumağıdır.



KÖTÜ BİR ŞARKI MI, KÖTÜ BİR RESİM Mİ?

Yrd. Doç. Dr. Kerem Altıparmak *Ankara Üni. Hukuk Fakültesi*

Yabancı gözlemciler sıklıkla bize şu soruyu soruyorlar: İnsan hakları alanında hiç mi olumlu bir gelişme yok son 20 yılda? Yani eskiden olduğu gibi yazarlar onlarca yıl hapiste kalmıyor, gözaltında işkence yok denecek kadar azaldı, neden hala daha eleştiriler dinmiyor?

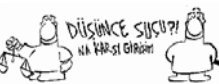
Sanırım bu sorunun cevabı, iki farklı kategorideki kötülüğün kıyaslanmasının abesliği üzerinden verilmeli. Kötü bir şarkıyla, kötü bir resim arasında bir karşılaştırma yapmaya neden zorlanalım ki?

Doğru, DGM'lerde yargılanan bir yazarın Terörle Mücadele Yasası'nın bir hükmü uyarınca yıllarca hapis cezasına çarptırılması korkunç. Ama sırf bu korkunçluk, çok daha minik gözüken ama birleştiğinde son derece sofistike bir sansür ağına dönüşen yeni araçların görülmesine engel olabilir mi? Yöntemi yenilenmiş bir sansür düzeni, sırf eski kötülükler nicel olarak azaldığı için olumlanabilir mi?

Medyanın haline bakalım. Büyük medya grupları, ya hükümet yanlısı iş adamları tarafından alınmış, ya da ağır bir vergi, ceza baskısı altında. Öyle ki Dünyanın her yerinde saatlerce gösterilmesi beklenebilecek yolsuzluk kayıtlarını bir tek ana akım medya organı bile yayımlamaya cesaret edememiş. Buralarda çalışan tüm sorunlu gazeteciler, şu veya bu nedenle işsiz kalmış. Daha küçük ve bağımsız yayın kuruluşları ise ağır bir cendereye sokulmuş halde. Küçük bütçeleri ile, ağır cezalar yememek için, her ay gelen onlarca tezip, erişim engelleme talebine olumlu cevap vermek zorundalar. Kamu görevlisine hakaret, gizliliğin ihlali gibi gerekçelerle açılan ve ardı arkası

kesilmeyen davalarla bezdirilen yazarlar, gazeteciler, yayıncılar ve sorumlu yazı işleri müdürleri, her yazdıkları cümleyi tekrar tekrar düşünmek zorundalar. Bu kararları veren sulh ceza hakimlikleri, yayınlardan şikayetçi olan siyasetçi ve yakınlarının özel noteri gibi çalışıyor. Gelen tüm talepleri, hiçbir ifade özgürlüğü tartışması yapmaksızın anında yerine getiriyorlar. Sosyal medyayı kullanan öğrencilerin, memurların, sıradan insanların üzerinde dolaşan ceza/tazminat tehditlerini ise söylemeye gerek yok.

20 yılın muhasebesini bu açıdan yaptığımızda; daha iyi veya daha kötüden değil, bir kötüden başka kötüye geçiştten bahsedebiliriz. Bu nedenle, asıl sorumuz daha yeni kötüye karşı ne yapmamız gerek olmalı gibime geliyor. Düşünce Suçu(!?)na Karşı Girişim, 20 sene önce çok akılcı bir şekilde dönemin baskılarına meydan okudu. Şimdiki test eğer daha zorlu değilse, en az o günkü kadar acil ve zorlayıcı. Çünkü, "az sayıda büyük" değil, "küçük, ama çok sayıda" saldırı söz konusu. Etkisinin daha az olduğunu söylemek ise mümkün değil. Türkiye, içeriği farklılaşsa da, 20 yıl öncesinde olduğu gibi tek sesliliğe boğulmak isteniyor. Bu yeni saldırı stratejisine yeni savunma stratejileriyle karşı koymak en az 20 yıl öncesi kadar büyük önem taşıyor.



MUTLU SONA DOĞRU GİDERKEN...

Akın Atalay (Avukat)

Büyük yazar Yaşar Kemal'in Kürt sorununa ilişkin bir makalesinin de içinde yer aldığı Can Yayınları'nın yayınladığı bir kitap nedeniyle Yaşar Kemal'le birlikte yayınevinin sahibi yayıncı Erdal Öz Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde (DGM) yargılanmıştı. *(O davada rahmetli Erdal Öz'ün müdafisi olarak görev yapmıştım)* Suçlama, Terörle Mücadele Kanunu'nun 8. maddesine dayandırılıyordu. Bu madde, Türkiye'de siyasi yelpazenin solunda yer alan tüm düşünce ve kanaatlere, bunların taşıyıcısı, seslendiricisi olan insanlara tam 55 yıl süresince zalimce uygulanan geçmişin ünlü 141 - 142. maddelerinin kaldırılmasının doğuracağı boşluğu doldurmak için, yürürlüğe konulmuştu.

Daha 141 - 142. maddeler kaldırılalı 4 yıl olmuş ve tüm dünyaya Türkiye düşünce ve ifade özgürlüğü alanında devrim yaptı propagandası pompalanırken, ülkenin en tanınmış, en ünlü ve en bilge yazarının düşünceleri nedeniyle cezalandırılması yeniden bardağı taşıran damla olmuştu. Bu dava devamında 1000'i aşkın sanatçı, gazeteci, yazar, hukukçu, akademisyen, mimar vb mesleklerden aydınlar bağımsız olarak bu düşüncelerin dile getirilebilmesi, yayılması hakkına sahip çıktılar. *"Eğer düşünce açıklamak suçsa biz de bu suçu işliyoruz, bizim hakkımızda da dava açın"* diyerek suç sayılan yazıyı yeniden yayınladılar.

O günden bu yana düşünce ve ifade özgürlüğü mücadelesi ağır aksak devam ediyor. Nereden baktığınıza bağlı olarak bir arpa boyu yol almadık da denilebilir, bu uzun soluklu bir mücadeledir epeyce yol aldık da... Ama şurası kesin ki, kadim devlet geleneği hala devam ediyor; muktedirlerin hoşuna gitmeyen düşünceler tehdit olarak görülüp cezalandırılıyor.

Bir devletin siyasi rejimini, o rejimin demokratik standartını belirleyen temel yasaların en başında ceza yasaları gelir. Eğer ceza yasalarının temel felsefesi bireyi ve onun özgürlüklerini değil de, devleti korumayı amaç edinmişse hoşla gitmeyen düşünceler her zaman cezalandırılır. Olsa olsa ceza normunun yeri ya da maddenin numarası değişir durur. Bizim ceza yasamızda "devlet aleyhinde işlenen suçlar" bölümü esaslı ve sistematik olarak 1936 yılında düzenlenmiş, Mussolini'nin faşist İtalya'sının düzenlemeleri tercüme edilerek ceza kanunumuza aktarılmıştı. 78 yıllık Türk Ceza Kanunu 2004 yılında baştan sona değiştirilirken, değişmeyen tek bölümü işte bu "devlet aleyhinde işlenen suçlar" bölümü oldu. Hiç mi dokunulmadı? Evet bir değişim oldu. Daha önce ceza kanununun suçları düzenleyen bölümünün en başında yer alan bu bölüm, noktasına virgülüne dokunulmadan en son bölüme konuldu.

Gezegennemizde insan haklarının evrenselleşip, ülkelerin iç işi olmaktan çıkması süreci yaşanırken kaçınılmaz mutlu sona doğru yelken açtığımızın bilinciyle, bu süreci kısaltmak için bazılarımızın bir süre daha bedel ödeyeceği ortada...



159'DAN 301'E DÜŞÜNCE HEP "SUÇ"

Arif Ali Cangı (Avukat)

Ceza Kanunumuzda ifade özgürlüğünün önüne duvar oluşturan en önemli düzenleme hangisidir diye sorsanız; dün 159. madde, bugünse 301. madde derim.

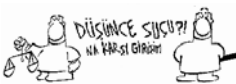
Eski Türk Ceza Kanunu'nda (madde 159) *"Türklüğü, Cumhuriyeti, Büyük Millet Meclisini, Hükümetin manevi şahsiyetini, Bakanlıkları, Devletin askerî veya emniyet muhafaza kuvvetlerini veya Adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahrir ve tezyif edenler"* cezalandırılıyordu, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda (madde 301) *"Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ve Devletin yargı organlarını, askeri veya emniyet teşkilatını alenen aşağılayanlar"* cezalandırılıyor.

Kanun madde numarası 159'dan 301'e "Türklük"ten Türk Milleti'ne terfi etti, "eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz" kuralı getirildi, "soruşturma yapılması, Adalet Bakanının iznine" bağlandı ama halen sıradan düşüncenin ifade edilmesi halen suç olarak soruşturuluyor, yargılanıyor, yani düşünceyi açıklamak halen suç.

Buna; *"Türk'lükten kurtulamayan Ceza Kanunu'nun 'Türklüğü ya da Türk Milletini koruma hassasiyeti'* de diyebiliriz. Bir de bunun üzerine kanunu uygulayanların hassasiyeti eklenince düşünce en tehlikeli 'suç' haline gelebiliyor. Ardından gelsin soruşturmalar, gelsin davalar, Orhan Pamuk, Hrant Dink, Ragıp Zarakolu say say bitmez, tek dertleri yazılarıyla, sözleriyle düşünce dünyasına katkıda bulunmak olan düşünce suçu mağdurları. Mağduriyet, yalnızca yargılanmak, ceza almakla kalsa yine iyi. Sevgili Hrant Dink gibi nefret cinayetine kurban gitmek tehlikesi de var.

Kısacası yirmi yılda yaşanan çok büyük badirelere rağmen halen düşünce özgür değil. *"Söz gümüşse sükut altındır"* sözü ile susmayı tembih eden kültürümüzü sorgulamadan İfade özgürlüğünün sağlanması kolay değil, yasakçı yasalar tamamen kaldırılmadan özgürlük hayal. Bu yasaların üstünde Anayasa'nın 26. maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi, BM Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesi'nin 19. maddesi olsa da yasakçı yasalarla düşünce hapsedilmeye çalışılıyor.

Yasaların yanısıra, yasakçı idari ve yargısal uygulamalar çok büyük sorun olarak ortada duruyor. O zaman yine iş başa düşüyor, yirmi yıl öncesinde olduğu gibi sivil itaatsizliğe devam etmekten başka çıkar yol gözüküyor.



SIRTLANACAĞIZ...

Aydın Engin (Gazeteci, Yazar)

Bu kitap için yazı istenirken beni "Gazeteciler ve siyasal bilimciler" bölümüne yerleştirmişler ve o alanda konu başlıkları önermişler. Bense "Hukukçular" bölümüne yazacağım.

Tamam, biliyorum hukukçu değil, gazeteciyim. Ancak çok kıdemli bir basın sanığıyım. Çok "junior" savcı, yargıç elimden geçti; çoğunun "senior" savcı ve hukukçu olmalarında benim de payım var. Sıkıyönetim dönemlerindeki askeri mahkemeleri de, sıkıyönetimsiz yıllardaki sivil mahkemeleri de yakından tanıdım. Keza sivil ve askeri hapishaneleri de.

Yani kitabın hukukçulara ayrılan bölümünde yer almaya hakkım var. Kaldı ki "1995 - 2015 arasındaki 20 yılda hukuk alanında neler değişti" sorusu bir gazeteci için de epey iştah açıcı.

Buyrun...

* * *

Konuyu sahici hukukçular teknik olarak ya da hukuk ilkeleri açısından ele alacaklardır. Ben kestirmeden gideceğim ve soruya yalın bir cevap vereceğim:

20 yıl önce mahkemeler, hatta askeri mahkemeler "yargı bağımsızlığı" ilkesine özen gösterdiklerini belli etmek için belirgin bir çaba harcarlardı. Daha da önemlisi siyasal iktidarlar yargı bağımsızlığına dolaysız müdahale etmekten kaçınırlar; adalet bakanları, sıkıyönetim dönemlerinde generaller savcılara talimatı "yazılı vermek" gibi bir hataya hemen hemen hiç düşmezlerdi.

Hukukçular pek sever (ben sevmem), "Usul esastan öncedir ve öndedir" derler. Bunun sanatta karşılığı "Biçim özden öncedir ve öndedir" gibi bir saçmalık olsa gerek. Öz'ün önüne geçen usul yüzünden adaletin ırzına geçildiğine çok tanık oldum. Çok tanık olduğum için de çok ifrit oldum.

Meğer o güzel "altın çağı" arayacakmışım da haberim yokmuş.

1995 ile 2015 arasında hukuk alanındaki fark pek yalın: Artık "mış gibi" bile yapılmıyor. Çağdaş devletin temel bileşeni, "kuvvetler ayrılığı" ilkesi "çorbadaki sinek" gibi görülüyor, öyle algılanıyor ve öyle algılatılmaya çabalanıyor. Bundan sonrası Mike Hammer'in "Kanun Benim" ya da 14. Louis'in "Devlet benim"dir.

Bir mücadele yöntemi olarak şiddet tercih edilmeyecekse, ki edilmemelidir, 2015 ve sonrası sivil itaatsizliğin buluşlu bilişli, yaratıcı, mizahı silahlaştıran yöntemleriyle cesur ve yaratıcı yurttaşlarının sırtındadır.

Sırtlanacağız.



MÜCADELEYE DEVAM

Eren Keskin (Avukat)

Türkiye Cumhuriyeti devleti, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ideolojisini temel alarak kuruldu. İttihatçı sistem, 1915 Ermeni soykırımının hesabını vermeden, Türkiye Cumhuriyeti devletine dönüştü. Türk-İslam Sentezci anlayış, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ideolojisini oluşturdu.

Coğrafyamızda çok farklı, etnik, dinsel ve inanç kimlikleri yaşamasına rağmen, sadece Türk ve Sünni Müslüman kimliği temel alındı. Devletin yapısı o denli totaliterdi ki, tüm toplum, yerleşik resmi ideolojinin tahakkümü altına alındı.

Devlet, kırmızı çizgiler belirledi. Kürt sorunu, Ermeni soykırımı, Kıbrıs'taki askeri işgal ve anti-demokratik laiklik kırmızı çizgilerin temelini oluşturdu. Böylece, Türk ve Sünni Müslüman kimliğini eleştiren, kırmızı çizgilere karşı çıkan ve onları sorgulayan herkes, "düşünce suçlusu" ilan edildi. Ben de yıllardır düşüncelerini ifade etmeye çalışan ve bu nedenle baskı gören, saldırıya uğrayan insanlardan biriyim.

Yıllarca, militarizmin yaşamın tüm alanlarına müdahale eden tavrını eleştirdiğim ve ayrıca Kürdistan kavramını kullandığım için, hakkımda açılan davaların sayısını bile bilmiyorum. Yazdığım yazılar ve yaptığım konuşmalar nedeniyle 6 ay hapiste yattım; 1 yıl mesleğimden yasakladım, silahlı saldırı yaşadım, defalarca tehdit edildim ve edilmeye de devam ediyorum. Ancak, bu mücadelede öğrendiğim tek bir şey var; '...bir şeyi ne zaman düşünüyorsan, o zaman söylemelisin...'

Ben Kürdistan kavramını kullandığımda, bana dostlarımin bir kısmı dahi, 'henüz zamanı değil', 'halk buna hazır değil' diyerek

karşı çıkmışlardı. Ancak, şunu biliyorum ki, bizler mücadele etmezsek halk hiçbir zaman hazır olamayacak. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti devletinin, iktidarlar değişse de Türk ve Sünni Müslüman kimliği hiç değişmiyor.

Ayrıca şunu hiç unutamamak gerekiyor ki, bizler yaşadığımız tüm baskılara rağmen hayattayız ve yaşamaya devam ediyoruz. Ancak birçok arkadaşımız, büyüğümüz, kardeşimiz sadece düşüncelerini ifade ettikleri için katledildiler. Hepimizin Musa Anter'e, Vedat Aydın'a, Ferhat Tepe'ye, Uğur Mumcu'ya, Hrant Dink'e ve isimlerini sayamadığım binlerce kişiye borcumuz var.

Ben ifade özgürlüğü mücadelesine biraz da ölülerimize karşı olan borcumuz olarak da düşünüyorum, bu nedenle de "mücadeleye devam" diyorum.



VINGT ANS APRÈS – NEREYE PAYIDAR?

Ömer Madra (Hukukçu, Açık Radyo Yöneticisi)

Dünyanın tümünde olduğu gibi elbette Türkiye’de de 2 temel toplumsal ihtiyaç olduğunu söylersek herhalde abartmış olmayız: Biri barış, öteki adalet. Bunlar, olmazsa olmazdır. Elzemdir. Çünkü, a) Savaş ve/ya çatışma hali, doğaya uygun bir yaşam sürdürülmesini orta vadede bile imkânsız kılar. Canlıların doğasına aykırı bu durum sürdürülürse sonunda yaşam biter. b) Adalet için de aynı şey geçerlidir: Toplumsal hayat, ancak adalet temelinde sürdürülebilir. Adalet sağlanamazsa toplum eninde sonunda savaş/çatışma haline geçer ve neticede geçer.

Türkiye’nin de kapsama alanı içinde bulunduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, temel haklar için bir bölgesel koruma şemsiyesidir. Sözleşme, maddelere gelmeden, daha Giriş bölümünde dünyada barış ve adaletin temelini insan haklarına saygının oluşturduğunu söyler ve bunun mücadelesini vermekten başka çare olmadığını belirtir.

Barış ve adaletin temeli insan hakları ise, insan haklarına dayalı demokratik hayatın temelini de: a) yaşama hakkı, b) ifade özgürlüğü oluşturur. Anayasa Mahkemesi eski Başkanlarından Ahmet Necdet Sezer’in dediği gibi, “Demokratik ülkelerde salt düşünce açıklanması cezalandırılmaz. Maddi eyleme dönüşmeyen düşüncelerin cezalandırıldığı durumlarda demokrasiden söz edilemez.” Yani, ifade özgürlüğü sınırsızdır.

Avrupa temel haklar sisteminin hukuki koruma mekanizmasını oluşturan AİHM, “ifade edilen fikirler ne kadar çarpıcı, şoke edici, kışkırtıcı olursa olsun, korunmaya layıktır,” diyor ve ekliyor: “Yeter ki şiddeti açıkça övmesin.” Çağın önde gelen düşünür ve aktivistlerinden Chomsky de “ifade edilenler hakkında diğer

insanlar ne düşünüyorsa düşünsün, isterse bunları nefret dolu ve ahlaksızca birer içerik olarak görsün, özgür ifade hakkına müdahale edilemez” diyor.

Türkiye’de ifade özgürlüğünü hiçe sayan ceza kanunu maddelerinin kaldırılmasından sonra nisbi bir rahatlama olmasına rağmen, 1990’ların başlarında, başta yaşama hakkı olmak üzere ağır insan hakları ihlalleri yaşandı. Sivil toplumun ve entelektüel kesimin ciddi ve özverili mücadelesi olmasa, büyük bir toplumsal çöküş yaşanması kaçınılmazdı.

Daha sonra AKP iktidarı geldi. Bu iktidarın ilk 10 yılında askeri vesayetin geriletildiği, AB üyeliği yolunda gayret gösterildiği, hukuki reformlar için uğraş verildiği gözlemlendi. İfade özgürlüğü bakımından da ciddi ilerlemeler kaydedildiği söylenebilir.

Ne var ki, özellikle son 2 yıl içinde hızla bir “gerileme dönemi”ne girildiği gözlemleniyor. Çeşitli torba yasaları ve yasaklarla, ifade ve basın özgürlüğü başta olmak üzere, temel hak ve özgürlükler üzerinde koyu, karanlık gölgeler dolanıyor. Bu durum, toplumsal barışı ve adaleti tehlikeye sokabilir. Onlar tehlikeye düşerse neler olabileceğini başta konuşmaya çalıştık. (Bkz.: #1. Paragraf)



İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE DEMOKRASİ

Hüsnü Öndül (Avukat, İHD Eski Başkanı)

Türkiye’de, ifade özgürlüğü ve demokrasi standartları 90’larda bugüne göre çok sınırlıydı. Bu sınırların genişlemesi iki temel güç ve süreç tarafından sağlandı. Demokratik kamuoyu ve Aralık 1999’da başlayan Avrupa Birliği süreci. İfade özgürlüğü için verilen mücadele bir insan hakları mücadelesiydi ve insan hakları savunucuları bedeller ödeyerek bu mücadeleyi verdiler. AB sürecinde 9 uyum paketi, 70 yeni yasa ve 70 civarında yasada yüzlerce madde değişikliği oldu. 1990’ların başında, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki 141, 142 ve 163. maddeler yürürlükten kaldırıldı.

Yerine Terörle Mücadele Kanunu’nun 6, 7 ve 8. maddeleri geldi. Bu maddelerle birlikte Ceza Kanunu’nun halkı askerlikten soğutma suçunu düzenleyen 155., halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunu düzenleyen 312. ve Türklüğe ve Devlete hakareti cezalandıran 159. maddeleri uygulanmaya başlandı. Sonuç öyle kötü oldu ki, hükümetler bu maddeleri tekrar tekrar değiştirmek zorunda kaldılar. Ancak bir madde kaldırılrsa bile başka maddeler aynı suç için uygulanıyordu.

Zamanın Yargıtay Başsavcısı Vural Savaş, TCK’nun 163. maddesi yürürlükten kaldırıldığı için onun yerine 312. maddeyi uyguladıklarını itiraf etmişti. Ceza hukukunun temel prensiplerinden suç ve cezaların yasallığı prensibini bu kadar açık çiğneyebiliyorlardı.

O yıllarda ifade özgürlüğü ile bağlantılı 13 ayrı yasada dil ve kültür yasakları vardı. Çoğu zaman içinde kalktı. İfade özgürlüğü ile bağlantılı olan ve 18 ayrı yasada düzenlenmiş olan alanları şöyle sıralamak mümkün:

- 1) Basın, yayın, radyo, televizyon, internet alanları,
- 2) Sendikalar, dernekler, siyasi partiler, toplanma özgürlüğü,
- 3) Eğitim, öğretim,
- 4) Sinema, tiyatro, gösteriler, diğer görsel sanat alanları,
- 5) Kitap, dergi, broşür, afiş ,
- 6) İl idaresi ile ilgili ve olağanüstü hal, sıkıyönetim mevzuatı

Bu arada hemen belirtmeliyiz ki, bilgiye erişim hakkı bakımından Türkiye mevzuatında 32 yasada sır, devlet sırrı kavramı ile, 60 ayrı yasada da gizlilik, yasak gibi sözcüklerle ifade edilen düzenlemeler bulunmaktadır.

İfade ve basın özgürlüğünü tehdit eden bir konu ve sorun olarak medya sahipliği ve medyanın sermaye yapısı konusu ayrıca üzerinde durulması gereken bir konudur.

İfade özgürlüğü açısından maddi yasalar yanında yargı pratiği açısından da sorunlar bulunmaktadır. Türkiye’de cumhuriyet savcıları AİHS ve AİHM içtihatları süzgecinden geçirmeden çok yoğun davalar açmaktadır. Yargı ise, ifade özgürlüğüne AİHM içtihatları doğrultusunda yaklaşmamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de ifade özgürlüğü konusu Terörle Mücadele Kanunu ile Türk Ceza Kanunu’nun birkaç kötü ünlü maddesinin değiştirilmesiyle sınırlı bir konu değildir. Konuya bütüncül bakmak gerekiyor.



İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE “TERÖR” SUÇLAMASI

Öztürk Türkdoğan (Avukat, İHD Genel Başkanı)

Türkiye’deki siyasal iktidarlar düşüncenin özgürce ifade edilmesinden ve hatta bizatihi düşüncenin kendisinden her zaman korkmuş ve acımasızca cezalandırma yoluna gitmişlerdir. Zaman içerisinde değişiklikler olsa da resmi ideolojiye aykırı kabul edilen tüm düşünceler ceza kanunlarının yanı sıra özellikle Terörle Mücadele Kanunu kapsamında cezalandırılmıştır.

Düşünceyi ifade özgürlüğü ve suç/terör kavramlarının bir arada kullanılmasının bile ne kadar sakıncalı olduğu apaçıktır. Uluslararası hukukta “terör” tanımı bulunmamaktadır. Sadece hangi suçların “terör suçu” olduğu 10 ayrı uluslararası sözleşme ve protokolde belirtilmiştir.

Bunun dışında, BM özel raportörünün Güvenlik Konseyine sunduğu raporun sonuç bölümünde “terörizmin” evrensel, kapsamlı ve kesin bir tanımının olmamasının, terörle mücadele ederken insan haklarının etkin korunması konusunda sorun teşkil ettiği belirtilmiş, Güvenlik Konseyinin 1566 sayılı kararı ile terörizmin üç aşamalı nitelendirilmesi suretiyle önlenmesi-önlenememişse cezalandırılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Kararda “terör suçlarının” üç koşulun kümülatif olarak bir arada olduğu durumlarla sınırlandırılması gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Bu koşullar, a) Sivillere karşı ölümcül, ağır cismani zarar veren veya rehin alma eylemleri, b) Siyasi, felsefi, ideolojik, ırki, etnik, dini ve bunun gibi nedenlerle işlendikleri dikkate alınmaksızın halkı, belli bir grubu, kişi gruplarını veya belli kişilerdeki terör halini provoke etmek, bir halkı korkutmak, bir devleti veya uluslararası örgütü belli bir fiili yapmaya zorlamak

veya yapmaktan alıkoymaya dönük eylemler ve c) Terörle ilgili sözleşme ve protokoller kapsamında ve bu metinlerdeki tanımlamalarda yer alan bu türden fiillerdir. Benzer şekilde terör suçlarının desteklenmesi davranışları suç haline getirilirken de yukarıdaki nitelikleri taşıyan fiillerle sınırlı olarak suç tanımları yapılması gerektiği belirtilmiştir. Devletlerin terör davranışını yasaklarken, düzenlemelerin ulaşılabilir, açık, sadece terörle mücadelede kullanılacak, ayrımcı olmayan ve geriye yürümeyen düzenlemeler olması gerektiği de belirtilmiştir.

Türkiye Anayasası’nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulamayacağı belirtilmiştir. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu ise, Anayasal dayanaktan yoksun olarak, uluslararası sözleşmelere aykırı biçimde, oldukça geniş bir “terör” tanımı yapmıştır. TMK yürürlüğe girdiği tarihten bu yana düşünceyi ifade özgürlüğü kapsamında cezalandırılan binlerce insandan AİHM’e başvuranlar genellikle haklı bulunmuş ve Türkiye defalarca mahkum edilmiştir. Düşünceyi cezalandıran siyasal iktidarların tek amacının otoriter bir sistemi devam ettirmek olduğunu belirtmek isterim. İşte bu nedenle düşüncelerini ifade ettikleri için cezalandırılan binlerce insanın ödedikleri bedel, demokrasi ve insan hakları mücadelesinde çok büyük değer ifade etmektedir.



ZİNCİRİN ŞEKLİ DEĞİŞTİ...

Ergin Cinmen (Avukat)

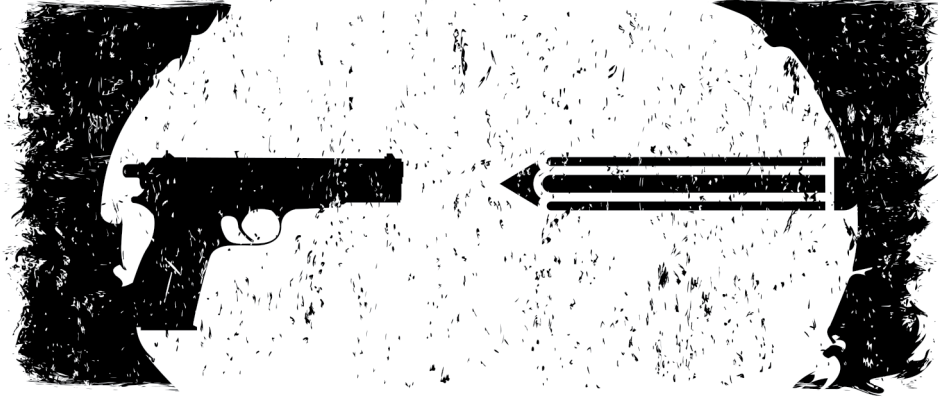
Tabii ki 1990'lı, 2000'li yıllarda gibi değiliz. Ancak daha kötü bir haldeyiz. Bahsi edilen yıllarda ifade özgürlüğü Ceza ve Basın yasalarında yeralan çokça hükümle ihlal ediliyordu. Yalnızca periferik medya değil, merkez medyada çalışan birçok yazar çizer ya içerideydi, ya da otosansür baskısı altındaydı.

Bana göre bugün bahsini ettiğin yıllardakinden daha vahimi yaşanıyor. Artık medya çalışanları TCK 142, 312 ve bunun gibi maddelerden kovuşturulmuyor ama düne oranla oto sansür çok daha etkin. "Alo Fatih" kod adıyla anılan yöntem doğrultusunda siyasilerin Devletle o gırtlığına kadar ekonomik ilişki içindeki medya patronuna edilen bir telefon yetiyor.

Kovulan medya çalışanlarının haddi hesabı tutulamıyor. Bir o kadar da otosansürün etkisini hesaplarsanız yazılmayanların, söylenmeyenlerin; yazılan ve söylenenlerden çok daha fazla olduğu ortada. Dünle bugün arasındaki diğer fark ise "itibar" çerçevesinde. "Alo Fatih" yöntemiyle yapılan kovulmalarda, kovulma gerekçesi olarak "düşük performans" olarak gösteriliyor. Bunun diğer adı "itibarsızlaştırma" faaliyetidir. Eskiden bunun yerine "düşünce suçluluğu" sözkonusuydu.

Nihayetinde, düşünce yine zincir altındadır. Yalnızca şekli değişti.





CEZASIZLIK

Kimler korunuyor?

- Yargılanmaları için amirleri tarafından izin verilmeyen memurlar;
- Nerede oldukları besbelli iken bir türlü bulunamayıp mahkemeye getirilmeyen polisler, askerler;
- İdare tarafından makbul görülen, resmen ya da el altından desteklenen paramiliter gruplar, militanlar;
- İdarenin genel politikasıyla örtüşen adam öldürme, hırsızlık, tecavüz gibi bir takım kriminal olayların failleri;
- Yolsuzlukları yapanlar, katılanlar, yolsuzlukları örtbas etmek için destek verenler, sahte raporlar düzenleyenler.

Nasıl korunuyor?

- Yıllar süren davaların "zaman aşımı"na uğratarak kapatılması,
- Polis, savcı ve hakimlerin kendi düşünce yapıları nedeniyle bazı kişilere veya kimliklere yapılan saldırıları görmezden gelmesi, kovuşturmayı savsatarak 'takipsizlik kararı' verilmesine yol açması,
- Yargılanabilen olaylarda hafifletici nedenlerin sonuna kadar kullanılması, suçlu lehine bir izlenim uyandırılması...

... gibi yollarla

Neden korunuyor?

- Terörle mücadele;
- Asayiş, güvenlik;
- Ülkeyi hedef alan dış kaynaklı komplo teorileri;
- Politik kutuplaşmalar...

...gibi "siyasi" nedenlerle, veya

- Maşizm (Erkek egemen kültür, maçoçluk);
- Homofobi (Eşcinselliğe duyulan nefret);
- İtaat kültürü (Teb'a geleneği);
- Sosyal kutuplaşmalar sonucu bazı etnik veya dini grupların ötekileştirilmesi...

... gibi sosyal nedenlerle

suçlular korunuyor, cezadan tamamen kurtarılamadığı durumlarda da en hafif cezalarla atlatmaları sağlanıyor.

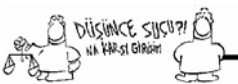
Medyanın rolü?

Cezasızlığın meşrulaştırılmasında basının rolü ve sorumluluğu büyük. *Hoşa gitmeyen" haberlerin örtülmesi ve haberlerde resmi devlet dili kullanılması, polis veya jandarmanın verdiği bilgilerin hiç araştırılmadan aynen yayınlanması...

Mesela?

En net örnekler, 8. Yılında hala sonuca doğru yol alınamayan Hrant Dink cinayeti, 'Dur' emrine uymadığı için vurulduğu söylenen Baran Tursun olayı, başta Ali Rıza Kaymaz ve Berkin Elvan cinayetleri olmak üzere, Gezi protestolarında işlenen cinayetler, Av. Eren Keskin'in 301 maddeden mahkum olduğu 12 yaşındaki Uğur Kaymaz olayı...

... ağır yolsuzluklarla suçlanan dört eski bakanın Mecliste Erdoğan'ın ısrarı ile, Ak Parti oylarıyla aklanması.



Üçüncü Bölüm

TOPLUMSAL ALGI



1995 - 2015 arasındaki 20 yılda
Toplumsal yaşamımızda çok şey değişti.

Ya ifade özgürlüğü hakkındaki algılar?

1995 - 2015

20 YILDAN DA ÖNCESİ

Politik ve hukuksal değişimler için uzunca sayılabilecek olan 20 yıl, sosyal değişimler için hiç de uzun bir süre değil. Bu nedenle, sosyal değişimlerin basit bir kronolojisini çıkarmak isterken, çok daha öncelere gidip bazı kilometre taşlarını işaretlemek gerek.

Yüzyılların durağan toplumuna ilk sarsıntı Cumhuriyet'le geldi. Yeni toplumun yeni insanını yaratmak hedefiyle yola çıkan kadrolar, yeni ülküler üretmek, bunun için de ortak bir tarih üretmek, hatta geçmişle bağları koparmak için yeni bir yazı, yeni bir yaşam ve giyim tarzı, yeni bir dil???

2. Dünya Savaşı sonrasında çok partili yaşama geçiş, başka bir toplumsal yapıya geçişi de beraberinde getirdi. Makinelerin tarlalara girmesiyle artık ihtiyaç kalmayan milyonlarca insanın işgücü kendilerine büyük şehirlerin varoşlarında yaşama alanı buldu. Topraksız köylüler şimdi 'işçi' oluyordu. Gecekonduların yaşamı da kültürü de farklıydı.

Bir başka göç daha eski değerleri ve algıları derinden sarstı: Alamanya. 1960'larda başlayan bu göç, 5 milyona yakın insanı, Almanya başta olmak üzere Avrupa'nın orasına burasına, o da yetmedi, Avustralya'ya kadar savurdu. Onların yaşadığı

sosyal değişim bir yana, yazın tatile altlarında araba, karınları tok, sırtları pek dönüşleri bile köylerinde olay oluyordu. İnsanlar kendilerine çok uzak gelen yaşam biçimleriyle tanışıyordu.

İlk bilgisayarlar 1960'larda geldi. 70'lerde kamu ve özel sektörde, Üniversitelerde kullanılıyordu. 80'lerde daha da yaygınlaştı ama bireysel bilgisayarların yoğun kullanımı 90'larda başladı.

31 Ocak 1968'de Türkiye Radyo Televizyon Kurumu TRT tarafından siyah-beyaz TV yayını başlatıldı. 70'li yıllar "telesafir"lik dönemi. (Televizyon aletleri pahalı, her evde yok, sırf TV izlemek için misafirliğe gelenlere "telesafir" deniyordu).

12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra basına büyük ölçüde baskı ve sansür uygulandı. TRT, Radyo TV tekelinden yararlanarak yoğun bir devlet propagandasının aracı olarak kullanıldı. Bu dönemde video kullanımı da yaygınlaşıyordu.

31 Aralık 1981 yılbaşı gecesinden itibaren ekran renklendi, 1984 yılında tamamen renkli yayına geçildi.

Mart 1990'da uydu yayıncılığı test yayınına başladı. Henüz yasal bir düzenleme olmamasına rağmen Başbakan Turgut Özal'ın oğlu Ahmet Özal'ın da ortağı olduğu STAR Televizyonu -yurt dışındaki bir merkezden- yayına geçti. 1992 ve 1993 yıllarında, birbiri ardınca özel TV kanalları kuruldu, yayına geçti.

Televizyon en uzak köşelere kadar yayıldıkça, belki de aynı yerde doğup aynı yerde ölecek olan milyonlarca insan gerek Türkiye'nin başka yerlerinde, gerekse dünyada yaşananları anı anına izlemeye başladı. Sosyal algıların ve değerlerin hiç değişmeden kalması mümkün mü?

16 Mayıs 1994'te RTÜK Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kuruldu.



SON 20 YIL İTERNET SOSYAL MEDYA

1995 yılında basılı gazeteler ilk kez internette web sitesi açıp yayın yapmaya başladılar. Amerika'da "The Washington Times", "New York Times" gibi gazeteler bu işin öncüleri oldu aynı yıl Avrupa'da da International Herald Tribune ve Daily Mirror gibi gazeteler 'sanal habercilik' kervanına katıldılar.

19 Temmuz 1995 Aktüel Dergisi Türkiye'de internette sitesini oluşturan ilk basılı yayın oldu; onu, aynı yılın Ekim ayında Leman Dergisi izledi.

2 Aralık 1995 tarihinde Zaman gazetesi internetten yayına geçen ilk gazete oldu. Milliyet Kasım 1996'da, Hürriyet ve Sabah ise 1 Ocak 1997'de online yayına başladılar.

2004 yılında etkileşime ve çeşitli uygulamalara daha fazla imkan veren Web 2.0 kullanıma girdi.

23 Temmuz 2005 TİB Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı

kuruldu ve şimdiye kadar 64.000 siteye erişimi engelledi.

5651 sayılı Torba Yasa'nın 129. maddesi internetle ilgili son değişikliklere göre:

1. Daha önce ancak bir soruşturma kapsamında mahkemelerce talep edilmesi halinde alınabilen internet trafik bilgileri yasadaki değişiklikle TİB tarafından temin edilebilecek ve hakim kararıyla ilgili mercilere verilebilecek.
2. Erişim, yer ve içerik sağlayıcılarına e-tanıtıcı bilgilerini kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ulaşabileceği şekilde güncel olarak bulundurma yükümlülüğü getirildi.
3. Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne dört saat içinde istenen içeriği engelleme yükümlülüğü getirildi.

Facebook (socialbakers.com verilerine göre, 31 milyon 247 bin) kullanıcısı olan Türkiye, dünya genelinde 6. sırada yer alırken Avrupa'da zirvede bulunuyor.

Twitter kullanıcısı sayısı Dünyada 155, Türkiye'de 10 milyon.

31 Mayıs 2013'te eylemlerin yoğunlaştığı saatlerde #direngezi-parkı başlıklı twitter hashtag'i dünya listesinde popüler konularda (trending topics-TT) zirveye yerleşti.

31 Mayıs gününü kapsayan araştırma, protestoyla ilgili 24 saatte en az 2 milyon tweet atıldığını ortaya koydu. Cuma günü yerel saatle 16.00 ile Cumartesi 16.00 arasında atılan tweet sayıları şu şekilde:

#direngeziparkı: 950 bin tweet,
#occupygezi: 170 bin tweet,
#geziparkı: 50 bin tweet.



GÖRÜŞLER YORUMLAR



1995 - 2015
Sosyal algımızda neler değişti?
Nereden nereye geldi?
Nereye gidiyor?

MUHALİF = DÜŞMAN, FARKLI DÜŞÜNEN = HAIN

Dr. Fikret Başkaya (Özgür Üniversite - Ankara)

1960 yılıydı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin (o zamanlar Mülkiye denirdi) birinci sınıf öğrencisiydim. DP iktidardaydı. Adnan Menderes başbakandı. Akıl almaz bir baskı rejimi almış başını gidiyordu. Bazı günler gazetelerin birinci sayfaları beyaz çıkardı ve gazeteyi koynumuzda sakladık... Sansür ve baskı tam bir felaket halini almıştı... En sonunda "Tahkikat Komisyonu" kanununu çıkarmışlardı. 28 Nisan'da İstanbul Üniversitesi öğrencileri baskı ve şiddete karşı büyük bir miting düzenlemişler ve bir arkadaşımız öldürülmüştü. Biz de ertesi gün 29 Nisan'da komşumuz hukuk fakültesiyle birlikte bir protesto örgütledik. Öğleden sonra saat 4 sıralarında jandarma-polis ortak saldırısına maruz kaldık. Herkes bir yere kaçmaya çalışıyordu, ben de can havliyle fakültenin bodrumundaki yemekhaneye kaçtım ama ertesi gün sabah kendime geldiğimde Tıp Fakültesi hastanesinde beyaz çarşaflar altındaydım...

1962 yılında "Türkiye İşçi Partisi" kuruldu. Kurulduğunu duyar duymaz gidip kaydımı yaptırdım. 1965 genel seçimleri öncesinde Ankara'nın köylerinde 'komünizm propagandası' yapmaktan hakkımda TCK'nın ünlü 141. maddesi gereği dava açıldı.

Fransa'da doktorayı tamamlayıp Türkiye'ye döndüğümde hemen askere alındım. Tuzla yedek subay okulundan dönem sonunda "sakıncalı piyade" olarak Erzurum'a (Oltu) sürgün edildim. Gerekçeyi merak mı ediyorsunuz? Gerekçe "kötü düşünceye" sahip olmamdı...

Milliyet gazetesinde "dış borçlarımızı neden ödememek

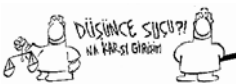
gerekıyor" başlıklı bir yazımın yayınlanmasından sonra... Hemen Türkiye gazetesinde "Üniversite'de komünist tezgah" başlıklı manşetten bir haber yayınlandı. Derslerde komünizm propagandası yaptığım gerekçesiyle hakkımda dava açıldı...

1991 yılı Nisan ayında "Paradigmanın İflası" adlı kitabım çıktı. 15 gün sonra soruşturma, ardından dava açıldı. 20 ay hapis ve bir milyar küsur para cezasına çarptırıldım.

1996 yılında Diyarbakır hapisanesinde 11 genç tutuklu devletin adamları tarafından başları demir çubuklarla ezilerek hunharca katledilmişti. Ertesi gün bir yazı yazdım. "Devletin manevi şahsiyetine" hakaretten hakkımda dava açıldı... İstanbul'daki bir mahkeme 9 ay hapis cezası kesti...

1999 yılında "Tarihi dava mı?" başlığını taşıyan bir yazı yazdım ve 15 ay hapis ve bir milyardan fazla para cezasına çarptırıldım. Bazen on yıl kadar önce yazdığım yazılardan da dava açıldığı oluyordu... Nitekim Sivas (Madımak) katliamıyla ilgili 1993'te yazdığım bir yazıdan 2002'de dava açıldı ve 2005'e kadar sürdü. Gaziantep'te yayınlanan bir gazetenin benimle yaptığı bir röportajda, bir soruya verdiğim cevapta (1997) "Sivil Toplum Örgütü denilenlerin çoğu kez apolitizasyonun, depolitizasyonun hizmetinde" olduklarını söylemiştim. Apolitizasyon sözcüğünde Abdullah Öcalan'ın kısa adı APO geçiyor diye PKK'nın propagandası gerekçesiyle hakkımda TMK'dan dava açıldı...

İşte benim "düşünce suçu" sicilimden kısa bir kesit...



SİSİFOS MİSALİ

Oya Baydar (Sosyolog, Yazar)

Türkiye'nin son yirmi yılı, her alanda olduğu gibi düşünce ve ifade özgürlüğü konusunda da ilerleme ile gerilemenin, özgürleşme ile engellenenin, olumluyla olumsuzun, umutla hayal kırıklıklarının içiçe geçtiği çelişkili bir dönem oldu.

Düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlayan yasalardaki olumlu değişikliklerin, demokratik açılımların, ileri adımların, uygulamada çeşitli yol ve yöntemlerle sıfırlanması gündelik rutinimize girdi. Sadece son yirmi yılda değil çok daha öncesinden başlayarak, özgürlükler kayasını Sisifos misali dağın doruğuna taşıyıp sürekli aşağı yuvarlanmasını görmekten yorulsa da umutsuzluğa kapılmadık. Çünkü toplumdaki güçlü değişimi, kabuklarını çatlatma atılımını, çoğulculuk ve özgürlük talebinin her geçen gün biraz daha güçlendiğini görüyorduk.

İtaat ve biat kültürünün köklü olduğu bir toplumuz. Bu kültür ve zihniyet kapalı toplumlarda din, aşiret, devlet yapılarına dayanarak güçlenir. Bu ayakların/yapıların kadim mirasını devralan modern Türk ulus-devletinin vesayetçi, güvenlikçi, tekleştirici yasaları ve uygulamaları 2000'lerde toplumsal gelişmenin, dünya ile bütünleşmenin itici gücü karşısında egemenliğini yitiriyor. Çeşitli toplumsal kesimlerden yükselen hak, kimlik, özgürlük talepleri düşünce ve ifade özgürlüğünün uygulamadaki engellerine çarptıkça, alanlara, sokaklara dökülüyor.

Toplumun algısı, değişime paralel olarak değişirken bilişim-iletişim devrimi Türkiye'yi yaygın ve derin biçimde etkiliyor. Artık her yer, her düşünce bir tuşa, bir ekrana dokunmak kadar yakın. Çoğu zaman kötü şekilde kullanılsa da, nefret söylemi ve çatışma

körüklese de, sosyal medya düşünceye, ifadeye sınır tanımıyor. Bu sınır tanımazlık iktidarın engelleme çabalarıyla karşılaştıkça demokrasi vaatleri her defasında yeniden sınanıyor ve çoğunlukla sınıfta kalıyor.

Hem toplumsal değişimin hem de teknolojik devrimin yarattığı algı yenilenmesini görmemek mümkün değil; ancak iktidarların algı manipülasyonu, algı yönetimi de aynı olanaklardan yararlanıyor. Öte yandan, düşünce ve ifade özgürlüğüne saldırılar, mağdur olan her kesimin kendi iç muhasebesini yapmasına neden oluyor. Özgürlükleri sadece kendisi için değil farklı düşünenler için de savunmanın gereği yavaş yavaş anlaşılıyor.

Bu geçiş ve altüstlük döneminde, kayayı sabırla doruğa çıkarmayı sürdürüyoruz. Düşünce ve ifade özgürlüğünün demokrasi mücadelesinin bir parçası olduğunu unutmadan.



ÇOĞUNLUK İRADESİ / AZINLIK HAKLARI

Prof. Dr. Murat Belge (*İstanbul Bilgi Üniversitesi*)

2002’de AKP’nin seçimi kazanmasıyla başlayan süreçte Türkiye kendi tarihi çerçevesinde son derece önemli bir “yeni” evreye girdi. O günden bu güne birçok çarpıcı olay yaşandı. Erdoğan’ın geçirdiği dönüşüm gerçekten çok şaşırtıcı. Ve benzerleri.

Ama bunların hepsinin gerisinde ya da temelinde, “Türk tipi Jakoben” denecek bir elitist azınlık yönetimi için inşa edilmiş bir yapılanmadan (şüphesiz ideolojisi, siyaset kurumları, hukuku, hepsi içinde) bir “çoğunlukçu” sisteme geçiş gerçekleşti. Bu, daha geniş katılıma açık bir sistem, dolayısıyla daha demokratik bir yapılanma anlamına gelebilirdi ve gelmeliydi ama öyle olmadı. Bir “plebisiter diktatörlük” biçimini aldı.

Kitlelerin muhafazakar ideolojilerine, önyargılarına, düşünmeden (ve yerine de getirmeden) doğru diye benimsedikleri kalıplara hitap eden bir siyasi önderin “Kuvvetler ayrılığı” gibi demokrasinin en temel kurallarını çiğneme hakkını kendinde gördüğü (“Milli irade beni seçti” gerekçesiyle) bir süreçteyiz şimdi.

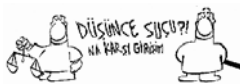
1960-2000 arasını askeri darbelerle yaşamış bir toplumda sivil toplumun bu gibi baskı mekanizmalarına karşı koruması için gerekli kurallar ya da böyle bir siyasi kültür yok.

Belki daha da önemlisi, böyle bir deneyim yok. Belirli bir direniş gösterebilenler de genellikle o Kemalist geçmişe bağlı olanlar; yani, muhalefetlerinin “demokratik” bir muhalefet olduğunu söylemek mümkün değil.

Bir toplumun siyasi-idari sisteminde böyle bir değişiklik oluyorsa,

“iktidar bloku” denecek yapıda da bir değişiklik olmuş olması beklenir. Askerin darbeden uzaklaşmasında öncelikle uluslararası konjonktür etkili. Ama böyle bir değişiklik de var. O blokun içinde var olan ama hayli zayıf bir şekilde var olan Anadolu burjuvazisi Özal dönemini de izleyen bu yıllarda çok daha güçlü olarak varlığını hissettiriyor. Ama Erdoğan’ın temsil ettiği ve Erdoğan’da cisimleşen siyasi-ideolojik tavır bu kesimin tek ya da kaçınılmaz ya da doğru politikası mıdır?

Türkiye’de bundan böyle siyasi mücadele, çoğunluk iradeleriyle azınlık haklarının yüzyüze geldikleri alanların sınırlarının çizilmesi sorunuyla karşılaşacak gibi görünüyor.



DÜŞÜNCENİN SUÇU

Ali Bulaç (Sosyolog, İlahiyatçı, Yazar)

Umberto Eco, Batılı sistemin ana dayanak noktasının “düşünce özgürlüğü olduğunu” söyler ki, bu doğrudur. İster dış baskılar ister iç dinamiklerin sıkıştırması sonucu Türkiye gibi ülkeler düşünceyi suç olmaktan çıkaran düzenlemeler yaparlar. Bu toplumda belli bir rahatlığa yol açar. Ancak düşünce özgürlüğü, temel yasalarla desteklenmediği zaman, geçici olarak sağlanan rahatlık, politik şartların değişmesiyle bir anda yasakları geri getirir, bir de bakmışsınız ki, hiç umulmadık kanun maddelerine dayanılarak savcılar düşünce suçu adı altında davalar açar, mahkemeler de ceza üstüne ceza vermeye başlar.

Türkiye’de uzun mücadelelerden sonra komünizm propagandasını yasaklayan 141, 142 ve din temelli düşünce ve yayınları yasaklayan 163. maddelerin TCK’dan kaldırılmış olmasından sonra 28 Şubat 1997 post-modern darbe döneminde yasaklar tekrar geri geldi.

Burada “düşünce suçu” kavramının ne anlama geldiğini ortaya koymak lazım. Bilindiği gibi katı cezaları savunanlar da temelde düşüncenin suç olmadığını söylüyorlar. Ancak burada ceza ve yasaklardan yana olanlar, insanın düşünmesi ile düşündüğü şeyleri ifade etmesi, açığa vurması ve başkalarını bu düşünceleriyle etkilemeye çalışması arasındaki zorunlu ilişkiyi göz ardı etmektedirler. Halbuki serbestçe ifade edilmeyen, başkalarına çeşitli yol ve araçlarla ulaştırılmayan bir düşüncenin herhangi bir değeri yoktur.

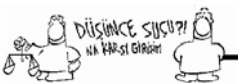
İnsan rüya görür ve gördüğü rüyayı yakınlarına anlatmak, hatta yorumlamak ister. Düşünmek ile rüya görmek arasında insan bilinci bağlamında yakın bir ilgi var. Siz eğer birine, “Her gece

rüya görebilirsin ama hiçbir şekilde rüyayı anlatamazsın veya benim ortaya koyduğum sınırlar dahilinde veya izin verdiğim kadarıyla rüyayı anlatır ve yorumlayabilirsin” diyecek olursanız, bu rüya görme hakkına saygı göstermiş olmazsınız. İnsan zihninin en önemli ve anlamlı faaliyetlerinden biri olan düşünce de aynı şekilde ifade edilmek, açığa vurulmak ve başkalarıyla karşılıklı etkileşim ve diyalog içine girmek ister. Hiç kimse bir başkasının rüya görmesine engel olamadığı gibi, düşünmesine, akıl yürütmesine de engel olamaz. O halde zaten kaçınılmaz olarak husule gelen bir insan faaliyetini “serbest bırakmak” kimsenin yetkisi dahilinde değildir. Serbest kalması ve yasaların güvencesi altında olması gereken, düşünen zihnin, düşündüğü şeyleri özgürce açıklamasıdır. Şu halde düşünce özgürlüğünden anlaşılması gereken, insanın düşünmesi değil, düşüncesini özgürce ifade edebilmesidir.

Maalesef hangi siyasi ideoloji ve programla olursa olsun, uzun yıllar mücadele ederek iktidara gelen partiler, dün kendilerine ne yapılmışsa aynısını kendileri de muhaliflerine yapmaya başlıyorlar.

Suç işlemeye tahrik niteliği taşımayan, savaş kışkırtıcılığına, iç çatışmaya, nefret suçunun işlenmesine, cinayete veya dinlerin kutsallarına açık saldırı mahiyetinde olmayan düşünceler serbestçe açıklanabilmeli.

Ocak 2015



KUŞBAKIŞI BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Fatma Gök (*Eğitim Bilimci, Boğaziçi Üniversitesi*)

Eğitim Politikaları alanında son yirmi seneyi değerlendirmek şüphesiz uzun bir çalışmayı gerektirir. Burada kısaca en genelde bazı saptamalar yapabiliriz. Bir saptama ile başlamak istiyorum. Artık eğitimde fırsat ve olanak eşitliği kavramını kullanmıyoruz. Hak kavramı yerleşti.

Hak kavramı fırsat, şans ve ayrıcalık gibi eşitsizlik içeren kavramların dışındadır, toplumsal bir talebi karşılayacak toplumsal bir sorumluluğu içerir. Son yirmi yılın tablosu Eğitim Hakkına ulaşımında hiç de olumlu değildir. Burada kimi temel alanda ayrımcılık ve eşitsizliğe kısaca değinilecektir.

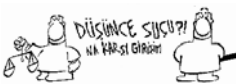
İlk olarak toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılıklar son yirmi senede azalmamış, artmıştır. Eğitim istatistikleri bu konuda bize durumu gösterir, ancak istatistikler bize tam olarak gerçekliği veremezler. Toplumda gittikçe güçlenen muhafazakarlık kadınların aleyhine olarak işlemektedir. Okulda toplumsallaşma sürecinin cinsiyetçi olması, cinsiyet ayrımı yapan öğretim programları zaten var olan ataerkil cinsiyet rollerini ve kalıp yargıları desteklemekte, güçlendirmektedir. Bu durum son yirmi senede, özellikle 4+4+4 sisteminin uygulanması ile daha da artmıştır.

Gelir dağılımındaki eşitsizlik, sosyal sınıf, etnik köken, yaş ve engelli olma, okullu olmayı ve nitelikli bir eğitim almayı engelleyen önemli faktörlerdir. Genel olarak kırsal kesim hem okullaşma yüzdesi hem de nitelikli eğitime ulaşmak yönünden ayrımcılığa uğramaktadır.

Türkiye’de devlet okullarında verilen eğitimin niteliği 24 Ocak 1980 askeri darbe sonrası ekonomik yeniden yapılanma politikaları

ile önemli ölçüde düşmüştür. 1980’lere kadar devletin sorumluluğu olarak kabul edilen eğitim hizmeti, neoliberal ekonomi politikalarının uygulandığı 1980 sonrası dönemde eğitim hakkına ulaşım toplumsal sınıf, toplumsal cinsiyet, etnik temel ve genel olarak yoksullar ve kırsal kesimin aleyhine işlemiştir. Aynı süreç içerisinde eğitim sisteminde dini ağırlık giderek artırılmıştır. İmam hatip okullarının sayısı hızla arttı, ilk ve ortaöğretimde din dersleri zorunlu hale getirildi, hatta bu zorunluluk anayasal bir güvenceye de bağlandı. 2012 yılında kabul edilen 4+4+4 kararı sonrası eğitim sistemine giderek iktidarın arzu ettiği toplumsal sistemin bireylerini yetiştirecek bir ideolojik aygıt olarak işlevselleştirmek yönünde müdahaleler yapıldı, ve yapılmaya devam ediyor. Demokratik ve özgürlükçü eğitim deneyimiyle bağdaşmayacak uygulamalar artmakta, dincileşmenin boyutları genişlemektedir. Giderek artan özel okullar eğitimde ayrımcılıkları artırmıştır.

Türkiye’de eğitim hakkı konusunda karşılaştığımız bir acı gerçek de etnik temelli ayrımcılıklardır. Okula kayıt oranları özellikle Türkiye’nin doğusunda ve Kürdistan’da ortalamanın çok gerisindedir. Bölgede eğitim hakkı ihlali olarak en başta anadilinde eğitim hakkı gibi en temel insan hakkının tanınmamış olması gelmektedir. Kürtçenin seçmeli ders olarak sunulması bu durumu değiştirmemiştir.



DEVLETİ DURDURMAK KOLAY DEĞİL; DÜŞÜNCEYİ HİÇ DEĞİL

Prof. Dr. Ferhat Kentel (İstanbul Şehir Üniversitesi)

Türkiye’de ifade özgürlüğünün hikayesi devlet ve toplum ilişkilerinde değişim ve süreklilik barındırıyor. İfade özgürlüğü bakımından “ilerleme” sağlanan her dönemde devlet kontrolü elden bırakmamak için geleneksel refleksleri eşliğinde yeni taktikleri devreye sokuyor.

Kuşkusuz Türkiye’de devlet geleneksel otoriter zihniyeti içeren, aynı zamanda toplumun farklı kesimlerinin de bedeller ödeyerek, güçleri oranında etkileyebildiği bir aygıt. Bu yapı aynı zamanda bu mücadelelerden de kendini yeniden üretecek bir tecrübe ediniyor.

İşte böyle bir devlet sosyolojisi altında Kürt hareketi çok ağır bedeller ödeyerek, yok sayılan, yasaklanan bir kimliği Türkiye’nin kamusal alanına sokmayı başardı. Bu sayede devletin en temel kurucu tabularından biri olan “herkesin Türk olduğu” fikri erozyona uğradı. Bu konuda ifade özgürlüğü söz konusu tabuyu aşmış olsa da, yeni “riskler” karşısında devletin kendini koruma dürtüleri kontrol altındaki medya ya da “derin devlet” operasyonları gibi iktidar teknolojileriyle devam ediyor.

Diğer yandan İslami hareket devletin içine girerek çok ciddi bir dönüşüm sağladı ve otoriter “laik” rejimin kendini yeniden üretme konusunda aldığı pek çok önlem parçalandı. AKP’yi iktidara taşıyan hareket ifade özgürlüğünün sınırlarını genişletti. Başörtüsü kamusal alanda asla kabul edilemeyecek bir “sembol” iken, Çankaya’ya çıktı. Üniversiteler başta olmak üzere, eğitimin çeşitli kademelerinde, medyada İslami düşünce özgürleşti.

Ancak bu “ehlileşmemiş” olanların özgürlüğü anlamına gelmiyor. Mesela Hizb-ut Tahrir adlı kuruluş, “terör örgütü” suçlamasıyla -geleneksel biçimde- yargılanmaya ve ceza almaya devam ediyor. Aynı zamanda AKP devletin içine girmiş olsa da, kapitalist devlet de AKP’nin içine girdi. Bu özelliğiyle devlet AKP sayesinde toplum üzerindeki etki alanını çok daha fazla genişletmiş bir durumda.

Bu içiçe geçişe bağlı olarak, örneğin Hrant Dink’in hayatıyla ödenen ağır bir bedelle konuşulmaya başlanan “Ermeni soykırımı” meselesinde devlet, AKP’nin ağzından hem “dolaylı özürler” sunuyor, hem de geleneksel çizgiyi “milli bir politika” olarak sürdürmeye devam ediyor.

Sonuç olarak, Türkiye’de artık çok daha fazla tecrübe ve güç kazanmış bir sivil toplumun, çok farklı yöntemlerle (sokak gösterileri, sıradan taktiksel adımlar, görsel performanslar) düşünce ve ifade özgürlüğünü genişlettiğini söyleyebiliriz. Başka bir deyişle, “milleti bölmeye çalışan hainler”, “dış kaynaklı komplolar” gibi geleneksel otoriter Kemalist devletin polisiye ve kanuni şiddetine rağmen, Müslüman, seküler, Alevi, muhafazakar vb. bileşenleriyle, toplumun “itaatkâr” özelliğinden sıyrılmakta olduğunu söyleyebiliriz.

Sosyal medya gibi iletişim kanallarının güçlendiği, modern ulus-devlet ve onun Kemalist versiyonunun ikili kurgularını kınldığı, çoğul kimliklerin yaşandığı, toplumsal hareketlerin birbirlerini beslediği bir dönemde bu güçlü toplum dinamiğini devletin geleneksel baskısının engellemesi mümkün görünmüyor.



EN İYİ ZAMAN-EN KÖTÜ ZAMAN

Doç. Dr. Semra Somersan (*Sosyal Antropolog, Gazeteci*)

Türkiye’de ifade özgürlüğü için zamanların en iyisi, zamanların en kötüsü; bugün değil, ama, mesela 2002-2011 arası. Çünkü bugün, yalnız ifade değil, tüm özgürlükler ile birlikte yeniden batağa saplanmak üzereyiz sanırım.

Halen en büyük tabular Ermeni soykırımı ve Kürtlerin sorunları, iç savaş, PKK değil, Hükümet üyelerinin bulaşmış olduğu kimi yolsuzluklar, nereye gittiği ve/ya nereden geldiği anlaşılamayan paralar ve aşırı lüks mekan-eşya-uçak-araba üzerine dönüyor. Ülkenin en büyük tarihi tabusu, ağza alınamayan olay Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde, İttihat ve Terakkicilerin 1915’te Ermenileri tehcir etmesi ve soykırım idi.

21. yüzyılın başından sonra, AKP’nin iktidara gelmesi ile birlikte, yani 2002’den itibaren bu konuda fark edilir bir yumuşama oldu. Konu ile ilgili ilk konferans 2007’de yapıldı, çoğu genç, çoğu yurtdışında okuyan akademisyen (Ermeni ve Türk) bu konudaki araştırmalarını sundu. Eski ve resmi tarihçiliğin dışında, geniş perspektifi olan daha yaşlı akademisyen tarihçilerin bu yolu açtığını da unutmamalıyım. Konferansta birkaç tanık da dinlendi; üstelik mekan bir üniversite yerleşkesi idi (Bilgi Üniv., 24 Eylül 2005). Konferans tüm bildirileri okuyuculara sunuldu ("İmparatorluğun Çöküş Döneminde Osmanlı Ermenileri: Bilimsel Sorumluluk ve Demokrasi Sorunları, 2008).

Ancak konferanstan iki yıl sonra, 19 Ocak 2007’de, kanımca Türkiye’nin yetiştirdiği en önemli gazetecilerden, Türkçe-Ermenice basılan Agos gazetesinin kurucusu ve Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink, gizemi hala aydınlanamamış, ve muhtemelen bir derin devlet komplosu ile öldürüldü.

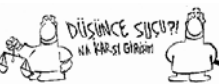
Kürtlerin çok ağır sorunlarını ilk defa açıkça ve ceza yemeyeceğimizden emin olarak ancak 2000’lerden, özellikle de AKP iktidara geldikten sonra tartışabildik. Bu dönemde Kürtler farklı bir etnik grup, Kürtçe ayrı dil konusunu hükümet üyeleri bile dile getirdi.

Silahlı Kuvvetlere karşı 1980 ve 1990’ların OHAL illerinde, Olağanüstü Ülke’de, T.C.’ye karşı iç savaş sürdürmekte olan PKK, bir süre önce devletin barış yolunda atacağı adımlar karşılığında geçici olarak Türkiye içinde silah bırakarak sınır dışına çekildi.

AKP Hükümeti de buna karşılık orta öğrenimde, lise ve üniversitelerde Kürtçe eğitim ve öğretime, barış yolunu açmaya, devlet-dışı silahlı güç ile masaya oturmaya söz verdi. Ne var ki üç yıldır verilen söz yerine getirilmedi, bunun için geliştirilen "Akıl Adamlar" gibi geçici yapıların da halen pek bir faaliyeti yok.

Bu satırların yazıldığı 2015 yılı Ocak ayı itibarı ile hemen her şey durmuş vaziyette. Durgunluk 2013 sonunda, 17 ve 25 Aralık operasyonları ile ağırlaştı. Halen "Paralel" olarak anılan Fethullah Cemaati, yani Hizmet Hareketi üzerinde müthiş bir hükümet baskısı var. Yazar-çizer, aydınlar ise her an özgürlüklerinin kısıtlanabileceği korkusu ile yaşıyor.

Büyük kentlerde, hiç olmazsa her şey bahar veya yaz aylarındaki Başkanlık referandumu ve seçime odaklanmış vaziyette. Ayrıca kimi yazarlar Barış’ın, Kürtlerden, HDP’den oy kapma ve oyalama taktiği olarak kullanıldığını, Türkiye’nin bir tarafında basın özgürlüğü üzerindeki ağır baskılar ve işten çıkarılan gazeteciler ile davalar yürürken, öteki tarafta nasıl barış ve demokrasi olacağına akıllarının ermediğini söylüyor ve yazıyor.



“İFADE” ÖZGÜR(LÜĞÜ) MÜ?

Doç. Dr. Sibel Özbudun (*Sosyal Antropolog*)

Kuşkusuz 1995-2015 arasında, 20 yılda “ifade özgürlüğü” konusundaki toplumsal algıda bir takım değişiklikler yaşandı... Üstelik, önemli değişikliklerdi bunlar. Örneğin Ahmet Kaya, 1999 yılında Magazin Gazetecileri Derneği ödül töreninde Kürtçe beste yapmayı düşündüğünü ifade edince karşılaştığı toplu linç girişimi sonunda ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştı. Bugün, Türkiye’de bir devlet kanalı Kürtçe yayın yapıyor.

Ya da Temel Demirer Hrant Dink’in öldürülmesinin (2007) ardından yaptığı bir konuşmada “devlet soykırım yaptı” dediği için 301. maddeden yargılanmıştı... Bugün Türkiye’de Ermeni soykırımı üzerine sempozyumlar düzenlenebiliyor, filmler gösterilebiliyor...

Örnekler çoğaltılabilir... Ancak ben bu değişimleri yaygın kanaatin işaret ettiği üzere salt kitle iletişim araçlarının gelişmesine bağlamanın tekyönlü ve eksik bir açıklama olacağı kanısındayım. Nihayetinde, XIX. yüzyıl başlarında Avrupa’da liberaller gazetelerin bağınazlığı tarihe gömüp, fikir özgürlüğünü geri dönüşsüz biçimde kurumsallaştıracaklarını düşünüyorlardı - belli başlı gazeteler “aydınlanmış monarklar” tarafından bir bir kapatılana dek.

Dahası, düşünce ve ifade özgürlüğü konusundaki toplum algısını olumlu yönde değiştirdiği varsayılan iletişim araçlarının pekâlâ “linç araçları” olabileceğini de gördük.

Düşünce ve ifade özgürlüğüne ilişkin toplumsal algının değişiminde kanımca iki etken arasındaki ilişki etkili olmakta: muhaliflerin yürüttüğü mücadeleler ile iktidarların bu

mücadelelere verdiği tepkiler arasındaki ilişkilerin “diyalektiği” diyebiliriz buna... İktidarlar muhaliflerin söylemleri karşısında üç yoldan birini tercih edebiliyor: bastırma, sahiplenme ya da manipüle etme...

Söz konusu 20 yıl içerisinde Türkiye’deki değişim, büyük ölçüde AKP iktidarının kendini önceleyen muhalif söylemi temellük ve/ fakat manipüle etmesiyle bağlantılı gözükmekte.

Evet, bugün Kürtçe şarkı söyleyen, ya da Ermeni soykırımından söz eden birinin, linç girişimiyle karşılaşma riski görece daha düşük. Büyük bir olasılıkla bu kişi yargı önüne de getirilmez - en azından şimdilik...

Çünkü Kürtler bu konuda büyük bedeller ödediler. Çünkü Hrant öldürülme riskinin çok yüksek olduğunu bile bile yazdı, çizdi, konuştu...

Ve çünkü AKP, Kemalist “vesayet” rejimine meydan okurken, bu mücadele ve taleplerle belli ölçülerde senkron tutturmasının önemini sezinlemişti. “Türklük” söyleminin ihata edemediğini, “İslâm”ın kapsamı içerisinde eritebileceğini düşünüyordu/ düşünüyor.

Peki, aynı şeyi, örneğin “dinsel değer ya da figürleri” eleştiren bir kişi için söyleyebilir miyiz? Örneğin Allah, Muhammed, Kur’an, halifeler, İslâm konusunda konuşurken ne kadar özgürüz?

Ve “toplumsal algı” bu konuda ne kadar liberal?

Ne dersiniz?



DÜŞÜNCE SUÇU(!?)NA KARŞI GİRİŞİM ÇALIŞMALARI

Günlük yayınlar: (İnternette, sürekli güncellen yayınlar)

DÜŞÜN Sitesi: Dört siteden oluşan ana sitemiz hergün güncellenir. İfade özgürlüğü ile ilgili herşeyi bulabilirsiniz. Site Türkçe ve İngilizce iki dilli. www.dusun-think.net (Veya www.antenna-tr.org)

ÇTL (Çetele): Düşünce Suçu davalarının çetelesinin tutulduğu bir veri tabanı. Sanık adıyla, kanun maddesi ile, dava açılış tarihi ve daha ince kriterlere göre tarama yapabileceğiniz bu veri tabanı Bianet, Hafıza Merkezi, Yayıncılar Birliği, Şeffaflık Derneği, HYD gibi kurumların ortak çalışmasıyla sürekli güncel tutulmaya çalışılıyor

Müze: Söz uçar, yazı kalır. Allah kimseyi bu müzeye düşürmesin. Daha fazla söze gerek yok, buyrun, izleyin: www.dusuncesuclarimuzesi.net; www.museum-tr.net



Haftalık Bülten

Her hafta Cuma günü Türkçe, onu izleyen Pazartesi günü İngilizce olarak internetten yayınlanır. Ücretsiz abone olarak e-posta yoluyla alabileceğiniz gibi, DÜŞÜN sitesinden de ulaşılabilirsiniz.

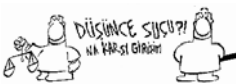
Yıllık Raporlar

2000 yılından beri her yılın 23 Ocak günü yayınladığımız yıllık raporlar kitap şeklinde hazırlanıp ilgili sivil toplum örgütlerine ve medyaya ücretsiz olarak dağıtılıyor. Geçen yılın ifade özgürlüğü almanağı niteliğindeki bu kitap-raporlar, aynı zamanda o yıl boyunca soruşturma, dava ve cezaya konu olmuş suç(!?)ları da içeriyor.



İki yılda bir

1997 yılından beri yapılan Düşünce Özgürlüğü için İstanbul Buluşmaları, artık iki yılda bir yapılan, dünyada bu konu ile ilgili belli başlı tüm kurumların katıldığı uluslararası bir toplantı. 9. İstanbul Buluşması 2014'te yapılmıştı, 10. Buluşma 29-31 Mayıs 2016'da.



SONSÖZ

20 yılı doldu, 1995'te DGM avlusunda başlayan girişimizin. Bu kitap yayına hazırlanırken, 20 yıl önce etrafında kenetlenmeye çalıştığımız sevgili Yaşar Kemal yaşam mücadelesi veriyordu. Dileriz, sizin bu satırları okuduğunuz anda sağlığına kavuşmuş olsun, aramızda olsun.

20 yıl sonra geri dönüp baktığımızda zaman zaman umudumuzu kaybettiğimiz olmadı desek yalan olur. Bazen şaka gibi geliyor, ama gerçek. 20 yıl önce Terörle mücadele yasasının 8. maddesiyle, Ceza Kanununun 312., 155., 159., 169. maddeleriyle boğuşuyorduk. Şimdi TMK 6 ve 7, TCK 218, 288, 301, 318... vs... Sadece numaralar değişti. Nasrettin Hoca'nın deyimiyle 'Semer değişti ama , eşek aynı eşek'...

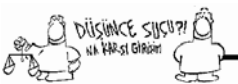
Hayır, dönüp dönüp aynı noktaya geldiğimiz bir fasit daire değil bu. Evet, benzer noktalardan geçiyoruz, ama aynı boyutta değil. İnsanlığın hak mücadelesi kendi yolunda gidiyor, daima daha ileri. İnanmıyor musunuz? 15. Lui'yi hatırlayın, 'Devlet mi? O benim' diyen. Bugünün 15. Lui'leri her şeyi toplum adına ve onlardan aldıkları güçle yaptıklarını söylemek zorunda hissediyorlar kendilerini. Kendi gücümüzle güçlendirdiğimiz politikacılar lütuf beklemekten vaz geçeceğimiz, onlara verdiğimiz geçici yetkinin hesabını 4 yılda bir değil, her gün ve her yerde sormaya alışacağımız günler uzak değil

Yıllar boyunca uluslararası dayanışma bizi hiçbir zaman yalnız bırakmadı. Amnesty International, Human Rights Watch, International PEN, Article 19, INDEX on Censorship, IPA, CPJ, RSF, Freedom House... daha birçok uluslararası ve ulusal kuruluşun desteği bize güç verdi, veriyor ve hepsinin uluslararası örgütü, üyesi olduğumuz IFEX...

Ancak iki "çok özel" insanın adlarını vurgulamak borcumuz. Eugene Schougin ve Jonathan Sugden, bu yıllar boyunca hep yanımızda oldular, Kanka'larımız oldular.

Dünyanın her köşesinde dostları olmak az şey mi?..

Selam tüm dostlara...



20 yıl sonra geri dönüp baktığımızda zaman zaman umudumuzu kaybettiğimiz olmadı desek yalan olur. Bazen şaka gibi geliyor, ama gerçek. 20 yıl önce Terörle mücadele yasasının 8. maddesiyle, Ceza Kanununun 312., 159. , 169. maddeleriyle boğuşuyorduk. Şimdi TMK 6 ve 7, TCK 218, 288, 301, 318... vs... Sadece numaralar değişti. Nasrettin Hoca'nın deyişiyle semer değişti ama , eşek aynı eşek...

Hayır, dönüp dönüp aynı noktaya geldiğimiz bir fasit daire değil bu. Evet, benzer noktalardan geçiyoruz, ama aynı boyutta değil. İnsanlığın hak mücadelesi kendi yolunda gidiyor, daima daha ileri. İnanmıyor musunuz? 15. Lui'yi hatırlayın 'Devlet mi? O benim' diyen. Bugünün 15. Lui'leri her şeyi toplum adına ve onlardan aldıkları güçle yaptıklarını söylemek zorunda hissediyorlar kendilerini. Kendi gücümüzle güçlendirdiğimiz politikacılardan lütuf beklemekten vaz geçeceğimiz, onlara verdiğimiz geçici yetkinin hesabını 4 yılda bir değil, her gün ve her yerde sormaya alışacağımız günler uzak değil.